

T. C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK BİLİM DALI

ANNELERİN ÇOCUKLARINA YÖNELİK KAPSAYICI İŞLEV
ÖZELLİKLERİNİN OKUL ÖNCESİ DÖNEMDEKİ ÇOCUKLARIN DUYGU
DÜZENLEME BECERİLERİNE OLAN ETKİSİNİN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

RANA DURGUT

DANIŞMAN
PROF.DR. MURAT İSKENDER

TEMMUZ 2024

T. C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK BİLİM DALI

ANNELERİN ÇOCUKLARINA YÖNELİK KAPSAYICI İŞLEV
ÖZELLİKLERİNİN OKUL ÖNCESİ DÖNEMDEKİ ÇOCUKLARIN DUYGU
DÜZENLEME BECERİLERİNE OLAN ETKİSİNİN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

RANA DURGUT

DANIŞMAN
PROF.DR. MURAT İSKENDER

TEMMUZ 2024

BİLDİRİM

Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Tez-Proje Yazım Kılavuzu'na uygun olarak hazırladığım bu çalışmada:

- Tezde yer alan tüm bilgi ve belgeleri akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi ve sunduğumu
- Yararlandığım eserlere atıfta bulunduğumu ve kaynak olarak gösterdiğimi
- Kullanılan verilerde herhangi bir değiştirmede bulunmadığımı
- Bu tezin tamamını ya da herhangi bir bölümünü başka bir tez çatışması olarak sunmadığımı

beyan ederim.

Rana DURGUT

ÖN SÖZ

Hayatım her alanında maddi ve manevi olarak desteğini her an hissettiğim, çok sevgili aileme anlayışları, gayretleri ve destekleri için çok teşekkür ediyorum.

Yüksek lisans öğrenim sürecimde tezimin başlangıcından bitişine kadar her an tecrübesiyle rehberlik eden, tez danışmanım Sayın Prof. Dr. Murat İSKENDER hocama teşekkürlerimi sunuyorum.

Yüksek lisans öğrenimine başlamamda, zorlu süreçlerde dayanma gücü bulmam da canım arkadaşım Şeyma YAZAR'ın payı çoktur. Yaşadığım her deneyimde hemen kendisiyle paylaşma ihtiyacı duyduğum, günler ve geceler boyu psikolojimize dair mülahazalarda bulunduğum, beni hep gerçekliğe çekerek adeta bir “yardımcı ego” olan, beni bana hatırlatan sevgili meslektaşım ve dostum Şeyma YAZAR'a varlığı ve desteği için çok teşekkür ediyorum.

Duygularımı kabul etmem ve eyleme geçmekte kararlı olmam konusunda bana hep destek olan, her derdimi şefkatle dinleyen, kendisiyle konuşmanın bir seans etkisi niteliğinde olduğunu hissettiğim sevgili arkadaşım Ayşenur KORK'a çok teşekkür ediyorum.

Telaşımı, ikilemlerimi, tutarsızlıklarımı dinleyen ve kabul eden, mizah anlayışı ve hayata dair esnek bakış açısından ilham aldığım değerli Özlem BAŞOĞLU'na,

Tez sürecimde, mesleki çalışmalarımda, zorlandığımı hissettiğim konularda her türlü desteği veren, birçok favori şarkımızın ortak olduğu sevgili Müzeyyen ASLAN'a desteği ve varlığı için çok teşekkür ediyorum.

Tez verilerini toplama sürecinde araştırmaya katılan annelerin her birine bilimsel alana sundukları katkıdan ötürü teşekkür ediyorum.

Rana DURGUT

ÖZET

OKUL ÖNCESİ DÖNEMDEKİ ÇOCUKLARIN DUYGU DÜZENLEME BECERİLERİ İLE ANNELERİN KAPSAYICI İŞLEVİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

DURGUT, Rana

Yüksek Lisans Tezi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Murat İSKENDER

Sakarya Üniversitesi, 2024.

Bu araştırmanın temel amacı, okul öncesi dönemdeki çocukların duygu düzenleme becerileri ile annelerin kapsayıcı işlev özellikleri arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Araştırma örneklemini, Kocaeli ili İzmit ilçesinde bulunan, Millî Eğitim Bakanlığı bünyesindeki özel ve devlet anaokullarında okul öncesi eğitime devam eden 3-6 yaş aralığındaki 340 çocuğun annesinden oluşmaktadır. Bu çalışma, nicel araştırma yöntemlerinden olan ilişkisel tarama modeli ile yürütülmüştür. Araştırmada veri toplama aracı olarak; Zabcı, Erol ve Şimşek tarafından (2018) geliştirilen “Ebeveyn Çocuk Kapsayıcı İşlev Ölçeği”, Shields ve Cicchetti tarafından (1997) geliştirilen ve Türkçe’ye uyarlama çalışması Batum ve Yağmurlu (2007) tarafından yürütülen “Duygu Düzenleme Ölçeği” ve “Demografik Bilgi Formu” kullanılmıştır. Araştırma sonucunda; okul öncesi dönemdeki çocukların duygu düzenleme becerilerinin yaşa, cinsiyete, annenin eğitim durumuna, annenin çalışma durumuna, kardeş sayısına, ebeveynlerin birlikte/boşanmış olma durumuna, okul öncesi eğitim alma süresine, doğum sırasına göre farklılaşmadığı ortaya konmuştur. Okul öncesi dönemdeki çocukların duygu düzenleme becerileri ile annelerin kapsayıcı işlev özellikleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır. Welch ANOVA sonuçlarına göre sosyoekonomik duruma açısından Değişkenlik/Olumsuzluk alt boyutunda sınıra yakın düzeyde gruplar arası anlamlı fark bulunmuştur. Okul öncesi dönemdeki çocukların duygu düzenleme becerileri ile annelerin kapsayıcı işlev özellikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi için Pearson Korelasyon analizi uygulanmıştır. Duygu düzenlemenin genel boyutu ile annelerin kapsayıcı işlevi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır. Duygu düzenleme ölçeğinin genel boyutu ile kapsayıcı işlev ölçeğinin “kapsanamayan ilişki” alt boyutu arasında anlamlı bir fark vardır. Duygu düzenleme ölçeğinin değişkenlik/olumsuzluk alt

boyutu ile kapsayıcı işlev ölçeğinin “eş ile ilişkiler” alt boyutu arasında düşük düzeyde ilişki vardır.

Anahtar Kelimler: Duygu düzenleme, Duygu düzenleme becerileri, Kapsayıcı işlev, Okul öncesi dönem

ABSTRACT

THE INVESTIGATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN THE EMOTION REGULATION SKILLS OF PRESCHOOL CHILDREN AND CONTAINING FUNCTIONS OF THEIR MOTHERS

DURGUT, Rana

Master Thesis, Department of Guidance and Psychological Counseling

Supervisor: Assist. Prof. Dr. Murat ISKENDER

Sakarya University, 2024.

The main purpose of this study is to examine the relationship between emotion regulation skills of preschool children and mothers' containing function characteristics. The research sample consists of the mothers of 340 children aged 3-6 who are attending preschool education in private and public kindergartens under the Ministry of National Education in İzmit district of Kocaeli province. This study was conducted using the relational survey model, one of the quantitative research methods. This study was conducted with the relational survey model, which is one of the quantitative research methods. 'Parent Child Containing Function Scale' developed by Zabcı, Erol, and Şimşek (2018), 'Emotion Regulation Checklist developed by Shields and Cicchetti (1997) and adapted into Turkish by Batum and Yağmurlu (2007), and 'Demographic Information Form' were used as data collection tools in the study. As a result of the study, it was revealed that emotion regulation skills of preschool children did not differ according to age, gender, mother's education level, mother's employment status, number of siblings, parents' being together/divorced, duration of receiving preschool education, birth order. According to Welch ANOVA results, a significant difference was found between the groups at a level close to the limit in terms of socioeconomic status in the Lability/Negativity sub-dimension. Pearson correlation analysis was applied to examine the relationship between emotion regulation skills of preschool children and mothers' containing function characteristics. No statistically significant difference was found between the general dimension of emotion regulation and mothers' containing function. There is a significant difference between the general dimension of the emotion regulation scale and the 'uncovered relationship' sub-dimension of the containing functioning scale. There is a low level relationship between the lability/negativity sub-dimension of the emotion regulation scale and the 'relationship with spouse' sub-dimension of the

containing functioning scale.

Key Words: Emotion regulation, Emotion regulation skills, Conatining function, Preschool period

İÇİNDEKİLER

BİLDİRİM.....	i
ÖN SÖZ.....	ii
ÖZET.....	iii
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER.....	vii
TABLolar.....	xi
SİMGELER VE KISALTMALAR	xii
BÖLÜM I.....	1
GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Araştırmanın Amacı ve Önemi	3
1.3. Problem Cümlesi.....	4
1.4. Alt problemler	4
1.5. Sınırlılıklar.....	4
BÖLÜM II	5
ARAŞTIRMANIN KURAMSAL ÇERÇEVESİ VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR....	5
2.1. Duyguların Önemi ve İşlevi.....	5
2.2. Duygu Düzenleme Kavramı	6
2.2.1. Önleyici Duygu Düzenleme	7
2.2.2. Tepki Odaklı Duygu Düzenleme	8
2.3. Gelişim Dönemlerine Göre Duygu Düzenleme Becerileri.....	8
2.3.1. Bebeklik Döneminde Duygu Düzenleme	9
2.3.2. Erken Çocukluk Döneminde (Okul Öncesi) Duygu Düzenleme.....	10
2.3.3. Çocukluk Döneminde (Okul Çağında) Duygu Düzenleme	11
2.3.4. Ergenlik Döneminde Duygu Düzenleme.....	12
2.3.5. Yetişkinlik ve Yaşlılık Döneminde Duygu Düzenleme	13
2.4. Erken Dönemde Bakımveren ile Kurulan İlişki	14
2.4.1. Kapsayıcı İşlev	14

2.4.2.Bağlanma Kuramı.....	15
2.4.2.1. Bağlanma Stilleri.....	18
2.4.3. Henry Frederick Harlow ve Bağlanma.....	19
2.4.4. D. Winnicott ve Tutma (Holding) Kavramı	20
2.4.5. Melanie Klein ve Nesne ilişkileri	24
2.5.Okul Öncesi Dönemde Gelişim.....	24
2.5.1.Psikomotor Gelişim	24
2.5.2.Bilişsel Gelişim.....	24
2.5.3.Dil ve Konuşma Gelişimi	25
2.5.4.Sosyal Duygusal Gelişim.....	25
2.6. Duygu Düzenleme Becerileri ile İlgili Yapılan Araştırmalar	27
2.6.1. Duygu Düzenleme Becerileri ile İlgili Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar.....	27
2.6.2. Duygu Düzenleme Becerileri ile İlgili Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar.....	30
2.7. Erken Dönemde Bakımveren ile İlgili Yapılan Araştırmalar	33
2.7.1.Erken Dönemde Bakımverenle İlişki ile İlgili Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar	32
2.7.2. Erken Dönemde Bakımverenle İlişki ile İlgili Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar ..	34
BÖLÜM III	37
YÖNTEM.....	37
3.1. Araştırma Deseni	37
3.2.Araştırma Örneklemi	37
3.3.Veri Toplama Araçları.....	39
3.3.1. Duygu Düzenleme Ölçeği	39
3.3.2. Ebeveyn Çocuk Kapsayıcı İşlevler Ölçeği	39
3.3.3. Demografik Bilgi Formu	40
3.4. Veri Toplama Süreci.....	41
3.5. Verilerin Analizi	41
BÖLÜM IV.....	43
BULGULAR.....	43
4.1. Ölçeklerin Güvenilirliği ve Ölçek Değerlendirmeleri	44
4.2. Problem Cümlesine İlişkin Bulgular.....	46

4.2.1. Okul öncesi dönemdeki çocukların duygu düzenleme becerileri ile annelerin kapsayıcı işlevine göre incelenmesine dair bulgular.....	46
4.2.3. Okul öncesi dönemdeki çocukların duygu düzenleme becerilerinin çocuğun yaşına göre incelenmesine dair bulgular	48
4.2.4. Okul öncesi dönemdeki çocukların duygu düzenleme becerilerinin çocuğun yaşına göre incelenmesine ilişkin bulgular	49
4.2.5. Okul öncesi dönemdeki çocukların duygu düzenleme becerilerinin okul öncesi eğitimi alma süresine göre incelenmesine dair bulgular.....	50
4.2.6. Okul öncesi dönemdeki çocukların duygu düzenleme doğum sırasına göre incelenmesine dair bulgular.....	51
4.2.7. Okul öncesi dönemdeki çocukların duygu düzenleme becerilerinin kardeş sayısına göre incelenmesine ilişkin bulgular	52
4.2.8. Okul öncesi dönemdeki çocukların duygu düzenleme becerilerinin annenin çalışma durumuna göre incelenmesine dair bulgular.....	53
4.2.9. Okul öncesi dönemdeki çocukların duygu düzenleme becerilerinin annenin eğitim durumuna göre incelenmesine ilişkin bulgular	54
4.2.10. Okul öncesi dönemdeki çocukların duygu düzenleme becerilerinin ebeveynlerin birlikte/boşanmış olmasına göre incelenmesine dair bulgular	55
4.2.11. Okul öncesi dönemdeki çocukların duygu düzenleme becerilerinin sosyoekonomik duruma göre incelenmesine dair bulgular.....	55
BÖLÜM V	57
SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER	57
5.1.Sonuç ve Tartışma.....	57
5.1.1. Okul öncesi dönemdeki çocukların duygu düzenleme becerileri ile annelerin kapsayıcı işlevi arasındaki ilişkinin incelenmesine dair bulguların tartışılması	57
5.1.2. Okul öncesi dönemdeki çocukların duygu düzenleme becerilerinin cinsiyete göre incelenmesine dair bulguların tartışılması	58
5.1.3. Okul öncesi dönemdeki çocukların duygu düzenleme becerilerinin çocuğun yaşına göre incelenmesine dair bulguların tartışılması	58
5.1.4. Okul öncesi dönemdeki çocukların duygu düzenleme becerilerinin okul öncesi eğitimi alma göre incelenmesine dair bulguların tartışılması	59
5.1.5. Okul öncesi dönemdeki çocukların duygu düzenleme becerilerinin annenin doğum sırasına göre incelenmesine dair bulguların tartışılması	60
5.1.6. Okul öncesi dönemdeki çocukların duygu düzenleme becerileri kardeş sayısına göre incelenmesine dair bulguların tartışılması	61
5.1.7. Okul öncesi dönemdeki çocukların duygu düzenleme becerilerinin anne çalışma durumuna göre incelenmesine dair bulguların tartışılması	61

5.1.8. Okul öncesi dönemdeki çocukların duygu düzenleme becerilerinin anne eğitim durumuna göre incelenmesine dair bulguların tartışılması.....	62
5.1.9. Okul öncesi dönemdeki çocukların duygu düzenleme becerilerinin ebeveynlerin birlikte/boşanmış olma durumuna göre incelenmesine dair bulguların tartışılması	63
5.1.10. Okul öncesi dönemdeki çocukların duygu düzenleme becerilerinin sosyoekonomik duruma kapsayıcı işlevine göre incelenmesine dair bulguların tartışılması	63
5.2. Öneriler.....	64
5.2.1. Araştırma sonuçlarına dayalı öneriler	64
5.2.2. Gelecek araştırmalara dayalı öneriler	65
KAYNAKÇA.....	66
EKLER	83

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo-1. Çalışma grubunun demografik özelliklere göre dağılımı	38
Tablo 2. Ölçeklerin genel ve alt boyutlarına ilişkin normallik testi.....	42
Tablo 3. Duygu düzenleme ölçeğinin toplam ve alt boyutlarına ilişkin betimsel istatistikler	43
Tablo 4. Ebeveyn-çocuk kapsayıcı işlev ölçeğinin toplam ve alt boyutlarına ilişkin betimsel istatistikler	43
Tablo 5. Ölçeklere ait tanımlayıcı istatistikler ve güvenirlik analizi	45
Tablo-6: Duygu düzenleme ile kapsayıcı işlevler ölçeği Pearson korelasyon katsayısı.....	46
Tablo 7. Duygu düzenleme ölçeği toplam ve alt boyutlarının cinsiyete göre karşılaştırılması..	47
Tablo-8: Duygu düzenleme ölçeği toplam ve alt boyutlarının yaşa göre karşılaştırılması.....	48
Tablo-9: Duygu düzenleme ölçeği toplam ve alt boyutlarının okul öncesi eğitim alma süresine göre karşılaştırılması.....	50
Tablo-10: Duygu düzenleme ölçeği toplam ve alt boyutlarının doğum sırasına göre karşılaştırılması.....	50
Tablo-11: Duygu düzenleme ölçeği toplam ve alt boyutlarının kardeş sayısına göre karşılaştırılması.....	51
Tablo-12: Duygu düzenleme ölçeği toplam ve alt boyutlarının annen çalışma durumuna göre karşılaştırılması.....	52
Tablo-13: Duygu düzenleme ölçeği toplam ve alt boyutlarının anne eğitim alma süresine göre karşılaştırılması.....	53
Tablo-14: Duygu düzenleme ölçeği toplam ve alt boyutlarının ebeveynlerin birlikte/boşanmış olma durumuna göre karşılaştırılması.....	55
Tablo-15: Duygu düzenleme ölçeği toplam ve alt boyutlarının sosyoekonomik duruma göre karşılaştırılması.....	56

SİMGELER VE KISALTMALAR

MEB: Millî Eğitim Bakanlığı

DDÖ: Duygu Düzenleme Ölçeği

ERC: Emotion Regulation Checklist

KİÖ: Kapsayıcı İşlev Ölçeği

SPSS: Statistical Package for the Social Sciences

SAÜ: Sakarya Üniversitesi

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1.Problem Durumu

Günümüzde, erken çocukluk döneminde duygusal ve sosyal gelişim, diğer beceri alanlarının gelişimi ve olumlu davranış edinimi için büyük bir önem taşımaktadır (Denham, Bassett, & Wyatt, 2010). Bu dönemde çocuklar, duygularını tanıma, ifade etme ve düzenleme becerilerini hızla geliştirirler. Duygu düzenleme, bireylerin duygusal deneyimlerini ve tepkilerini yönetme süreci olarak tanımlanır ve erken çocukluk döneminde bu becerilerin gelişimi, çocukların sosyal uyumu, eğitsel başarısı, psikolojik dayanıklılığı için belirleyici bir rol oynar (Eisenberg, Spinrad, & Eggum, 2010).

Duygu düzenleme, bireyin duygularına dair tepkilerinin farkına varması, ardından duygularının niteliğini ve kendi iç dünyasındaki etkisini gözlemleyerek, bir değerlendirmede bulunarak var olan duygu durumunu değiştirebilme sürecidir. (Thompson, 1994). Duygu düzenleme zorlayıcı yaşam olaylarında bireyin içsel dinamiklerini kontrol edebilmesi, ilişki içerisinde olduğu kişinin duygularına yönelik de uygun tepki verebilmesini içerir (Eisenberg, Harris ve Wentzel, 1998)

Okul öncesi dönem pek çok beceri ve davranışın kazanıldığı ve kazanılan bu beceri ve davranışların bireyin ilerleyen yaşamında kişilik yapısına ve davranış edinimine kaynak oluşturduğu kritik bir dönemdir. Bu dönemde çocuğun sosyal duygusal gelişim alanı ön plana çıkmaktadır. Sosyal duygusal gelişim, çocuğun kendi duygularının farkında olması, ifade edebilmesi ve kurduğu ilişkide kendisinin ve ötekinin duygularına dair alan oluşturabilmesi ve duygularını sağlıklı şekilde ifade edebilmesini kapsar (Saarni, 2001:125-127). Okul öncesi dönemde sosyal duygusal gelişim alanına yönelik kazanımların ön plana çıkmasıyla duygu düzenleme becerilerinin edinimi ve kullanımını diğer sosyal becerilere temel oluşturur (Denham ve diğerleri, 2003).

Okul öncesi dönemde çocukların kurmaya başladığı sosyal ilişkilerin temelini akran ilişkileri oluşturmaktadır. Bu dönemde çocuğun akran ilişkilerinde kendisine atfettiği değer ve roller, ilişki kurmada ya da ilişki içerisinde deneyimlenen zorlu yaşantıların yönetimi gibi sosyal ilişkisel deneyimler çocuğun diğer gelişim alanlarını da olumlu veya olumsuz yönde etkilemektedir (Gülay, 2009). Bu dönemde, duygularını fark edip sağlıklı bir şekilde yönetebilen çocuk sosyal yaşamda ilişki kurmaya ve sürdürmeye dair olumlu bir perspektif geliştirir. Akranlarıyla olumlu etkileşim kurabilmek çocuk için ilerleyen gelişim dönemlerinde de iyi oluşunu artıran bir kaynak olarak değerlendirilebilir (Denham ve Holt, 1993). Okul öncesi dönemdeki çocukların duygularını ifade etmekte ve düzenlemekte zorlanması, çocuğun toplumsal olarak uyumlu bir birey olarak yetişmesini sekteye uğratmaktadır (Rubin, Coplan, Fox ve Calkins 1995).

Denham ve diğerleri (2003) yürüttükleri çalışmada okul öncesi dönemdeki çocukların duygularını fark etme ve kontrol etmeye ilişkin yeterli beceriye sahip olmalarının sosyal ilişki kurabilmelerini sağlayan en önemli dinamiklerden biri olduğunu ortaya koymuşlardır. Duygu düzenleme becerisi, öz düzenleme becerilerinden biridir ve akran ilişkisinin önem kazandığı okul öncesi dönemde edinilmesi kritik dönem olması açısından önemlidir (Brumariu, 2015).

Alan yazın incelendiğinde duygu düzenleme becerilerinin kullanımının bireyin öteki ile kurduğu ilişkide yaşadığı deneyimleri anlamlandırabilme, duygusunu fark etme ve duygunun tezahürü olan içsel veya davranışsal etkiyi kontrol edebilmesini sağlayan bütüncül bir öz düzenleme becerisi olduğu görülmektedir. İnsan doğasının bebeklikten itibaren ilişki kurmaya meyilli bir yapısının olması, kişinin kendisi ve diğerleri ile kurduğu ilişkinin niteliğinin psikolojik iyi oluş halinin temel bileşenlerinden biri olarak değerlendirilmektedir. Duygu düzenleme becerilerinin kullanımı, kurulan ilişkilerin sürdürülmesinde ve kişinin zorlu yaşam olaylarına yönelik bir içsel esneklik kazanabilmesinde oldukça önemlidir. Duygu düzenleme becerilerinin bireyin gelişimdeki pek çok becerinin sürdürebilmesinde öncü bir rol oynaması duygu düzenleme becerilerinin gelişimini etkileyen faktörlerin üzerinde durulması gerekliliğini ortaya koymuştur. Psikodinamik bir temele dayanan kapsayıcı işlev özellikleri ve bu kavramın başka bir yapı ile ilişkisine yönelik araştırmaların oldukça sınırlı olduğu görülmektedir.

Kapsayıcı işlev, bebeğin dış dünya ile uyumu sırasında tolere etmekte zorlandığı deneyimlerin anne tarafından anlamlandırılarak bebeğe yeniden bebeğe yansıtılması olarak tanımlanır (Bion, 1962) Annenin kapsayıcı yaklaşımı, erken dönemle çocukla sağlıklı bir

bağ kurulması, olumlu davranış edinimi gibi farklı deneyim ve beceri alanları ile ilişkilidir (Serbin ve Kara, 2000; Halman Kara, 2022).

Okul öncesi dönemin pek çok beceri ve davranışın gelişiminde kritik bir dönem olması ve duygu düzenleme becerilerinin birçok beceri için önkoşul niteliği taşıması ve gelişimini etkileyen faktörlerin ortaya konulması gibi olgular okul öncesi dönemdeki çocukların duygu düzenleme becerilerinin annelerin kapsayıcı işlev özelliklerine göre farklılaşıp farklılaşmadığının ortaya konulması ihtiyacını doğurmuştur.

Bu araştırmada, “Okulöncesi dönemdeki çocukların duygu düzenleme becerileri, annelerin kapsayıcı işlev özelliklerine göre farklılaşmakta mıdır?” problemi üzerinde durulacaktır.

1.2.Amaç

Bu araştırmanın temel amacı, annelerin çocuklarına yönelik kapsayıcı işlev özelliklerinin okul öncesi dönemdeki çocukların duygu düzenleme becerilerine olan etkisini incelemektir. Belirlenen bu temel amaç bağlamında çeşitli demografik değişkenlerin -cinsiyet, yaş, kardeş sayısı, anne eğitim durumu, annenin çalışma durumu, okulöncesi eğitim alma süresi, sosyoekonomik durum- okulöncesi dönemdeki çocukların duygu düzenleme becerileri ile ilişkisinin ortaya konması amaçlanmaktadır.

1.3.Önem

Okul öncesi dönem bir sonraki gelişim dönemlerine temel oluşturan kritik bir dönemdir. Bu dönemde yapılacak önleyici çalışmalar ile ilerleyen gelişim dönemlerinde bireyin psikolojik iyi oluşunu destekleyen davranış örüntüleri edinmesine öncülük edilebilir. Okul öncesi dönemdeki çocukların duygu düzenleme becerileri ile annelerin kapsayıcı işlev özellikleri arasındaki ilişkinin ortaya konulması ile özellikle ebeveyn ile yürütülecek önleyici çalışmalara dair bir kaynak oluşturacağı düşünülmektedir. Alan yazın incelendiğinde; okul öncesi dönemdeki çocukların kapsayıcı işlev özelliklerinin duygu düzenleme becerileriyle ilişkisini araştıran bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu yaş grubundaki çocukların gelişimsel özelliklerini, anne ile ilişkinin gelişimsel süreçlere yansımaları daha iyi anlamak için, kapsayıcı işlev özellikleri ile duygu düzenleme becerileri arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

1.4 Problem Cümlesi

Okulöncesi dönemdeki çocukların duygu düzenleme becerileri ile annelerin kapsayıcı işlev özellikleri arasında bir ilişki var mıdır?

1.4.1. Alt Problemler

Bu araştırmada temel problem durumuyla birlikte ele alınacak alt problemler şunlardır:

Okul öncesi dönemdeki çocukların duygu düzenleme becerileri;

1. Yaşlarına,
2. Cinsiyete,
3. Annenin eğitim durumuna,
4. Annelerin çalışma durumuna,
5. Kardeş sayısına,
6. Ebeveynlerin birlikte/boşanmış olma durumuna,
7. Okulöncesi eğitimi alma süresine,
8. Çocuğun doğum sırasına,
9. Sosyoekonomik duruma göre farklılaşmakta mıdır?

1.5. Sınırlılıklar

1. Bu araştırma Kocaeli ili İzmit ilçesinde bulunan anasınıfı ve bağımsız anaokullarına devam eden öğrencilerin annelerinden elde edilen veriler ile sınırlıdır.

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE

Duygu, bireyin yaşadığı bir durum sonucu, fizyolojik ve bilişsel bir işleme sürecinin ardından bireyin bu duruma verdiği tepki olarak tanımlanmaktadır (Keltner ve Shiota, 2003). Duygu kavramına ilişkin çok çeşitli tanımlamalar ile karşılaşmak mümkündür. Alan yazı incelendiğinde duygunun tam olarak nasıl tanımlanacağına dair ortak bir söylemin olmadığı ancak var olan tanımlamalarda bazı ortak yapıların olduğu görülmektedir. Fehr ve Russell (1984) duyguyu tanımlamanın ne derece güç olduğunu belirtmek için “herkes duygunun ne olduğunu bilir ta ki bir duygunun ne olduğuna dair bir tanım yapması istenene kadar” ifadesini kullanmıştır. Duygu, birden çok ögeyi içinden barındıran karmaşık bir yapıya işaret ettiği için tek bir tanıma indirgenmeyen bir fenomendir (Leahy, Tirsch ve Napolitano, 2011). Duygular, öznel deneyimleri, bedensel duyuları, düşünceleri ve davranışları etkileyen karmaşık psikofizyolojik tepkilerdir (Levenson, 1994). Duygu, yalnızca çeşitli girdilerin organizmada uyarılması ile ortaya çıkan bir tepki olmayıp oluşum sürecinde kişisel-sosyal yanları da olan bir kavramdır, yalnızca bilişsel veya yalnızca ilişkisel olarak kavramsallaştırmak duyguya ilişkin belirli özelliklerin yok sayılmasına neden olur (J. Campos, R.G. Campos, R. G., Barrett, 1989). Bir diğer tanıma göre duygular, belirli bir olaya veya duruma karşı olumlu veya olumsuz bir değerlendirme sonucunda ortaya çıkan karmaşık psikolojik tepkilerdir (Scherer, 2000).

2.1. Duyguların Önemi ve İşlevi

Gross (2001) duyguyu bir duruma bireysel olarak bir anlam atfetme ve bunun etrafında gelişen fizyolojik, düşünsel, davranışsal süreçleri kapsayan bir bütün olarak ele almıştır. Duygular organizma için temel gelişimsel görevlerin sürdürülmesinde organizmaya rehberlik eder. Örneğin; bireyin yaşamında kendi kontrolünde olan veya olmayan herhangi bir gelişmenin sonucunda ortaya çıkan kayıp, yas, hayalkırıklığı, elde edilen başarı gibi durumların sonucunda deneyimlenen duygu, bireyin sağlıklı, verimli seçimler yapabilmesine olanak sağlar (Ekman, 1994). Bu bağlamda duygular yalnızca olumlu-

olumsuz şeklinde ampirik bir kategoriden öte bireyin iç dünyasında ve yaptığı seçimlerde yapıcı bir niteliğe sahiptir (Malatesta, 1990). Bu seçimlerin başında evrimsel bir işlev olarak hayatta kalmaya yönelik koruyucu tepkiler yer almaktadır. Organizmanın hayatta kalma dinamiklerinin temeli olan çevreye uyum, duyguların varlığı ve ifadesi ile sağlanır. Duyguların bu işlevi, hayatta kalmaya yönelik kılavuzluk eden önemli yapılar olduğunu göstermektedir (Darwin, 1872). Bu yönüyle duygular, organizmanın yaşanan duruma, olaya özgü çeşitli davranış ve eylemde bulunmasına yön verir. Yaşamı tehdit eden bir girdiye yönelik hissedilen duygu, organizma için yeniden güvenliği sağlayacak çeşitli tepkileri de beraberinde getirir. Duygular sayesinde algılanan tehlikeli duruma yönelik üstbilişsel çaba gerektirmeyen hızlı bir çözüm üretilebilir. Duyguların, bir tepki, bir davranış üretmeyi içeren bu işlevi “davranış düzenleyici” olarak da ifade edilmiştir (Demir, 2020) Duyguların evrimsel olarak hayatta kalma işlevinin dışında çevreye adaptasyonu sağlayan, kişilerarası ilişkileri düzenleyen sosyal işlevleri de vardır (Adolphs, 2002; Smith, 2011).

2.2. Duygu Düzenleme

Duygu düzenleme deneyimlenen duygunun fark edilmesi, var olan dinamikleriyle değerlendirilmesi ve bu değerlendirme sonrası duygunun niteliğinde, yoğunluğunda veya bireydeki etkisinde bir değişiklik meydana getirme sürecidir. Duygu düzenleme belirli bir sistematığı ifade eden yapılandırılmış bir süreç olmaktan öte karmaşık bir yapıya sahip bir kavramdır. Duygu düzenleme, karmaşık ve örtük bir süreci ifade etmesi ve esasen nasıl bir içeriğe işaret ettiği noktasında bazı belirsiz bileşenleri olması nedeniyle literatürde duygu düzenlemeye dair çeşitli tanımlara rastlamak mümkündür. Duygu düzenlemeye ilişkin birden çok tanımın varlığı, duygu düzenlemenin içeriğindeki örtük sürecin nasıl yapılandırılacağı ile ilgilidir. Örneğin; duygu düzenleme denildiğinde duygunun türünde, yoğunluğunda, deneyimlenme süresinde nasıl bir değişiklikten söz edildiği veya duygu düzenleme sürecinin yalnızca hissedilen duyguya yönelik bir alan mı, duygunun altında yatan kök yaşantılara ilişkin bir alan mı olduğu gibi çeşitli muğlaklıklar yapılan tanımların çeşitliliğini artırmıştır. Duygu düzenleme var olan bir duygunun daha uzun süreli olarak deneyimlenmesini veya var olan başka bir duygunun kişideki olumsuz etkilerinden ötürü daha kısa süreli ya da daha az yoğun deneyimlenmesini de içerebilir (Thompson, 1994). Duygu düzenleme sürecine ilişkin çalışmalar, psikanalitik kuramın en temel kavramlarından savunma mekanizmaları, zorlayıcı yaşam olaylarıyla baş etme becerileri ve bağlanma kuramı ekseninde ortaya çıkmıştır (Gross, 1999).

Deneyimlenen duyguya dair izleme, değerlendirme ve tepki aşamalarını içeren duygu düzenleme, bireyin aniden verdiği otomatik bir tepki ile olabileceği gibi bireyin üzerinde düşündüğü ve değerlendirdiği çeşitli stratejilerle veya bu iki durumun birleşimi ile de yürütülebilir (Cole, Michel ve Teti, 1994).

Duygu düzenleme var olan bir duyguyu ilişkin içsel deneyimi ve bu deneyimin bilişsel ve davranışsal çıktılarını artırmayı veya azaltmayı hedefleyen bir süreçtir. Duygu düzenleme becerilerini aktif olarak kullanabilmesi, zorlu yaşam olaylarıyla başa çıkmayı sağlayan öz düzenleme becerilerinden biridir (Einsberg ve Sulik, 2012). Duygu düzenleme yalnızca deneyimlenmesi istenmeyen duygulara yönelik bir süreç olmayıp birey için olumlu duyguların düzenlenmesini de içerir. Bununla birlikte duygu düzenleme bilin düzeyinde kontrollü olarak veya bilinçdışı bir itki ile sağlanabilir (Gottman ve Katz, 2002).

Gross (1999), duygu düzenleme sürecini, duygunun oluşumundan önce gerçekleşen "önleyici duygu düzenleme" ve duygunun ortaya çıkmasıyla gerçekleşen "tepki odaklı duygu düzenleme" olmak üzere iki farklı başlık altında incelemiştir.

2.2.1. Önleyici Duygu Düzenleme

Önleyici duygu düzenleme; zorlayıcı duyguların oluşumundan önce ortaya konan müdahaleleri içerir. Önleyici duygu düzenleme, durum seçimi, durum değişikliği, dikkatin yönlendirilmesi ve bilişsel değerlendirme olarak dört farklı aşamadan oluşur. Durum seçimi, kişinin hayatında kendisinde iyi gelen veya gelmeyen eylemlere yönelik seçimde bulunabilmesini ifade eder. Durum seçimi bireyin, olası hissedeceği zorlayıcı duygulara yönelik önleyici bir başlangıç olarak görülebilir. Durum değişikliği ise kişinin bulunduğu bir ortamda hissedeceği olası stresi azaltmak için bireysel ya da bağlamsal belirli değişiklikler yapılmasıdır. Potansiyel olarak zorlayıcı duyguları tetikleyen durumlar üzerinde değişimde bulunmaktır (Gross, 1999). Örneğin durum bir kişinin herhangi bir içerikteki bir videoyu izlemeyi ya da izlememeyi seçmesi durum seçimi, izlediği videonun içeriğinden hoşlanmayarak farklı bir içerikte video izlemesi durum değişikliği stratejisine örnek verilebilir (Livingstone ve Isaacowitz, 2015).

Önleyici duygu düzenleme stratejilerinden olan dikkatin yönlendirilmesi, duygusal deneyimi regüle etmek için karmaşık duyguların aynı anda yaşandığı bir sahne içinde dikkat odağının değiştirilmesini içeren bir duygu düzenleme stratejisidir. Örneğin; görülen bir trafik kazasında hissedilen şok, şaşkınlık, çaresizlik gibi duygular, kişinin dikkatini kazanın daha

sıradan ve belirli yönlerine, kazanın en az hasarsız şekilde atlatılması için orada güvenli hissettiren sağlık çalışanlarına, olası çözümlere odaklaması ile düzenlenebilir (Ferri ve Hajcak, 2015).

Bilişsel değerlendirme stratejisi, yaşanan bir duruma özgü alternatif bakış açıları ve düşünceler geliştirerek o durumun kişi üzerindeki duygusal etkisini ve düzeyini değiştirebilmeyi mümkün kılar, farklı perspektifler sunar (Gross, 1999). Örneğin; trafiğin sıkışması sonucu beklemek zorunda kalma durumunda öfkelenme alternatif olarak trafikte beklenen zamanı müzik dinleyerek geçirmek, rahatlamaya odaklanmak gibi alternatif yaklaşımlar geliştirebilir (Ochsner ve Gross, 2005).

2.2.2.Tepki Odaklı Duygu Düzenleme

Tepki odaklı duygu düzenleme, bir duruma özgü hissedilen bir duygu ve duyguya yönelik tepkiler sonrası bu tepkilerle başa çıkmayı içeren müdahaleye yönelik stratejileri ifade eder. Bu tür stratejiler, duygusal tepkilerin olduğu durumlarda kullanılır ve bu tepkilerin yoğunluğunu, süresini veya ifadesini düzenlemeyi amaçlar. Tepki odaklı duygu düzenleme, duyguyu bastırma ve duygusal ifadenin kabulü olarak iki farklı stratejiyi içerir (Gross, 1999). Duygunun bastırılması, hissedilen duygunun fiziksel ya da sözel olarak ifade edilmeyip bireyin o duyguyu kendi içinde yaşaması ve daha kabul edilebilir bir forma dönüştürmesidir (Gross ve Levenson, 1997). Duyguların ifade edilmeyip kişinin farklı bir kişi ya da alana yönlendirilmesi bireyi kısa vadede duyguların hoşnut olunmayan etkilerinden uzaklaştırır, belli durumlarda koruyucu bir etkiye sahiptir ancak duyguların sürekli olarak bastırılması, iç ve dış gerçeklik arasında bir kopukluk oluşturur ve uzun vadede bireyin anlaşılma ihtiyacının karşılanmamasına, kendi içinde bir karmaşa oluşmasına neden olur (McLaren, 1998; akt. Çeçen, 2002) Tepki odaklı duygu düzenleme stratejilerinden olan duyguların ifadesi, kişinin duygularını fark etmesi, kabul etmesi ve kendisi ve yakınları ile paylaşabilmesidir. Duygunun ifadesi ve kabulü, duyguyu yok etmeye veya değiştirmeye dair bir kontrol çabasından uzak durarak duygunun varlığını kabul etmektir (Hayes, 2004).

2.3. Gelişim Dönemlerine Göre Duygu Düzenleme Becerileri

Duygu düzenleme, gelişimsel olarak her bir gelişim döneminde kazanılması beklenen farklı gelişim görevleri için belirleyicidir ve bebeklikten yaşlılığa kadar uzanan insan yaşamında her bir döneminde gelişiminin sürdürür (Zimmermann & Thompson, 2014).

2.3.1. Bebeklik Döneminde Duygu Düzenleme

Bebek dünyaya geldiğinden itibaren açlık, susuzluk, halsizlik gibi zorlayıcı durumları deneyimlemeye başlar ve ağlayarak bu durumların hepsine yönelik bütünsel bir çağrışım oluşturur. Bu çağrışım karşılık veren bakımveren, bebeğin yaşadığı zorlayıcı durumu önlemeyi, yatıştırmayı amaçlar. Bebeğin ihtiyacının karşılanmasıyla bebek ve bakımveren arasında kurulan yatıştırıcı bağ, bebek için bir kaynak haline gelir. Örneğin; ağlayan bir bebek bakımverenin geleceğini işaret eden bir sinyal aldığında -bakımverenin ayak seslerini duymak vb.- bakımverenin geleceği ve kendii için stres yaratan durumu ortadan kaldırmak için çaba göstereceğini bilir ve ağlamadan beklemeye devam eder (Thompson ve Meyer; 2007).

Bebeklik döneminin ilk altı ayında bebek mutluluk, üzüntü, tiksinti gibi temel duyguları deneyimlemeye başlar (Lewis. 2007). Altı aylık bebekler, en temel duygu düzenleme stratejileri genel olarak “bakış kaçırma” yı kullanmaktadırlar. 12-18 aylık bebekler ise bakış kaçırmanın dışında “dikkati kaçırma, kendini yatıştırma” gibi stratejileri de kullanabilmektedir. Bebeğin gelişimi ile birlikte duygu düzenlemeye dair beceri repertuarının gelişmesi psikomotor ve bilişsel gelişimin bir sonucudur (Mangelsdorf et al, 1995). Duygu düzenleme becerilerinin edinimi ve kullanımı bilişsel gelişime paralel olarak yaş ile birlikte artış göstermektedir (Saami, 1984).

Bebeklik döneminde anne ve bebek arasındaki etkileşimde bebeğin istemediği ve zorlandığı bir durumla karşı karşıya kaldığında ne tür bir duygu düzenleme becerisi geliştirdiğine ilişkin yürütülen “Durgun Yüz Paradigması” adlı çalışmada bebeğin etkileşim kurmaya yönelik çabalarına annenin kayıtsız kalması, nötr bir duruş sergilemesi sonucunda çabasının sonuçsuz kaldığını fark eden bebeğin dikkatini farklı bir uyarana çevirerek-örneğin; ortamdaki bir nesneye odaklanmak, ses çıkaran oyuncak ile oynama girişimi vb.- duygularını düzenlediği görülmüştür (Ekas, Lickenbrock ve Braungart-Rieker, 2012).

Bebeklik döneminde birtakım uyarıcılara karşı deneyimlenen duyguların düzenlenmesi farklı coğrafyalarda dünyaya gelen ve yaşamını sürdüren bebeklerde ortak süreçleri içerse de ilerleyen gelişim dönemlerinde dilin ve kültürün devreye girmesiyle hangi duyguların nasıl düzenlenmesi gerektiğine dair kültürel normlar birey için bir referans oluşturur (Holodyski ve Friedlmeier, 2012). Duygu düzenleme, bebeklik döneminden itibaren çeşitli biyolojik ve çevresel faktörlerin etkisiyle gelişimini sürdürür. Bireyin içinde bulunduğu sosyal-kültürel dinamikler ve bu bağlamda kavram dağarcığının gelişmesi, nöropsikolojik faktörlerin de etkisiyle bütünsel bir duygu düzenleme alanının oluşumunu sağlar. Çocuğun dili ve kültür

ile olan temasının artmasıyla ebeveyni ile kurduğu ilişkide deneyimlediği bir duyguya dair ebeveynin süreci yönetme biçimi çocuğun hissettiği duyguyu nasıl düzenlemesinde önem kazanır (Thompson,1994).

2.3.2. Erken Çocuklukta Duygu Düzenleme

Bebeklik döneminin ardından okul öncesi dönemde alıcı ve ifade edici dil becerilerinin karmaşık durumlar ve olaylar arasında sebep sonuç ilişkisi kurabilme düzeyinin gelişmesiyle çocuk hangi durumda ne hissettiğinin, deneyimlediği durumun kendisindeki karşılığının farkına varmaya başlar (Thompson ve Lagattuta, 2006). Erken çocukluk döneminde duyguların ifadesi, çocukların duygusal yeterliliğinin erken okul uyumunun temel yönüdür; çocukların duygularını çevrelerindekiyle iletme şeklidir (Denham, 2006).

Bu dönemde çocuk durum ve duruma özgü duygu arasında bağlantı kurmaya başlar. Okul öncesi dönemdeki çocuk, üzüntü, mutluluk, korku gibi yüz ifadesi ile ortaya konabilen duyguları rahatlıkla tanırken, suçluluk, utanç, şükran gibi ayırt edici yüz ifadesi ile anlaşılmayan karmaşık duyguları tanımakta ya da durumla bağlantısını kurmakta güçlük çekebilir, ilerleyen gelişim dönemleri ile birlikte bu duygulara dair farkındalık kazanılır (Harris, Olthof, Terwogt ve Hardman, 1987).

Okul öncesi dönemde duygu düzenleme becerileri;

-Bilişsel yapılandırma

-Problem çözme

-Dikkatini farklı bir alana yönlendirilmesi

-Çocuğun kendine yönelik yatıştırıcı ifadeler kullanması

-Pasif davranış

Olmak üzere beş farklı grupta incelenebilir (Lu ve Chen, 2007; akt. Çandır ve Filiz, 2023) Bilişsel yapılandırma, bir duygusal uyarıcı hakkındaki düşüncelerini değiştirerek duygusal tepkilerini değiştirmeyi içeren güçlü ve esnek bir düzenleme stratejisidir (Sala, Pons ve Molina, 2014). Örneğin; arkadaşı tarafından zarar gören bir çocuğun bu durumu kişiselleştirmeyip amaçlı olarak ona zarar vermek istemediğini düşünerek süreci yönetmesi, bilişsel yapılandırmanın sonucudur. Problem çözme çocuğun yaşadığı zorlu durumu fark etmesi ve o duruma ilişkin eyleme geçerek çözüm geliştirebilmesidir (Snyder, 2010). Dikkatin farklı bir alana yönlendirilmesi çocuğun dikkatini zorlayıcı duyguyu tetikleyen uyarandan ayırabilmesidir. Örneğin; çocuğun hissettiği zor bir duygu ya da stres anında elleriyle gözünü kapatması, o duyguyu oluşturan alanı fiziksel olarak görüş alanından

çıkarması gibi durumlar dikkatin farklı bir alana yönlendirilmesini ifade eder (Altshuler ve Ruble, 1989). Çocuğun yatıştırıcı ifadeler kullanması, duygularını ve hissettiği duygular sonucu ihtiyaçlarını ifade etmesidir. Çocuğun deneyimlediği zor bir durumda; “şu an bundan korktum, kapatmak istiyorum, sana sarılmak istiyorum” vb. şekilde duygusunu kelimelerle ifade edebilmesi bu stratejiye örnektir. Pasif davranış ise ortamdan uzaklaşarak, durumun yarattığı etkilerden kaçınmak şeklinde bir duygu düzenleme stratejisidir (Lu ve Chen, 2007; akt. Çandır ve Filiz, 2023)

Duygularını ve bu duyguların sonucu gösterdiği tepkilere dair kontrolsüz davranışlarda bulunan çocukların duygu düzenleme becerileri düşüktür, kolayca hayal kırıklığına uğrarlar ve tepkisel saldırganlığa yatkındırlar. Ebeveyn tutumu ve çevresi tarafından kendini ifade etmesi engellenmiş çocuklar ise öz kontrol sergilerler ancak esneklikten yoksundurlar; sosyal olarak çekingen, üzgün veya kaygılı olma eğilimindedirler. Duygu düzenleme becerileri çocuklar ise yeterince kontrollü ve bilişsel, davranışsal olarak esnektirler, duygularla başa çıkmak için uyumlu yollar kullanırlar (Eisenberg ve Fabes, 1992; akt. Carlson ve Wang, 2007)

Okul öncesi dönemde duygu düzenlemedeki eksiklikler, okula uyum sorunları, zayıf akran ilişkileri gibi yaygın duygusal ve davranışsal zorluklarla ilişkilendirilmiştir. Bu bağlamda, okul öncesi dönemde duygu düzenleme becerilerinin edinimi ve sürdürülmesi çocuğun sosyal-duygusal gelişimi için önemli parametrelerden biridir (Thompson, 1994). Gelişmiş duygu düzenleme becerilerine sahip çocuklar, akademik başarı, sosyal yeterlik, sağlıklı akran ilişkileri kurabilme ve özsaygı açısından daha yüksek performans göstermektedirler (Dodge ve Coie, 1987). Duygu düzenleme, özellikle sosyal gelişimin önemli bir parçası olması ve yalnızca bireysel ve içsel süreçler için bir kaynak olmayıp aynı zamanda sosyal ve dışsal süreçleri de doğrudan etkileyen, kişilik gelişiminde öncül bir beceridir (Gökdağ, Sorias, Kıran ve Ger 2019).

2.3.3. Çocukluk Döneminde (Okul Çağında) Duygu Düzenleme

Çocuğun yaşının ilerlemesiyle birlikte çevresinde olanlara dair farkındalığı artar ve bunun sonucu olarak bulunduğu ortamın ya da bağlamın normlarına uygun davranma eğiliminde olur. Buna paralel olarak çocuklar yaşadığı durum ve hissettiği duygular arasında karmaşık ilişkileri de algılayabilir ve duygu ifadelerinden daha sık bahsetmeye, ebeveynlerine ve arkadaşlarına deneyimlediği duygulara dair paylaşımda bulunmaya başlar. Orta çocukluk dönemi olarak adlandırılan okul öncesinden ergenliğe kadar uzanan dönemde çocuk,

duygularının ne şekilde ifadesinin kabul gördüğü ortamları ayırt edebilir ve önceki gelişim dönemine göre daha kontrollü davranabilir (Zeman, Cassano, Perry-Parrish & Stegall, 2006). Bu dönemde bilişsel gelişimin de artmasıyla birlikte çocuk, duygularını ebeveyni ya da akranları tarafından reddedilmemek, yetişkinler tarafından kendisine yönelik herhangi bir uyarı, yaptırım ya da yoksun bırakmadan kaçınmak amacıyla kabul edilebilir bir forma dönüştürerek düzenleyebilir (Eisenberg, Vaughn & Hofer, 2009).

Ebeveynlerin, bu dönemde çocukların duygu düzenleme becerilerini desteklemek için kendi duygu düzenleme biçimlerinin farkında olması, çocuğa duygularını ifade etme noktasında model olması, çocuğun yaşadığı bir olay sonucunda deneyimlediği duyguyu adlandırma, ifade etme, duygunun varlığını kabul ve normalize etme durumu “duygu sosyalleştirme” olarak adlandırılır. Duygu sosyalleştirme, çocuğun duygularını düzenleyebilmesi için önemli bir temel oluşturur (Yağmurlu ve Altan, 2010). Örneğin, bir çocuk oyun esnasında düştüğünde pantolonu yırtılmış olarak eve geldiğinde, ebeveyninin duygunun ifadesinin yansıması olarak endişeli bir yüz ifadesi göstermesi, “korktun ve bu bu senin için zordu” şeklinde bir ifade ile duyguyu adlandırabilir ve çocuğun yaşadığı duygunun varlığını ve çocuk için zor bir an olduğuna tanıklık edebilir. Ebeveynin duygulara dair kabul edici, yansıtıcı ve çözüm odaklı yaklaşımı çocuğa duygu düzenleme becerilerini kullanabilmesinin zeminini oluşturur (Eisenberg, Cumberland ve Spinrad, 1998).

2.3.4. Ergenlik Döneminde Duygu Düzenleme

Ergenlik, bedensel, sosyal ve duygusal açılardan önemli değişimlerin yaşandığı bir gelişim evresidir. Ergenlik döneminde, duygular daha karmaşık, yoğun ya da karşıt iki duygunun bir arada olması gibi karmaşık bir yapıda ortaya çıkabilir (Yavuzer, 2002). Orta çocukluktan ergenliğe geçişte (12-18 yaş), çocukların duygularını düzenleme becerileri artar ve duygu düzenleme stratejilerinde, sosyal-bağlamsal faktörler, oldukça önemli hale gelir (Zeman, Cassano, Perry-Parrish & Stegall, 2006). Ergen, akranlarının, ebeveynlerinin ve çevresindeki yetişkinlerin hangi duygunun nasıl ifade edileceğine dair kabul sınırının farkındadır ve duygularını zaman zaman bu sınıra uyumlu bir şekilde düzenleyebilirken zaman zaman kendi içsel süreçlerinde aşırı kaygılı, öfkeli, suçlu hissedebilir ve bu duyguları kabul gören çerçevenin dışında tepkisel olarak da ifade edebilir (Yavuzer, 2002) Erken çocukluk döneminden itibaren ebeveynin çocuğun duygularının ifadesine fırsat vermesi, duygularını kabul eden bir yaklaşımı benimsemesi, çocuğun ergenlik dönemine geldiğinde bir etrgen olarak bulunduğu çevre ile psikososyal uyum içerisinde olmasını sağlar (Cui,

Criss, Ratliff, Wu, Houltberg, Silk ve Morris, 2020). Ergenlik döneminde duygu düzenleme becerilerinin aktif kullanımı stresli yaşam olayları ile mücadele etmede anksiyete ve depresyon gibi psikopatolojik yapıların oluşma riskini azaltan koruyucu bir faktördür (Berking ve diğerleri, 2008).

2.3.5. Yetişkinlik ve Yaşlılıkta Duygu Düzenleme

Duygu düzenleme, -bireysel ve sosyal farklılıklarla birlikte- yaştan ilerlemesiyle kullanımı daha aktif hale ve sağlıklı hale gelebilen bir beceridir. Durum seçimi, durum değiştirme, dikkatin farklı bir alana yönlendirilmesi, bilişsel yeniden değerlendirme, duyguları bastırma ve duyguların sözel olarak ifade edilmesi şeklinde adlandırılan duygu düzenleme stratejilerinin birçoğu bebeklikten yaşlılığa kadar tüm gelişim dönemlerinde kullanılır (Gross, 1998). Yaşlılık dönemindeki bireylerin olumlu duygu deneyimlerinin arttığı görülmektedir. Bu durum, yaşlıların duygu düzenleme stratejilerinden bir olan “durum seçimi”ni daha çok kullanarak hoşnut olacağı duygular hissetmesi ile ilişkili olabilir (Gross ve diğerleri, 1997). Sims, Hogan ve Carstensen, (2015), yaşlıların olumlu duyguları daha çok deneyimlemeye dönük olan duygu düzenleme biçimini yaşlılık döneminde stresli yaşam olaylarından uzak durulması, ölüme yaklaşıldığı düşüncesiyle zamansal sınırlılıkların farkına varılması ile ilişki olabileceğini ifade etmiştir.

2.4. Erken Dönemde Bakımveren ile Kurulan İlişki

Erken dönemde bakımveren ve bebek arasındaki ilişkinin niteliğini ve kişilik gelişimine etkisini psikanalitik olarak ele alan ekoller bütünü “nesne ilişkileri kuramları” başlığı altında ele alınır. Nesne, psikanalizde öznenin yani bireyin kendisinin dışındaki kişileri ifade etmek için kullanılan bir kavramdır. Birincil nesne, özneye bakımverendir. Nesne ilişkileri spesifik olarak; başkalarının deneyimlerinin işlevsel yönlerinin içselleştirilmesi, bakımveren ile kurulan ilişkide öznenin kendisine ve benliğine yönelik atfı ve bunların zihinde nasıl birbiriyle ilişki kurduğuna dayanan intrapsişik yapıları temel alır (Mills, 2010). Melanie Klein, Joseph Sandler, Wilfred Bion, Donald Winnicott, John Bowlby, ve Otto Kernberg nesne ilişkileri kuramının öncüleri arasında yer alır (Mills, 2010). Klein (1932) tarafından ortaya konan “The Psycho-Analysis of Children (Çocuk Psikanalizi)” başlıklı metin nesne ilişkilerine dair öncü eser olarak kabul edilir (Harris, 1997).

2.4.1. Kapsayıcı İşlev

Bebeğin doğumdan itibaren karşılaşmaya başladığı çeşitli içsel ve dışsal uyarılar bebekte bir içsel bir gerilim oluşturur. Bu durum beta elementi olarak adlandırılır. Bebeğin yaşadığı bu içsel gerilim neticesinde annenin, bebeğin yaşadığı bu durumun kaynağını fark etmesi ve bebeğin yeniden sakinleşmesi, güven duyması, iyilik halinin artması için gerekli eylemleri uygulaması da alfa elementi olarak adlandırılır. Bebeğin yaşadığı zorlayıcı deneyim ve duygunun anne tarafından farkına varılarak bebeğin sakin, huzurlu alana tekrar geçişinin sağlanabilmesi, yaşanan zorlayıcı duygunun sonrasında atılan adım ile bebek için bu durumun baş edilebilir duruma dönüştürülmesi “kapsayıcı işlev” olarak adlandırılır (Bion, 1962)

Bion’a (1967) göre bebek, baş edemediği zorlayıcı duyguları ötekine yansıtır ve duygularının ötekinde bir karşılık bulmasını talep eder. Böylece kendine özgü anlamlar üretir. Bebeğin deneyimlediği zorlayıcı duyguların ötekinde (bakımveren) karşılık bulamaması bebeğin kendine ve dünyaya ilişkin keşfetme ve düşünme süreçlerini sekteye uğratır. Bebeğin kendine ve dünyaya dair keşfetme arzusunun gelişiminde, birincil bakımveren tarafından bebeğe kapsayıcı yaklaşılması oldukça etkilidir.

2.4.2. Bağlanma Kuramı

Erken çocukluk döneminde annenin çocuk ile kurduğu bağın niteliği çocuğun ilerleyen gelişim dönemlerinde çevresindekilerle kuracağı ilişkilerin dinamiği için bir temel oluşturur. Bu bağlamda erken çocukluk döneminde deneyimlenen anne çocuk ilişkisi, anne figürünün çocuktaki karşılığı çocuğun kişilik yapısına ve diğerleri ile kurduğu bağa bir dayanak oluşturur (Mikulincer ve Shaver, 2007). 2000’li yılların başında Ulusal Araştırma Konseyi ve Tıp Enstitüsü’nün Erken Çocukluk Gelişimi Bütünleştirme Komitesi, uygulama ve araştırma sonuçlarını ve önerilerini dört tema üzerine dayandırmıştır; bunlardan biri de "bireyin gelişiminde çevrenin önemli olduğu ve fiziksel ve duygusal olarak besleyici ilişkilerin esas olduğu" dur (Shonkoff ve Phillips, 2000; akt. Cassidy ve diğerleri, 2013b, s.2)). Bu bağlamda erken çocukluk gelişiminde bakımveren- bebek ilişkisi, bebeğin birincil olarak bakımveren ve diğerleriyle kurduğu ilişkinin çocuk gelişimi üzerinde oldukça önemli etkileri olduğu bilinmektedir. John Bowlby’nin bağlanma kuramı bu etkileri ortaya koyan çalışmaların başında gelmektedir (Cooper, Shaver ve Collins, 1998).

Psikodinamik kuramlarda bireyin erken çocukluk dönemi olarak ele alınan 0-6 yaş döneminde anne ve babanın çocuk ile kurduğu ilişkinin, çocuğun kişilik yapılanmasında, kendisiyle ve çevresindeki diğer insanlarla kurduğu ilişkinin niteliğinde belirleyici bir rolü olduğuna dair bir uzlaşma söz konusudur. Bowlby'nin bakımveren ve çocuk arasında gelişen ilişki deneyiminin olası sonuçları ve etkilerini ele alan bağlanma kavramının oluşturan çalışmaları, erken çocukluk döneminin bireyin gelişiminde oldukça etkili olduğunu destekleyen çalışmalardan biridir (Crockenberg ve diğerleri, 1993)

Bağlanma, bebek ve bakımveren arasındaki ilişkide bebeğin ilişki kurma ihtiyacını karşılanması, bebeğin zorlayıcı deneyimlerinde bakımverene ulaşması ve yakınlık kurma ve yaşadığı stresin bakımverende bir karşılık bulmasını içeren bütüncül bir bağ olarak tanımlanmaktadır (Bowlby, 2012). Bowlby (1980), bağlanma kavramını bebeğin bakımverene yönelik ilişkisel yakınlığın sürdürülmesini sağlayan ve bakımverenin bebeğin duygularına dair belli bir tepki geliştirdiği güçlü ilişki şeklinde ifade etmektedir. Bağlanma figürü birincil olarak annedir ancak annenin dışında bakımveren başka bir kimseyle de bağlanma ilişkisi kurulabilir.

Bağlanma kuramı, başlıca John Bowlby ve Mary Ainsworth'ın çalışmalarından (Ainsworth, 1982; Bowlby, 1980) temel olarak geliştirilmiştir.

Bowlby'nin Psikanaliz Uluslararası Dergisi'nde yayınlanan 1944 tarihli ve "Kırk Dört Genç Hırsız: Onların Karakteri ve Ev Hayatları" adlı makalesi, bağlanma kuramının temelini oluşturan çalışmalardan biridir. Bowlby, suç öncesi belirtileri incelemek için vaka çalışmaları ve istatistiksel yöntemlerin bir kombinasyonunu kullanarak, duygusal bozuklukların ve suçluluğun bireyin bağlanma dinamikleri ile ilişki olabileceğine dair ilk nicel verilere ulaştı. Özellikle, erken yaşta annelerinden ayrılma, annelerinden tutarsız veya sert muamele görme gibi durumların birincil olarak bireyin bağlanma ile ilgili deneyimlerini etkilediği ve buna paralel olarak duygusal bozuklukların ve suçluluğun yordayıcısı olabileceğini belirtmiştir (Cassidy, Jones ve Shaver., 2013, s.1) Suç işleyen bu çocukların erken dönemde bakımveren tarafından ihmal edildiği, sevgi ve değer odaklı bir ilişkiden mahrum kaldığı ortaya konmuştur (Demirdağ, 2017). Bu makalenin konusu, Bowlby'nin bağlanma kuramı geliştirmesinin temelini oluşturmuştur (Cassidy, 2013)

Ainsworth'a göre (1963), bağlanma, bir "keşfetmek için güvenli bir temel" olarak tanımlanır ve bu fikir, bağlanma kuramının temel bir prensibi olarak kalmıştır. Bowlby (1969/1982) daha sonra bağlanmayı, bir bebek ile bakıcısı arasındaki benzersiz bir ilişki olarak tanımlamış ve bu ilişkinin sağlıklı gelişimin temeli olduğunu belirtmiştir. Bowlby, bağlanma kuramını, temel insan ihtiyaçlarının tatminini sağlamak üzere yerleşik bir biyolojik yanıt ve

davranış sistem olarak tanımlamıştır. Ainsworth'un öğrencisi olan Mary Main, ebeveyn olarak yetişkin bağlanma temsillerinin, yetişkinlerin kendi çocukluk deneyimlerini hatırlama biçiminin, çocuklarının bağlanma deseninin oluşumunu etkileyebileceğini ifade etmiştir (Main, Kaplan ve Cassidy, 1990; akt. Flaherty & Sadler, 2011).

Bowlby (2012) 'e göre bağlanma süreci dört farklı aşamadan oluşmaktadır:

- 1) İlişkinin devamlılığı
- 2) Güvenli bir dayanak
- 3) Güven esası / güvenli bir üs
- 4) Dengelenmiş ortaklık

İlişkinin / yakınlığın devamlılığı olarak adlandırılan ve bebeğin 0-3 aylık olduğu süreci kapsayan aşamada bebeğin bakımverene yakın olma, bakımverenin bebek için ulaşılabilir olma arzusunu ifade etmektedir.

Güvenli bir dayanak olarak adlandırılan ve bebeğin 3-6 aylık olduğu süreci kapsayan aşamada, bebeğin karşılaştığı bir tehlike durumunda yaşadığı stresi ve korkudan uzaklaşıp yeniden güvende hissedebilmek, içsel olarak deneyimlediği gerilimi yeniden denge haline getirebilmek için bakımvereni araması, ona yaklaşmak istemesi olarak ifade edilebilir.

Güvenli üs olarak adlandırılan üçüncü evrede bebeğin dünyaya karşı keşif ve merak arayışı, gözlemlerini ve deneyimlerini anlamlandırmasında bakımverene güven duyması olarak ifade edilebilir.

Dengelenmiş ortaklık olarak adlandırılan son aşamada ise bebek bakımverenin olmadığı durumlarda endişe yaşar ancak bununla birlikte bakımverenin ulaşılabilir olmadığı durumlarda da yaşadığı stresi ve zorlu duyguları düzenleyebilir, stabilize hale getirebilir. Bu aşamanın sağlanabilmesi için ilk üç aşamanın sağlıklı olarak sürdürülmesi önemlidir.

John Bowlby kendisi ile çağdaş araştırmacılar olan Mary Ainsworth ile iş birliği kurarak ortak bir çalışma alanı oluşturdu (Cassidy, Jones & Shaver, 2013).

İlk olarak Uganda'da (Ainsworth, 1967) ve daha sonra Baltimore'da yaptığı dikkatli gözlemler, bebek bağlanmasındaki bireysel farklılıkların önünde gelen anne davranışlarının detaylı bir belirlenmesine yol açtı. Ainsworth'un Garip Durum Deneyi'nde 12-18 ay aralığındaki bebeklerin yapılandırılmış bir ortamda anneleri ile ve annelerinden ayrı tutularak; annelerinin varlığına ve yokluğuna yönelik verdiği tepkiler gözlemlenmiştir. Bu deneyde bebeklerin annelerinin yokluğunda bir yabancı, öetki, ile kurduğu ilişki de incelenmiştir (aktaran; Rugancı., 2008). Yapılan bu çalışmalar sonucunda güvenli, güvensiz

ve /bağlanma örüntüsü tamamlanmamış (dirençli) olmak üzere üç farklı bağlanma deseni görüldüğü belirtilmiştir. Güvenli bağlanana bebeklerin annelerinin varlığında onlarla temas halinde olduğu ve yokluğunda o teması aramayı sürdürdüğü görülmüştür. Güvensiz bağlananlar ise annelerinin varlığında da zorlu durumları tolere etmekte güçlük çekmiştir (Ainsworth, Blehar, Waters, ve Wall, 1978).

1949 yılında Dünya Sağlık Örgütü Ruh Sağlığı Birimi, Birleşmiş Milletler'in İkinci Dünya Savaşı sonrasında evsiz kalan çocukların fiziksel ve psikolojik ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik yürütülen çalışmaya Bowlby danışman olarak atandı ve burada yaklaşık beş yıl çalışmalarını sürdürdü. Bowlby'nin bu çalışmada edindiği teorik ve uygulama süreçleri bağlanma teorisinin temellerini oluşturur. Dünya Sağlık Örgütü tarafından yürütülen bu çalışma 1950 yılında Bowlby tarafından "Anne Bakımı ve Ruh Sağlığı" adıyla raporlaştırılarak yayınlandı. Yayınlanan bu raporda erken çocuklukta annenin bebek ile kurduğu yetersiz ilişkinin ve erken çocuklukta bakımverenden ayrılmanın çocuğun kişilik yapılanmasını nasıl etkileyeceği ve bu etkilere dair onarımın nasıl sağlanabileceği üzerinde duruldu (Bowlby, 2012). Bowlby, bu süreçte yaptığı gözlemler ve uygulamalarından yola çıkarak, bebek ile anne arasındaki bağlanmanın kendilik gelişimi için önemli bir süreç olduğunu vurgulamıştır (Miller, 2002).

2.4.2.1. Bağlanma Stilleri

Güvenli bağlanma, çocuğun bağlanma figürünün istek ve ihtiyaçlarına karşılamak için duyarlı ve erişilebilir olduğu bilgisine sahip olmasıdır. Güvenli bağlanan çocuklar kendileri için zorlayıcı ve stres yaratan bir durumda bakımverenlerini ararlar, onlara yakın olmak isterler. Bakımveren ve çocuk arasında güvenli bir bağlanma oluşmuşsa bakımveren çocuğun yaşadığı zorlayıcı duyguları yatıştırabilir, çocuğun baş etmekte güçlük çektiği durumda duygu durumunu yeniden denge haline getirebilir. Bakımverenin çocuğun işaretlerine dikkat edip çocuğun ihtiyaçlarına uygun şekilde tepki verdiği zaman, çocuğun güvenli ve istikrarlı bir ilişki kurması daha kolay ve olasıdır. Güvenli bağlanmış çocuklar anneleri ayrıldığında protesto eder ve döndüğünde onu hoş bir şekilde karşılarlar. Yabancıya karşı endişe duygusu açısından, bu çocuklar yalnız kaldıklarında kaçınma tepkileri gösterirken, anneleri yanında olduklarında dostça davranırlar. Ayrıca, oyunu yeniden başlatıp annelerini, oyuncakları ve diğer nesneleri keşfetmek için güvenli bir temel olarak kullanırlar. Güvenli bağlanan bebekler, kriz durumlarında açık ve duygusal bir şekilde yanıt

vermiş ve mutlu bir sona kavuşarak annenin dikkatini ağlayarak geri kazanmışlardır (Ainsworth, Blehar, Waters, ve Wall, 1978).

Kaçınan bağlanma, bebeğin annenin varlığında anne ile bağlantı kurmaya veya sürdürmeye karşı istekli değildir. Kaçınan bağlanan bebekler annenin yokluğuna kayıtsız kalmaktadır. Kaçınan bağlanma bebeğin, bakımverenin yokluğuna karşı oldukça az duyarlı olduğu, anne ve bebek arasında duygusal mesafenin olduğu bir bağlanma örüntüsüdür. Bu bağlanma türünde bebek, bakımveren ve diğerlerine karşı benzer uzaklıkta tepkiler verebilmektedir (Weinfield, Sroufe, Egeland ve Carlson, 2000; akt. Rodrigues, 2010).

Kaygılı bağlanma deseni, bebeğin annesine ulaşmaya yönelik çabalarının oldukça yoğun olduğu, dikkatini sürekli olarak anneye verip etrafındaki herhangi bir yabancı ile ilişki kurmaya çalışmak veya nesneleri, uyaranları keşfetmek yerine yalnızca annenin kendisine, varlığına odaklandığı bir bağlanma desenidir. Bu bağlanma türünde annenin, bebeğe yönelik davranışları kimi zaman reddedici ve mesafeli bir yapıda olup kimi zaman çocuğun ihtiyacından ve gereğinden fazla müdahalelerde bulunmaktadır. Bebeğe yönelik çift değerli ve çelişki yaklaşım bebekte bir gerilim, kızgınlık ve kaygı oluşturmaktadır (Feeney, J.A., 2000).

Bowlby ve Ainsworth'un çalışmalarının ardından ilerleyen yıllarda Yabancı Durum Deneyi videolarına dair yapılan incelemelerde farklı bir bağlanma türü olarak güvensiz bağlanma eklenmiştir. Güvensiz bağlanan bebeklerin annelerinin veya bir yabancının el sallama, göz teması kurma gibi ilişki başlatıcı tepkilerine duyarsız kaldığı, ilişki kurmaktan uzaklaştığı görülmüştür. Güvensiz bağlanma, bebeğin annesi ve yabancılar ile ilişki kurmaktan oldukça çekindiği, korktuğu ve uzak durduğu bağlanma türüdür. Güvensiz bağlanana bebek, bağlanma figürünü tehdit edici olarak algılar ve zorlayıcı duygulara yönelik tolerans geliştiremez. Güvensiz bağlanma erken dönemde yaşanan yoğun örseleyici yaşantıların sonucu olarak kendini göstermektedir (Main ve Solomon, 1990; akt. Reijman, Foster ve Duschinsky 2018).

2.4.3. Harry Frederick Harlow ve Bağlanma Çalışmaları

Harry Frederick Harlow, 1905-1981 yılları arasında yaşam Amerika'da sürmüş 20. yüzyılda yürüttüğü çalışmalar ile psikoloji literatürüne sunan psikolog ve araştırmacıdır. Maymunlar üzerinde yaptığı çalışmada erken dönemde bağlanma ile ilişkilendirilecek bulgulara ulaşmıştır (Haggbloom ve diğerleri, 2002).

Yavru maymunlar doğumlarının ardından annelerinden ayrı tutularak deneye dahil edildi. Bebek maymunlar ve yapay annelerden oluşan deneyde bebek maymunların süte ulaşmaları için iki farklı düzenek kurulmuştur. Bunlardan birinde içinde süt olan biberon tellerle çevrili bir düzeneğe yerleştirilmiş, içinde süt olan diğer biberon ise üzeri kumaş ile çevrili ve arkasındaki ampul sayesinde ısı da yayabilen yumuşak, sıcak bir yapay anne düzeneğine yerleştirilmiştir. Böylelikle iki farklı “anne” bebek maymunlar için konumlandırılmıştır. Bebek maymunlar acıktığında bir kısmı tel örgülü düzenekteki biberondan süt içmiş, “tel anne” ile açlığını gidermiştir. Bir kısmı ise süngerle kaplı düzenekteki biberondan süt içmiş, açlığını “şefkatli anne” ile gidermiştir. İlerleyen zamanlarda her iki “anne”yle de temas kurmuşlardır. Bunun ardından bebek maymunların süreç boyunca temas kurmayı tercih ettiği süreler ölçülmüştür. Kumaş ile çevrili yapay anne düzeneği ile geçirilen sürenin arttığı, “tel anne” ile geçirilen sürenin ise sabit kaldığı görülmüştür. Deneyin ikinci aşamasında deney ortamına bebek maymunlar için korku uyandıracak farklı nesneler konulmuştur. Bebek maymunların bu durumda kumaş ile çevrili “şefkatli anne” ye sığındıkları görülmüştür. Sonraki aşamada ortamda yalnızca kumaş kaplı anne bırakıldığında bebek maymunların yabancı nesnelere karşı dikkatini verebilme, merak etme ve nesnelerle etkileşim kurmaya çalıştıkları ancak ortamda yalnızca tel ile çevrili anne kaldığında keşfetmekten uzak kaldıkları, daha temkinli davrandıkları gözlemlenmiştir (Harlow,1958). Harlow’un yürüttüğü “Yapay Anne Deneyi”nin bulguları incelendiğinde bebeklerin zorlayıcı bir durum ve baş etmesi güç bir duygu karşısında yalnızca kendisine fiziksel bakım verilmesini değil aynı zamanda kapsayıcı, koruyucu bir bakımveren ile temas halinde olmayı seçtiği sonucuna ulaşılmıştır ve bu sonuç erken dönem bağlanma dinamiklerinde duygusal bir bağ kurma, güvenli bir dayanak arama arzusunu desteklemektedir (van Rosmalen, van der Veer ve van der Horst. 2020).

Fonagy (2001), bakımveren ve bebek arasındaki bağlanma dinamiğinde bebek, stresli ve zorlayıcı bir şey deneyimlendiğinde öncelikle kendi içsel durumunun farkında olur ve bu durum “birincil temsil” olarak adlandırılır. Annenin, bebeğin yaşadığı bu duruma yönelik empatik tepkisi sonucu bebek hissettiği duyguya dair “ikincil temsili”ni geliştirir. İkincil temsil, bebeğin duyguyu, onu birincil temsilden farklı bir şekilde algılayacak şekilde azaltır. Anne ve bebek arasında kurulan bu etkileşim bebeğin kendi içsel dinamiklerinin farkında olması ve kendi dışındaki diğer varlıkların duygularının ve psikolojik ihtiyaçlarının tanınmasının temelini oluşturur.

2.4.4. Donald Winnicott ve “Tutma (Holding)” Kavramı

Donald Winnicott 189-1871 yılları arasında yaşam sürmüştür, erken dönemde anne-bebek arasındaki ilişkiler, terapötik süreç gibi alanlarda kendi görüşlerini ortaya koymuş İngiliz psikanalisttir (Abram ve Hinshelwood, 2018)

İngiliz Psikanalitik Donald Winnicott, Birinci Dünya Savaşı'nın son dokuz ayını Birleşik Krallık Kraliyet Donanması'nda bir savaş gemisinde cerrah stajyer olarak geçirmiştir. Savaştan sonra, 1919' yılında artık rüyalarını hatırlamadığını fark etmiştir. Rüyalarla ilgili kitap arayışında olan Winnicott, 1919 yılında Freud'un "Rüya Yorumu" ve Pfister'in Psikanalitik Yöntemi kitaplarını duyduğu ilgi Winnicott'un hayatında önemli bir dönüm noktası olmuştur (Rodman 2003, 39; akt. Abram, 2021 s.779).

Donald Winnicott'un eşi, Clare Winnicott, Winnicott'un Birinci Dünya Savaşı sırasında birçok kayıp yaşadığını ve "her zaman ölenler için yaşama sorumluluğu olduğunu, kendisi için olduğu kadar" hissettiğini vurgulamıştır (Winnicott 1978, 27). Savaşa tanıklık etmek, Winnicott'un çocuklar ve ailelerine yaklaşımını etkileyen bir travma deneyimi oldu. Winnicott'un kişisel analizinden gelen ilgisi, ebeveyn-bebek ilişkisi bağlamında erken dönem psikik yaşantılara odaklanmasının temellerini oluşturdu. (Abram, 2021).

1929 yılında Winnicott'un İngiliz Psikanaliz Topluluğu'nun bir üyesi olması psikodinamik alana dair çalışmalarının başlangıcı oldu. Başta psikanaliz, erken dönem anne çocuk ilişkisi, çocuğun gelişim süreci olmak üzere birçok alanda görüşlerini ve çalışmalarını ortaya koymuştur (Abram & Hinshelwood, 2018).

Donald Winnicott, anne-bebek ilişkisinin çocuğun gelişimi üzerine etkilerini ele aldığı, The Theory of the Parents-Infant Relationship (Ebeveyn- Bebek İlişkisi Teorisi) adlı makalesi 1990 yılında yayınlanmıştır. Bebeklik döneminde bebeğin dış dünyadan aldığı uyaranlar ile kendi içimde kendisine iyi gelen şeyler ve bunula birlikte zorlayıcı olan, deneyimlemek istemediği yaşantılar bir arada bulunur. Bebeğin bu “iyi” ve “kötü” yaşantıları taşıyabilmesi, anlamlandırabilmesi ve dönüştürebilmesi ancak canlı ve şefkatli olarak yanında var olabilen bir bakımverenin varlığı ile mümkündür. Bebek içsel ihtiyaçlarının anne tarafından karşılanmasını algılar ve bunun sonucunda kapsandığını hissettiği bir tatmin yaşar. Hoşnut olmadığı bir durumla karşılaştığında ağlayarak veya elini ve kolunu çırpıp, bacaklarını sallamak gibi psikomotor hareketler ile ifade eder. Anneye verdiği bu ipuçları sayesinde anne tarafından gösterilen yatıştırıcı tepki bebeğin duygusal sistemini yeniden denge haline getirir. Anne-bebek arasında süregelen bu yapı sağlıklı bir ilişki olarak kurulduğunda ilerleyen yaşlarda duygu ifade etmenin temelini de oluşturur (Winnicott, 1960).

Bebeğin tatmin edici bir ilişki sürmesi;

-Tutma (holding)

- Anne ve bebeğin birlikteliği

- Anne, bebek ve baba üçgeni

olamk üzere üç ana faktörle ilişkilidir. Bu süreç, bebeğin erken dönem nesne ilişkilerinin gelişimini de açıklar. Tutma (holding) kavramı bebeğin hem fiziksel hem duygusal ihtiyaçlarının karşılanması, bebeğin ve annenin birbiri ile oldukça yakın ve temas halinde olduğu bir başlangıç evresini ifade eder (Winnicott, 1945)

Winnicott, İkinci Dünya Savaşı'na maruz kalmış çocuklara yönelik yaptığı gözlem ve çalışmalardan hareketle “tutma (holding)” kavramını geliştirmiştir (Parry,2011). Bu evrede anne bebek ilişkisinin iç içe olduğu, bebeğin çeşitli ihtiyaçlarının karşılanması için anneye bağımlı olduğu ve kontrol alanının, etki düzeyinin sınırlı olduğu söylenebilir. Bebeğin anne ile kurduğu bağımlı ilişki farklı aşamalarla yerini daha bağımsız bir ilişki alanına bırakır. Bu üç aşama sırasıyla mutlak bağımlılık, göreceli bağımlılık ve bağımsızlığa doğru olarak sıralanır (Winnicott, 1960). Bebek bu aşamalarda bağımlılık ve bağımsızlık arasında bir geçiş dönemi yaşar ve zamanla kısmi olarak bağımsızlık kazanır, kendi etki alanını fark eder (Winnicott, 1945). “Bağımlılıktan bağımsızlığa uzanan bu süreç bireyin dış dünya ile temasının bir parçası” olarak ifade edilir (Winnicott, 1969, s. 711)

Bebeğin dış dünya ile kurduğu ilk deneyim annenin memesidir, bebek ilk olarak meme ile kurduğu bağlantı ile dış gerçeklik ile tanışır. Annenin, bebeğin meme ile kurduğu bağlantıda şefkatli, sakin bir yapıda olmasının, bebeğin dış dünya ilk kurduğu deneyimde bağlayıcı bir rolü vardır. Bu süreç, bebek için kendi içinden dışa yönelme anlamına gelir. Anne-bebek arasında, bebek için hem içsel hem de dışsal dünyalar arasında bir köprü görevi görür. Anne-bebek ilişkisinin niteliği, bebeğin dışsal gerçekliği kabulü ve anlamlandırılmasında, kendi içsel gerçekliği ile dış gerçeklik arasında bir denge kurabilmesinde oldukça önemlidir (Winnicott,1945).

Winnicott (2018)'a göre bebek yaşadığı her yeni deneyimde, dış gerçeklikle her karşılaşmasında ilk olarak kaygı yaşar. Bebeğin yaşadığı bu kaygının düzenlenebilmesi annenin tutma (holding) işlevinin varlığı ile mümkündür. Tutma, bebeğin kendisine güven veren ve bulunduğu dünyada yalnızca belli duyu alanların -görme, işitme, dokunma ve bazı hassasiyetler- dışında henüz bilmediği ve anlamlandıramadığı deneyimlere açık olabilmesini sağlar. Bebeğin, zorlu yaşantılara ve yeniliklere uyum sağlamasını

kolaylaştıran, iç ve dış gerçeklik arasında sevgi temelli bir geçiş alanı oluşturur. Bebeğin verdiği sinyaller ile ihtiyaçlarını fark etmeyi de içeren tutma işlevi, bebeğin gerçeklikle temas kurması sağlanır ve bebeğin ego (gerçeklikle uyum) kapasitesi annesi aracılığıyla güçlendirilmiş olur. Annenin erken dönemde bebeğe verdiği bakımıyla sağlanan bu çevresel kapsamanın, tutma işlevinin bireyin ilerleyen dönemlerde ruh sağlığını koruyucu, primitif tepkilerin gelişimini önleyici bir rolü vardır (Winnicott, 1960). Winnicott'a göre, bebeğin erken dönem yaşantılarında "yeterince iyi ve yeterli bir annenin" varlığı, "bebeğin geçek kendiliğini ortaya koyabilmesi için bir ortam sağlar, bebeğin gelişim sürecinin seyrini açıklamakta bir dayanak oluşturur" (Winnicott, 1956: 303).

Winnicott, bireyin bedenini tanımlamak için “psiko-soma” kavramını kullanmıştır. Psikosoma, zihnin ve bedenin bütününe ifade eder. Zihin, psikosomanın varlığının ve işleyişinin önemli bir parçasıdır. Psikosoma, bireyin gelişim aşamalarının biri olarak kabul edilen tutma (holding) evresinden geçmesiyle zihin ile sağlıklı bir bütünlük sağlanmış olur (Parry, 2010).

Bion'un kapsayıcı işlevi ile Winnicott'un holding kavramı arasında, psikanalitik literatürde farklı noktalarda amaçladıkları destekleyici ve düzenleyici işlevler açısından benzerlikler bulunmaktadır. (Ogden, 2004; Isaac-Elmhirst, 1980) Bununla birlikte “kapsama/containing” ve “holding/tutma” kavramları Bion ve Winnicott'un erken dönem anne bebek ilişkisi üzerine ortaya koydukları temele göre kavramın oluşumuna dair farklılaştığı noktalar da vardır. Bion'a göre bebek, doğumdan itibaren nesnenin -anne veya bakımveren- farkındalık ve basit tepkiler yoluyla nesne ile ilişki kurar. Winnicott ise bebeğin dünyaya geldiğinde ilk olarak nesneyi ayrı bir varlık olarak algılamadığı, gelişimsel süreç içerisinde nesnenin kendisinden ayrı olduğunu annenin rehberliğinde edindiğini savunur. Bion'a göre bebek ilkel bir bilince sahiptir ve bu bilinç kapsama (containing) ile gelişir, annenin kapsayıcı işlevi bebeğin gerçeklikle uyumunu kolaylaştırır ve süreklilik kazandırır. Winnicott ise bu süreç için annenin tutma (holding) işlevini temel kabul eder (Parry, 2010).

Winnicott'a göre tutma (holding) bebeğin içsel dinamiklerini düzenleyen varoluşsal bir kavramdır. Bebeğin var oluşunu sürdürebilmesi için bir gerekliliktir. Tutma (holding) evresinden sonraki gelişimsel süreçlerde bebek olgunlaşır ve farklı bir özne olarak annenin varlığını tanır. Tutma, ontolojik ve bebeğin varlığının sürekliliğin sağlanması açısından zamansal bir anlam içermektedir. Bion'un kapsama işlevi bireyin yaşadığı deneyimleri içsel olarak nasıl işlediğine odaklanır. Bebeğin düşlem kapasitesini ifade eder. Bebeğin yaşantıları ile kurulan duygusal etkileşime odaklanır. Winnicott ve Bion'un kavramın oluşumuna

ilişkin bazı görüş ayrılıkları olmakla birlikte literatürde ve klinik uygulamada birbirini karşılayan kavramlar olarak kullanılır (Ogden, 2004).

2.4.5. Melanie Klein- Nesne İlişkileri

Nesne ilişkileri kuramı, bebeğin bir “öteki” olan, anne ile ilişkisi ve bu ilişkiyi oluşturan duygu, imge ve düşlemlerin, bebeğin ruhsal gelişime ve çocukluk ve ilerleyen gelişim dönemlerinde kurduğu kişilerarası ilişkileri yordama gücünü ele alan ekoldür (Clair & Wigren, 2004;).

Klein (1999)’a göre bebek, doğumdan itibaren bir öteki olarak annenin var olduğu bilgisine sahiptir ve dünyaya geldiği andan itibaren bir bağ kurma, bir ilişki içinde olma arzusu içerişimdedir. Bu amaçla; bebek dış dünyayı ilk nesne olan anne ile kurduğu ilişkiyle tanımaya başlar. Bebeğin doğumdan itibaren ilk deneyimi anne memesi ile kurduğu bağıdır. Bebek dış dünyaya yönelik tehlikeleri, olası zorlukları ve bunlara dair duyduğu kaygıyı meme ile azaltmaya ve ruhsal denge halini yeniden oluşturmaya çalışır. Bebek, memeyi yalnızca açlığını gideren bir bakım aracı olarak kullanmaz, dış gerçeklik ile iç gerçeklik arasında bir denge aracı, temas ve yakınlık ihtiyacı, strese girdiğinde bir yatıştırıcı olarak da kullanır. Bebeki doğumdan itibaren memeye ve anneye yönelir çünkü bebeğin birincil talebi anne tarafından sevildiğinden emin olmaktır. Sevilme ihtiyacı ve sevildiğinden emin olma kaygısı, anne ve bebek arasındaki ilişkinin temel dinamiğini oluşturur.

Melanie Klein, ruhsal gelişimi, nesnenin yani ötekinin öznedeki etkisinden bağımsız düşünülmemeyeceğini vurgular. Birey, öteki ile kurduğu bağlantıyı ve nesnenin perspektifindeki kendi varlığını içselleştirerek bir “ben” oluşturur. Preodipal dönemde ruhsal gelişim, paranoid-şizoid konum ve depresif konum olarak ele alınır. Bebeğin memeye ulaşamadığında memeyi ve anneyi “kötü” olarak, memeye çabuk ulaşabildiğinde ve doyum sağlayabildiğinde memeyi ve anneyi “iyi” olarak iki farklı parça halinde algılaması ve doyum sağlayamadığında anneye yönelik tahrip edici düşlemleri, paranoid-şizoid konumda görülür. Bebeğin, zihninde oluşturduğu bu düşlemden suçluluk duyması, iyi meme ve iyi annenin varlığını hatırlaması ve bu yıkıcı arzularından vazgeçmesi, depresif konum olarak ifade edilir. Depresif konumda bebek, boşluk ve suçluluk hisseder ve bu duygularla anneyi, iyi ve kötü taraflarıyla bütünleşik bir yapıda algılar (Klein, 2012). Depresif konum, bireyin gelişiminde duygusal çatışmaların onarılabilmesi, bölme savunma mekanizması yerine diğerlerini bir bütün olarak görebilmesi, suçluluk ve yas duyabilmesi ve böylelikle eyleme geçebilmesi adına oldukça kritik bir evredir. (Houzel, 2022). Bu bağlamda ilk nesne olan

anneninin bebeğe karşı için daha şefkatli ve empatik yaklaşması, bebeğin depresif konuma geçebilmesinde, güçlü ve yoğun duyguları deneyimlemesi ve bu süreçte ruhsal büyümenin gerçekleşmesinde oldukça önemlidir (Klein, 1999).

2.5. Okul Öncesi Dönemde Gelişim

Okul öncesi dönem, çocuğa davranış ve tutum geliştirmede belirleyici bir dönemdir. Çocuğun okul öncesi dönemde edindiği kazanımlar, sergilediği davranış biçimleri kişilik gelişimine dair bir zemin oluşturur. Erken çocukluk dönemi, bireyin yaşamının yapı taşlarını oluşturan kritik bir süreçtir. Bu dönemde kazanılan sosyal beceriler ve davranış kalıpları, ilerleyen yıllarda bireyin kişisel gelişimini derinden etkileyen önemli unsurlardır. Bu dönemde edinilen temel yetkinlikler, bireyin toplumsal ilişkilerinde ve kişisel deneyimlerinde kalıcı izler bırakır (Kartuş, 2007).

Okul öncesi dönemde, çocukların gelişimi dört temel alanda değerlendirilir: Psikomotor beceriler, bilişsel gelişim, dil ve konuşma becerileri ve sosyal-duygusal gelişim (Yeşilyaprak, 2006).

2.5.1. Psikomotor Gelişim

Psikomotor gelişim, çocuğun fiziksel olarak harekete dayalı belli becerileri yerine getirilmesini içerir. Çocuğun bağımsız olarak hareket edebilmesi için edinmesi beklemem belli temel beceriler vardır. Koşma, atlatma, zıplama, tutma temel becerilerden bazılarıdır. Bu beceriler, daha karmaşık ve çoklu eylemleri içeren hareket faaliyetleri için gerekli olduğundan ve tüm çocuklarda gelişmesi beklenen beceriler olduğundan “temel beceriler” olarak adlandırılmıştır (Cratty, 1973; akt. Demirci, 2007). Gelişimin bir bütün olduğu ilkesinden hareketle; kasların olgunlaşmasıyla çocuğun fiziksel olarak hareket skalasının artması olarak ifade edilen psikomotor gelişim, diğer gelişim alanlarını da etkiler (Haywood & Getchell, 2009).

2.5.2. Bilişsel Gelişim

Bilişsel gelişim, bireyin diğerleriyle ilişki kurması, otonomi kazanması, çevresini keşfetmesiyle birlikte etrafında olanları, gözlemlerini, deneyimlerini anlamlandırabilme, farklı süreçler arasında bağlantı kurabilmesini ifade eden gelişim alanıdır. Bilişsel gelişim,

dikkat, algı, problem çözme, yerini koyma gibi zihinsel beceri alanlarını içerir (Senemoğlu, 2000).

2.5.3. Dil ve Konuşma Gelişimi

Dil gelişimi, bireyin doğumdan itibaren çevresinde duyduğu sesleri tanıması, konuşmalara maruz kalması ile birlikte seslerin telaffuz edilmesi olarak ifade edilen ifade edici dil becerileri ve duyulan cümlelerin anlaşılması olarak ifade edilen alıcı dil becerilerini kapsar (Aslan, 2019). Dil gelişimi, bireyin kendisini ifade edebilmesi, akranları ve yetişkinler ile iletişim kurabilmesi için ön koşul olarak görülmektedir. Dil gelişiminde, genetik ve çocuğun bulunduğu aile sistemi olmak üzere okul gibi diğer sosyal sistemler de oldukça önemlidir. Çocuğun dil ve konuşma becerilerinin gelişimi, çocuğa sunulan deneyim ve ifade alanı ile paraleldir (Bekir, 2004).

Dil sadece öğrenilmesi gereken bir kural sistemi olmayıp eşzamanlı olarak, sosyal dünya ile etkileşim kurmanın ve deneyimlerini bu düzlemde ifade etmenin bir aracıdır ve okul öncesi dönem, dil ve konuşma becerilerinin gelişimi için kritik bir dönem olarak görülmektedir (Conti-Ramsden & Durkin, 2012).

2.5.4. Sosyal Duygusal Gelişim

Sosyal duygusal gelişim, çocuğun akranları ve yetişkinler ile kurduğu etkileşim biçimini, bulunduğu grup içerisinde kendini ifade etme biçimi olarak ortaya koyduğu duygusal ve davranışsal tepkilerini içerir (Ostrosky ve Meadan, 2010). Problem çözme, duygu düzenleme, empati, bir başkasının duygusunun farkında olma, içinde bulunulan grup normuna uygun davranışlar sergileme, öz düzenleme, öfke yönetimi gibi çok çeşitli beceriler sosyal beceriler olarak ifade edilmektedir (Bacanlı ve Erdoğan, 2003). Sosyal becerilerin etkin kullanımı, bireyin akademik başarısı, psikolojik iyi oluşu, sağlıklı ilişkiler kurabilmesi için koruyucu bir faktördür (Carter, Briggs-Gowan & Davis, 2004). Sosyal- duygusal gelişim bireyin duygularını tanıması ve ifade edebilmesini, kendisini kabul edebilmesi, davranışlarının sonuçlarının farkında ve çevresiyle uyum içerisinde bir yaşam sürmesini hedefler (Kandır ve Alpan, 2008).

2.6. Duygu Düzenleme ile İlgili Yürütülen Araştırmalar

2.6.1. Duygu düzenleme beceriyle ilgili yurt içinde yapılan araştırmalar

Ural, Güven, Sezer, Azkeskin ve Yılmaz (2015) okul öncesi dönemdeki çocukların annelerine bağlanma biçimi ile duygu düzenleme becerileri ve sosyal yetkinlik düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçladıkları çalışmanın örneklem grubunu 2014-2015 eğitim öğretim yılında okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 60-72 aylık 224 okul öncesi öğrencisi oluşturmaktadır. Çalışmada veri toplama aracı olarak; Duygu Düzenleme Ölçeği, Oyuncak Öykü Tamamlama Testi, Sosyal Yetkinlik ve Davranış Değerlendirme Ölçeği kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen verilerden, okul öncesi dönemdeki çocukların duygu düzenleme becerilerinin annelerine bağlanma biçimlerine göre farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Şahin ve Arı (2015) yürüttükleri çalışmada okulöncesi dönemdeki çocukların bağlanma örüntülerinin duygu düzenleme becerileri ile ilişkisini ortaya koymayı amaçlamışlardır. Yapılan araştırmada çalışma grubu 2014-2015 eğitim öğretim yılında Eskişehir ilindeki anasını ve bağımsız anaokullarında okulöncesi eğitimine devam eden 70 kız ve 67 erkek olmak üzere toplam 137 okulöncesi öğrencisinden oluşmaktadır. İlişkisel tarama modeli ile yürütülen araştırmada veri toplama aracı olarak "Tamamlanmamış Oyuncak Bebek Ailesi Hikayeleri", "Okul Öncesi Öz Düzenleme Ölçeği" kullanılmıştır. Araştırma sonucunda okulöncesi dönemdeki çocukların bağlanma dinamikleri ile duygu düzenleme becerileri arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Okulöncesi dönemdeki çocukların duygu düzenleme becerilerinin çeşitli değişkenlere göre incelendiği bir çalışmada okul öncesi dönemdeki çocukların duygu düzenleme becerilerinin; yaş, cinsiyet, kardeş sayısı ve babanın eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermediği ancak annenin eğitim durumu ve ailenin aylık gelirine göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır (Bozkurt Yükçü ve Demircioğlu, 2017).

Güven, Sezer, Akşin ve Yılmaz (2017) okul öncesi dönemdeki çocukların duygu düzenleme becerileri ve sosyal yetkinlik düzeylerinin annelerin kabul-red düzeyleri arasındaki ilişkiyi ortaya koymayı amaçladıkları çalışmada örneklem grubu, 2014- 2015 yılları arasında İstanbul ilinde öğrenimine devam eden 303 okul öncesi öğrencisi ve öğrencilerin annelerinden oluşmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak; "Kişisel Bilgi Formu", "Anne Kabul-Red Ölçeği-Anne Formu", "Sosyal Yeterlilik ve Davranış Değerlendirme-30 Ölçeği" ve "Duygu Düzenleme Kontrol Listesi" kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda, anne kabul düzeyi ile çocukların SCBE-30'un "Sosyal Yeterlilik" alt ölçeği ve duygusal düzenleme becerileri arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur.

Uyar, Yılmaz Genç ve Arnas (2018) çalışmalarında, okul öncesi dönem çocukların duygu düzenleme becerileri ile annelerinin duygu sosyalleştirme davranışları arasındaki ilişkiyi

araştırmayı amaçlamışlardır. İlişkisel tarama modeli ile yürütülen araştırmanın örneklem grubu, 3-6 yaşa aralığındaki 90 çocuk ve ebeveynlerinden oluşmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak; Çocukların Olumsuz Duyguları ile Baş Etme Ölçeği, Duygu Düzenleme Ölçeği ve Wally Duygular Testi kullanılmıştır. Verilerin analizinde çoklu regresyon analizi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, annelerin duygu sosyalleştirme davranışlarının çocukların duygu düzenleme becerileri için belirleyici olduğuna ulaşılmıştır. Okul öncesi dönemdeki çocukların duygu düzenleme becerileri ile ego sağlamlık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelendiği ve örneklem grubunu İstanbul ilinde öğrenimini sürdüren 288 anaokulu öğrencisinin oluşturduğu bir çalışmada, veri toplama aracı olarak; “Çocuk Ego Sağlamlık Ölçeği”, “Duygu Düzenleme Ölçeği” kullanılmıştır. Çalışma sonucunda, öğrencilerin duygu düzenleme becerilerinin ego sağlamlık düzeylerine göre farklılaştığı bulgusuna ulaşılmıştır (Bayındır, Dağal ve Önder 2018).

Ersan (2019) yürüttüğü çalışmada, okul öncesi dönemdeki çocukların öfke ifade düzeyleri ile fiziksel ve ilişkisel saldırganlık arasındaki ilişkide duygu düzenlemenin aracı rolünü incelemeyi amaçlamıştır. Araştırma örneklemini, 36-72 aylık 751 çocuktan oluşmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak, “Çocuk Duygu İfade Anket, Kişisel Bilgi Formu ve Okulöncesi Sosyal Davranış Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgular sonucunda, öfke ifade düzeyi ile ilişkisel ve fiziksel saldırganlık arasındaki ilişkide duygu düzenlemenin aracı rolü olduğuna ulaşılmıştır.

Ersan ve Tok (2019) tarafından yürütülen çalışmada okul öncesi dönem çocuklarının ve duygu düzenleme becerilerinin saldırganlık düzeyleri ile olan ilişkisi incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma örneklemini, Denizli ilinde okulöncesi eğitimine devam eden 863 çocuktan oluşmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak; “Duygu Düzenleme Ölçeği”, “Okul Öncesi Sosyal Davranış Ölçeği-Öğretmen Formu”, “Çocuk Duygu İfade Etme Ölçeği” kullanılmıştır. Verilerin analiz edilmesinde, varyans analizi ve çoklu regresyon analizi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda okulöncesi dönemdeki çocukların fiziksel ve ilişkisel saldırganlık düzeyleri arttıkça duygu düzenleme güçlüklerinin de arttığı sonucuna varılmıştır.

Şahin (2019) okulöncesi dönemdeki çocukların duygu düzenleme becerileri ile davranış sorunları arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamıştır. Çalışma grubu 2018-2019 eğitim-öğretim yılında İstanbul ili Bayrampaşa ilçesinde anasınıfına devam 321 öğrenciden oluşmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak; “Duygu Düzenleme Ölçeği”, “Davranış Sorunları Tarama Ölçeği” ve “Demografik Bilgi Formu” kullanılmıştır. Verilerin analizinde gruplar t testi, tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda;

okulöncesi dönemdeki çocukların duygu düzenleme becerileri ile davranış sorunları arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Omruk (2019) yaptığı çalışmada okulöncesi dönemdeki çocukların bağlanma, duygu düzenleme ve teknoloji kullanımları arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamıştır. Çalışma grubu, 3-6 yaş arası 45 okulöncesi öğrencisinden oluşmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak Oyuncak Öykü Tamamlama Testi, Duygu Düzenleme Ölçeği, demografik bilgi formu kullanılmıştır. Teknolojik alet kullanım süresinin artmasıyla duygu düzenleme becerileri puanının azaldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Mutlu (2020) tarafından yürütülen çalışmada okul öncesi dönemdeki çocukların duygu düzenleme stratejileri ile ebeveynlerin duygu sosyalleştirme yaklaşımları arasındaki ilişkinin ortaya konulması amaçlanmıştır. Araştırma örneklemi, 5-6 yaş aralığındaki okul öncesine devam eden çocuklardan ve çocukların ebeveynlerinden oluşmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak; “Kişisel Bilgi Formu”, “Beş-Altı Yaş Çocukları İçin Duygu Düzenleme Stratejileri Ölçeği”, “Çocukların Olumsuz Duyguları ile Baş Etme Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırmada, annelerin duygu sosyalleştirme yaklaşımlarından problem odaklı tepkileri ile okul öncesi dönemdeki çocukların duygu düzenleme stratejileri arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna varılmıştır.

Liman (2020) yürüttüğü çalışmada, 66-77 aylık çocukların duygu düzenleme becerilerinin ebeveynlerin öğrenim durumu ve çocuğun cinsiyeti ile ilişkisini ortaya koymayı amaçlamıştır. Araştırmada çalışma grubu, Niğde ilinde bulunan anasınıfı ve bağımsız anaokullarında okulöncesi eğitimini sürdüren toplam 145 çocuktan oluşmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak “Kişisel Bilgi Formu”, “Duyguları Tanıma Testi”, “Duygu Düzenleme Ölçeği” kullanılmıştır. Verilerin analiz edilmesinde Kruskal Wallis testi ve Mann- Witney U testi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda; anne ve babanın eğitim durumunun okulöncesi dönemdeki çocukların duygu düzenleme becerileri için belirleyici bir etkisi olduğuna ulaşılmıştır.

Şepitçi Sarıbaş ve Şahin (2021) okul öncesi dönemdeki çocukların duygu düzenleme becerileri ile annelerin duygu düzenleme stratejileri ve kişilerarası duygu düzenleme becerileri arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçladıkları çalışmada örneklem grubu; Sivas il merkezinde okul öncesi eğitimini sürdürmekte olan 373 çocuk ve çocukların annelerinden oluşmaktadır. Araştırmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak “Duygu Düzenleme Ölçeği” ve “Kişilerarası Duygu Düzenleme Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, annelerin duygu düzenleme stratejileri ve kişilerarası

duygu düzenleme becerilerini kullanma düzeyi arttıkça çocukların duygu düzenleme becerilerini kullanma düzeyinin arttığı sonucuna ulaşılmıştır.

Dağlı ve Dağlıoğlu (2021) yürüttükleri çalışmada okul öncesi dönemdeki çocukların duygu düzenleme becerileri ile problem davranışları arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamışlardır. Araştırma örneklem grubu, Kahramanmaraş'ta bulunan okul öncesi kurumlarda öğrenimini sürdüren 60-71 ay arası 120 çocuktan oluşmaktadır. Araştırma ilişkisel tarama yöntemi ile yürütülmüş olup çalışmada veri toplama aracı olarak, “Duygu Düzenleme Ölçeği” ve “Çocuklar için Problem Çözme Becerisi Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen bulgulara göre; okul öncesi dönemdeki çocukların problem davranışlarda bulunma durumu, duygu düzenleme becerilerine göre farklılaşmaktadır.

Kaya (2021) okul öncesi dönemde çocuğu olan annelerin duygu düzenleme becerileri ile çocukların kaygı düzeyi ve duygu ifade etme biçimi arasındaki ilişkiyi ortaya koymayı amaçlamışlardır. Çalışmanın örneklem grubu; 3-6 yaş aralığında çocuğu olan 355 anneden oluşmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak, “Çocuk Tanıtıcı Bilgi Formu”, “Duygu Düzenleme Becerileri Ölçeği”, “Yeniden Düzenlenen Okul Öncesi Kaygı Ölçeği” ve “Çocuk Duygu İfade Etme Ölçeği – Anne Formu” kullanılmıştır. Araştırma elde edilen bulgulara göre, annelerin duygu düzenleme düzeyi arttıkça çocukların mutluluk düzeyleri artmakta, kaygı düzeyi azalmaktadır.

Vardi ve Demiriz (2021) 5-6 yaş aralığındaki çocukların davranışsal öz düzenleme becerileri ve duygu düzenleme becerileri arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamışlardır. Araştırma örneklemi, Malatya ili merkez ilçesinde okul öncesi eğitimine devam eden 42 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak; “Kişisel Bilgi Formu”, “Çocuk Davranış Değerlendirme Ölçeği” ve “Duygu Düzenleme Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre okul öncesi dönemdeki çocukların davranışsal öz düzenleme becerileri ile duygu düzenleme becerileri arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Karaş ve Altun (2022) tarafından yürütülen çalışmada, okul öncesi dönemdeki çocukların duygu düzenleme becerileri ile çocukların mizaç özellikleri ile ebeveynlerinin duygusal zekâları ve psikolojik iyi oluş düzeyleri arasındaki ilişkinin ortaya konulması amaçlanmıştır. Yapılan çalışmada örneklem grubu, Türkiye genelinde 3-6 yaş aralığında çocuğu olan 311 anne ve 34 baba katılımcı olmak üzere toplam 345 ebeveynden oluşmaktadır. İlişkisel tarama modeli ile yürütülen çalışmada veri toplama aracı olarak; “Duygu Düzenleme Ölçeği”, “Çocuklar için Kısa Mizaç Ölçeği”, “Duygusal Zeka Testi ve Psikolojik İyi Oluş Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırmada, okul öncesi dönemdeki çocukların duygu düzenleme becerileri

ile sıcakkanlılık-utangaçlık mizaç özellikleri ile ebeveynlerinin yaşı, duygusal zekâsı ve psikolojik iyi oluşları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte araştırmada elde edilen sonuçlara göre ebeveynin psikolojik iyi oluşu ve yaşı ile okul öncesi dönemdeki çocukların duygu düzenleme becerileri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur. Okul öncesi dönemdeki çocukların tepkisellik mizaç özellikleri ile duygu düzenleme becerileri arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna da ulaşılmıştır.

2.6.2. Duygu düzenleme becerisiyle ilgili yurt dışında yapılan araştırmalar

Danilewitz (2014) okul öncesi dönemdeki sağlıklı çocukların uyku sınırlaması ardından duygu düzenleme, yürütücü işlevler ve olumsuz duygular arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçladığı çalışmada örneklem grubu, 3-5 yaş aralığındaki 75 çocuktan oluşmaktadır. Çalışmada veri toplama aracı olarak, “Duygu Formu, Uyku ve Olumsuz Duygu Günlüğü, Gecikme Tahammülü Formu” kullanılmıştır. Araştırma sonuçları, duygu düzenlemenin gecikme tahammülü ve yürütücü işlevleri yordadığını ancak uyku ve diğer değişkenler arasında anlamlı bir ilişki olmadığını ortaya koymuştur.

Are ve Shaffer (2016), 3-5 yaş aralığındaki çocuklar ve anneleri ile yürüttükleri araştırmada annelerin duygu düzenleme güçlükleri ile çocukların duygu düzenleme becerileri arasındaki ilişkide ailede duyguların ifade edilebilirliğinin aracı rolünü incelemeyi amaçlamışlardır. Araştırma örneklemini, 3-5 yaş aralığında 110 çocuk ve annelerinden oluşmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak “Duygu Düzenlemede Güçlükler Ölçeği”, “Duygu Düzenleme Ölçeği ve Aile Duygu İfade Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen bulgulara göre; annelerin duygu düzenleme güçlükleri çocukların duygu düzenleme becerileri için farklılaşma yaratmakta, belirleyici bir rol oynamaktadır. Bir diğer bulguya göre; 3-5 yaş aralığındaki çocukların duygu düzenleme becerileri ile gelir durumu ve çocuğun cinsiyetin arasında anlamlı bir ilişki olmadığı, çocukların duygu düzenleme becerileri ile yaşları arasında pozitif yönlü, anlamlı bir ilişki olduğu ortaya konmuştur.

Zhu ve diğerleri (2021) yürüttükleri çalışmada okul öncesi dönemdeki çocukların sosyal kaçınma ve sosyal uyumları arasındaki ilişkide duygu düzenleme ve duygu değişkenliğinin/negatifliğinin aracı rolünü incelemeyi amaçlamışlardır. Araştırma örneklemini Çin Halk Cumhuriyeti’nin Şanghay şehrinde bulunan anaokullarına devam eden 102 erkek ve 92 kız öğrenci olmak üzere toplam 194 çocuktan oluşmaktadır. Araştırmada okul öncesi dönemdeki çocukların sosyal kaçınma düzeylerine ilişkin veriler çocukların annelerinden,

duygu düzenleme ve duygu değişkenliği/negatifliğine ilişkin veriler çocukların öğretmenlerinden sağlanmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak; Shields ve Cicchetti (1997) tarafından geliştirilen Duygu Düzenleme Kontrol Listesi'nin (Emotion Regulation Checklist) Çince uyarlanmış formu ile Coplant ve diğerleri (2004) tarafından geliştirilen Çocuk Sosyal Tercih Ölçeği (Child Social Preference Scale) Çince uyarlanmış formu kullanılmıştır. Araştırma sonucunda; sosyal uyum zorlukları ve sosyal kaçınma arasındaki ilişkide düşük duygu düzenleme becerisinin aracı rolü olduğu bulgusu ortaya kondu. Yüksek duygu düzenleme becerisinin sosyal uyum zorlukları ve sosyal kaçınma arasındaki ilişkide anlamlı bir aracı rolü olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Okul öncesi dönemdeki çocukların psikososyal işlevi ile ebeveynlerinin yansıtıcı işlevi arasındaki ilişkide duygu düzenlemenin aracı rolünün incelememesinin amaçlandığı çalışma, Tahran'da yaşayan 257 çocuk ve çocukların anneleri ile yürütüldü. Araştırmada veri toplama aracı olarak; “Ebeveyn Yansıtıcı İşlev Ölçeği, Duygu Düzenleme Kontrol Listesi, Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırma sonucunda ebeveynlerin yansıtıcı işlevi ile çocukların psikososyal işlevi arasındaki ilişkide duygu düzenleme becerilerinin aracı rolü olduğu, duygu düzenlemenin çocukların duygusal, sosyal ve davranışsal alanlara dönük becerilerinin bütünü olarak ele alınan psikososyal işlevin gelişimini sağlayan faktörlerden biri olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Ghanbari, Vahidi, Behzadpoor, Goudarzi ve Ghabezi, 2022).

Okul öncesi dönemdeki çocukların ebeveynlerinin çocukların zorlayıcı duyguları ifade etmelerine dair nasıl karşılık verdikleri, ne hissettikleri ve ebeveyn olarak çocukların deneyimlediği zorlayıcı duyguları sosyalleştirebilme durumlarını inceleyen çalışmaya 146 çocuk ve ebeveynleri katılmıştır. Araştırmaya katılan ebeveynlerin yarısından fazlası, çocuklarının haklı üzüntü, haksız üzüntü, haklı öfke ve haksız öfke olarak çocukların duygularını makul ya da makul olmayan bir zemin olarak değerlendirdikleri sonucuna ulaşıldı (Bailes, Ennis, Lempres, Cole ve Humphreys, 2023).

Qashmer (2023), yürüttüğü çalışmada 4-6 yaş aralığındaki çocukların duygu düzenleme becerileri ile sosyal etkileşimleri arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmaya, Ürdün'de anaokulu ve birinci sınıfta okuyan 4-6 yaş arası 300 çocuk (170 kız ve 130 erkek) katılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak; “Duygu Düzenleme Ölçeği (ERC)” ve “Sosyal Yetkinlik ve Davranış Değerlendirme Ölçeği (SCBE)” kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen veriler, ilişkisel tarama yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırmada; duygu düzenlemesi ile akran ilişkilerinin pozitif kutupları (sakinleşebilme becerisi ve prososyal davranış) arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki ve duygusal

değişkenlik/olumsuzluk ile akran ilişkilerinin pozitif kutupları arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

2.7. Erken Dönemde Bakım verenle İlişki ile ilgili yapılan araştırmalar

Bu başlık altında erken dönemde bakım verenle ilişki ile ilgili yurt içinde ve yurt dışında yapılan çalışmalara yer verilmiştir.

2.7.1. Erken Dönemde Bakım verenle İlişki ile ilgili yurt içinde yapılan araştırmalar

Gülenay (2019) otoriteye karşı uyumsuz davranışlarla kendini gösteren davranım bozukluğu belirtileri gösteren çocukların annelerin kapsayıcı işlevi ve babalarının babasal işlevini incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmanın çalışma grubu, davranım bozukluğu belirtileri gösteren 6-10 yaş arası 30 erkek çocuktan oluşmaktadır. Araştırma elde edilen sonuca göre; 6-10 yaş arası erkek çocukların davranım bozukluğu belirtileri, annelerin kapsayıcı işlevi ve babaların babasal işlevi ile ilişkilidir. Annelerin kapsayıcı işlevinin düşük olması, çocukların davranım bozukluğu belirtisi göstermesiyle ilişkili bulunmuştur.

Aile içi şiddet mağduru annelerin kapsayıcı işlevleri ile çocukların saldırgan ve depresif semptomlaria arasındaki ilişkiyi ortaya koymayı amaçladığı çalışmanın örneklem grubu, 3-6 yaş arası 38 çocuk ve çocukların annelerinden oluşmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak; “Kadına Yönelik Şiddeti Derecelendirme Ölçeği”, “Çocuk Depresif Semptom Ölçeği”, “Ebeveyn Çocuk Kapsayıcı İşlevler Ölçeği”, Rorschach Testi kullanılmıştır. Araştırma ilişkisel tarama yöntemiyle sürdürülmüş olup verilerin analizinde SPSS 22.0 paket programı kullanılmıştır. Araştırma sonucunda; annelerin emzirme deneyiminin niteliği kapsayıcı işlev özelliklerinin “kapsanamayan ilişki” alt boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Emzirme deneyimini olumlu olarak değerlendiren annelerin kapsayıcılık işlevi, olumsuz olarak değerlendiren annelerin kapsayıcı işlev düzeyine göre anlamlı derecede yüksek bulunmuştur. Araştırmada ulaşılan bir diğer sonuca göre çocukların saldırganlık düzeyi ile annelerin kapsayıcı işlev düzeyi arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki vardır. (Gülkanat, 2019).

Zabcı ve Erol (2021) 3-7 yaş aralığındaki çocukların annelerinin kapsayıcı işlevi ile çocuklarda görülen depresif belirtiler arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçladıkları araştırmada, çalışma grubu 331 anne ve çocuk çiftinden oluşmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak “Ebeveyn Çocuk Kapsayıcı İşlev Ölçeği”, “Çocuk Depresif Belirti

Değerlendirme Ölçeği” ve “Demografik Bilgi Formu” kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen veriler, ilişkisel tarama yöntemiyle analiz edilmiş olup bağımsız örneklem t testi ve regresyon analizi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda annelerin kapsayıcı işlev özelliklerinin alt boyutlarından olan ayrılığa hassasiyet, katı kuralcı, doyum odaklı tutumları ile çocukların saldırganlık, kayıp endişesi, nesnel gerçekliğe uyumsuzluk boyutları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. 3-7 yaş arasındaki çocukların depresif belirti özellikleri ile annelerin kapsayıcı işlev özelliklerine göre farklılaşmaktadır.

Zabcı ve Karadeniz (2021) tarafından yürütülen çalışmada pandemi sürecinde çocuklarda görülen duygusal ve davranışsal tepkilerin pandemi süreci ile ilişkili olup olmadığı ve annelerin kapsayıcı işlevleri ile algıladıkları stres düzeylerinin çocuklarda gözlemlenen davranışsal değişimler ile ilişkisini incelemeyi amaçlamışlardır. Araştırma örneklemini, 744 anneden oluşmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak “Algılanan Stres Ölçeği, Beck Umutsuzluk Ölçeği” ve Ebeveyn Çocuk Kapsayıcı İşlev Ölçeği’nin “kapsanamayan ilişki” alt boyutu kullanılmıştır. Araştırma sonucunda çocuklarda gözlemlenen uyku sorunları, korku ve yalnızlık gibi belirtilerin ortaya çıkışı ile annelerin kapsayıcı işlev özelliklerinden kapsanamayan ilişki alt boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Araştırmada elde edilen bir diğer sonuca göre annelerin umutsuzluk düzeyi ile çocuğa yönelik kapsayıcı işlevi arasında anlamlı bir korelasyon bulunmuştur.

Kayılı ve Öztürk (2024) 48-72 ay aralığındaki çocukların oyun oynama eğilimi ve saldırgan davranış yönelimi ile annelerin kapsayıcı işlevi arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamışlardır. Çalışma grubu, ana sınıfı ve bağımsız anaokullarına devam eden 184 çocuk ve anne çiftinden oluşmaktadır. Araştırma ilişkisel tarama yöntemiyle yürütülmüş olup araştırmada veri toplama aracı olarak, “Ebeveyn Çocuk Kapsayıcı İşlev Ölçeği”, “Saldırganlığa Yönelim Ölçeği, Çocuk Oyun Oynama Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırmada, çocukların saldırganlık düzeyleri ile annelerin kapsayıcı işlevi arasında istatistiksel olarak negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Yolcu ve Düşünceli (2020) 60-72 aylık çocukların dikkat becerisi ile annelerin kapsayıcı işlevi arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamışlardır. Araştırmanın çalışma grubu, okul öncesi eğitimine devam eden 83 çocuk ve annelerinden oluşmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak; “Frankfurter Dikkat Testi” ve “Ebeveyn Çocuk Kapsayıcı İşlev Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırma sonucunda 60-72 aylık çocukların dikkat becerisi ile annelerin kapsayıcı işlev özelliklerinin alt boyutlarından olan, endişe-ayrılığa hassasiyet boyutu arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür.

Karadeniz, Zabcı, Zengin ve Kâtip (2022) cezaevinde 0-3 yaş arası çocukları ile kalan annelere çocukların gelişim alanlarına dair bilgi vermek, anne ve çocuk arasındaki duygusal ilişkiyi güçlendirmek amacıyla 31 anneye yönelik psikoeğitim çalışması uygulamış ve çalışmada ön test- son test değerlendirmesinde bulunmuşlardır. Çalışmada veri toplama aracı olarak, “Demografik Bilgi Formu”, “Ebeveyn Çocuk Kapsayıcı İşlev Ölçeği”, ACE Travma Ölçeği”, “Çocukluk Çağı Travmaları Soru Listesi”, “Marschack Etkileşim Değerlendirmesi” kullanılmıştır. Araştırma sonucunda ön test ve son test puanları istatistiksel olarak değerlendirilmiş olup puanlar arasında anlamlı fark olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Uygulanan psikoeğitim programının anne ve çocuk arasındaki ilişkisel bağın güçlendirilmesinde destekleyici etkisi olduğu görülmüştür.

Yolcu (2020) yürüttüğü çalışmada 8-9 yaş aralığındaki çocukların empatik eğilim ve yaşam doyumu ile annelerin kapsayıcı işlevi arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmanın çalışma grubu, 491 çocuk ve çocukların annelerinden oluşmaktadır. İlişkisel tarama yönteminin kullanıldığı çalışmada veri toplama aracı olarak; “Ka-si Empatik Eğilim Ölçeği- Çocuk Formu”, “Demografik Bilgi Formu”, Yaşam Doyumu Ölçümü” ve “Ebeveyn Çocuk Kapsayıcı İşlevler Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırma bulgularından elde edilen sonuçlara göre; çocukların empatik eğilim düzeyi ile annelerin kapsayıcı işlev özelliklerinin endişe-ayrılığa hassasiyet ve eş ile ilişkiler alt boyutu arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki vardır. Araştırmada elde edilen bir diğer sonuca göre, çocukların yaşam doyumu ile ebeveynlerin kapsayıcı işlev özelliklerinin eş ile ilişkiler ve kapsanamayan ilişki arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

2.7.2. Erken Dönemde Bakımverenle İlişki ile ilgili yurt dışında yapılan araştırmalar

Anaokuluna devam eden 3-6 yaş aralığındaki 49 çocuğun aile içi stres ve anne ile bağlanma örüntüsünün sosyal duygusal becerileri ile ilişkisinin ortaya konulmasının amaçlandığı çalışmada veri toplama aracı olarak; “Attachment Q-Sort (bağlanma dinamiklerine dair bir ölçme aracı), Yaşam Deneyimleri Anketi, Davranış Kontrol Listesi kullanılmıştır. Bunlara ek olarak, grup çalışması yapılarak sosyometri kullanılmıştır. Araştırma sonucunda okul öncesine devam eden çocukların aile içi stres düzeyi ve anneleri ile bağlanma dinamikleri ile çocukların sosyal duygusal becerilerinin kullanımı ile anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Anneleri ile güvenli bir bağ kuramayan çocukların anaokulunda daha saldırgan veya kaygılı bir tutum sergiledikleri sonucuna ulaşılmıştır (Schmidt, Demulder & Denham, 2002).

Coves ve Snatalices (2020) annelerin yansıtıcı işlevi ve stres düzeyi ile çocukların zihin kuramı çerçevesinde gelişimini incelemeyi amaçladığı çalışmanın örneklem grubu, Şili’de anaokuluna devam eden 36-54 aylık 123 çocuk ve çocukların annelerinden oluşmaktadır. Yansıtıcı işlev, ebeveynin çocuğu ile kurduğu etkileşimin niteliğinin, kurulan ilişkide kendi duygusal ve davranışsal tepkilerinin farkında olması, çocuğu ile olan etkileşimdeki deneyimleri anlamlandırabilme, yorumlayabilme becerisi olarak tanımlanır (Fonaggy ve diğerleri, 1998). Araştırmada veri toplama aracı olarak; Ebeveyn Stres Ölçeği, Ebeveyn Yansıtıcı İşlevler Ölçeği, Zihin Kuramı Gelişim Testi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, annelerin stres düzeyi ve yansıtıcı işlevi 36-54 aylık çocukların zihin kuramı perspektifinden zihinsel gelişimini yordamaktadır.

Stenzel, An & Kochanska (2022) okul öncesi dönemdeki çocukların anneleri ile bağlanma desenleri ile öz düzenleme becerileri ve yürütücü işlevlerin kullanımı arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamışlardır. Araştırma örneklemi 102 çocuk ve çocukların anneleri oluşturmaktadır. Araştırmadan elde edilen sonuca göre, çocukların anneleri ile kurduğu bağlanma ile çocukların yürütücü işlevleri ve öz düzenleme becerileri arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Laible & Thompson (1998), yürüttüğü çalışmada oku öncesi dönemdeki çocuklarda bağlanma ile duygusal anlayış arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmaya 2,5 ile 6 yaş aralığındaki 40 çocuk ve anneleri katılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak “The Attachment Q-set” kullanılmış ve çocuklarla duygular hakkında çeşitli görüşmeler yapılmıştır. Araştırma sonucunda bağlanma ile negatif duyguları tanıma ve anlama arasında anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Billow (2000), kapsayıcı işlevin grup psikoterapisi bağlamında ele alındığı "Relational Levels of the 'Container-Contained' in Group Therapy" başlıklı çalışmasında grup terapisinde üyelerin duygu paylaşımlarının grup lideri tarafından anlamlandırılarak yeniden yansıtılmasını kapsayıcı bir mekanizma olarak değerlendirir. Grup lideri -terapist- grup üyelerinin ifade ettiği zor ve karmaşık duyguları "kapsayarak" bu duyguları işleyebilecekleri ve anlamlandırabilecekleri bir ortam oluşturur. Kapsayıcı işlev, terapötik süreci yapılandıran önemli bir dinamiktir.

Diem-Wille (2015), ele aldığı vaka çalışmasında bir buçuk yaşındaki çocuğun, psikanaliz sürecinde Bion’un kapsayıcı işlevinin klinik uygulamada kullanımını incelemiştir. İncelenen vaka analizinde terapistin, çocuğun duygusal ve davranışsal deneyimlerine yönelik kapsayıcı yaklaşımı, çocuğun duygularını ve eylemlerini yargılamadan yansıtarak yeniden

anlamlandırmasına olanak sağlaması ile çocuğun yıkıcı davranışlarının azaldığı, etkin duygu düzenleme ve kendini ifade becerileri kazandığı rapor edilmiştir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın yöntemi, evren ve çalışma grubu, veri toplama araçları, veri toplama süreçleri ve verilerin analizine ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışmada 3-6 yaş arasındaki çocukların duygu düzenleme becerileri ile annelerin kapsayıcı işlevi arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaca yönelik olarak bu araştırmanın yöntemi, ilişkisel tarama desenidir. İlişkisel tarama deseninde, iki veya daha fazla değişkenin birbiriyle ne derece ilişkili olduğu incelenir. Değişken değerleri arasında doğrusal bir ilişkinin derecesi istatistiksel olarak ortaya konur (Büyüköztürk, et al., 2012). Bu çalışmada iki değişken arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlandığından ilişkisel tarama yöntemi kullanılmıştır.

3.2. Araştırma Örneklemi

Araştırma örneklemi, Kocaeli ili İzmit ilçesinde bulunan MEB’e bağlı anasınıfı ve bağımsız anaokullarına devam eden 3-6 yaş aralığındaki 340 çocuğun annelerinden oluşmaktadır. Araştırma örneklemi 2022-2023 yıllarında yalnızca Kocaeli ili İzmit ilçesindeki okullara fiziksel olarak ulaşılabildiğinden belirtilen ilçe merkezinde yürütülmüştür.

Tablo-1:

Örneklemin Demografik Özelliklerine Göre Dağılımı (n:340)

		Frekans	Yüzde
Çocuk Cinsiyeti	Kız	173	50,9
	Erkek	167	49,1
Çocuk Yaşı	3 yaş	25	7,4
	4 yaş	93	27,4
	5 yaş	138	40,6
	6 yaş	84	24,7

		Frekans	Yüzde
Okul Öncesi Eğitim Alma Süresi (Yıl)	1 Yıl	142	41,8
	2 Yıl	157	46,2
	3 Yıl	41	12,1
Kardeş Sayısı	Tek çocuk	134	39,4
	1 kardeş	134	39,4
	2 kardeş	54	15,9
	3 veya daha fazla	18	5,3
Kaçınıcı Çocuk?	İlk çocuk	203	59,7
	Ortanca çocuk	34	10,0
	En küçük çocuk	103	30,3
Annenin Eğitim Durumu	İlköğretim	15	4,4
	Ortaöğretim	69	20,3
	Lisans	223	65,6
	Yükseklisans-doktora	33	9,7
Annenin Çalışma Durumu	Çalışıyor	192	56,5
	Çalışmıyor	148	43,5
Ebeveynlerin Birlikte Olma Durumu	Birlikte	328	96,5
	Boşanmış	12	3,5
Ailenin Sosyoekonomik Durumu	Düşük	12	3,5
	Orta	313	92,1
	Yüksek	15	4,4

Araştırma örnekleminin demografik özelliklerine göre dağılımını gösteren Tablo 1 incelendiğinde, katılımcı çocukların yarısına yakını erkek (%49.1), geri kalanı ise kız (%50.9) çocuk olarak belirlenmiştir. Yaş gruplarına bakıldığında, %7.4'ü 3 yaşında, %27.4'ü 4 yaşında, %40.6'sı 5 yaşında ve %24.7'si 6 yaşında çocuklardan oluşmaktadır. Okul öncesi eğitim süreleri ise çocukların %41.8'i 1 yıl, %46.2'si 2 yıl ve %12.1'i 3 yıl okul öncesi eğitim almıştır. Kardeş sayısı açısından, çocukların %39.4'ü tek çocuk, %39.4'ü bir kardeşli, %15.9'u iki kardeşli ve %5.3'ü üç veya daha fazla kardeşe sahip ailelerden gelmektedir.

Çocukların konumlarına göre, %59.7'si ailenin ilk çocuğu, %10'u ortanca ve %30.3'ü en küçük çocuk olarak kaydedilmiştir. Annelerin eğitim durumuna bakıldığında, %4.4'ü ilköğretim, %20.3'ü ortaöğretim, %65.6'sı lisans ve %9.7'si yüksek lisans veya doktora düzeyinde eğitim almıştır. Annelerin çalışma durumu incelendiğinde ise %56.5'i çalışan, %43.5'i çalışmayan olarak tespit edilmiştir.

Aile yapısına göre, ebeveynlerin %96.5'i birlikte yaşamakta, %3.5'i ise boşanmış durumdadır. Ailelerin sosyoekonomik durumları değerlendirildiğinde ise %3.5'i düşük, %92.1'i orta ve %4.4'ü yüksek sosyoekonomik düzeye sahiptir. Bu demografik bilgiler,

araştırmanın katılımcı profilini detaylı bir şekilde ortaya koymakta ve analizler için önemli bir temel oluşturmaktadır.

3.3. Veri toplama araçları

Bu çalışmada Zabcı, Erol ve Şimşek tarafından (2018) geliştirilen “Ebeveyn Çocuk Kapsayıcı İşlev Ölçeği”, Shields ve Cicchetti tarafından (1997) geliştirilen ve Türkçe’ye uyarlama çalışması Batum ve Yağmurlu (2007) tarafından yürütülen “Duygu Düzenleme Ölçeği” ve “Demografik Bilgi Formu” olarak belirlenmiştir.

3.3.1. Duygu Düzenleme Ölçeği:

Duygu Düzenleme Ölçeği, Shields ve Cicchetti tarafından 1997 yılında geliştirilmiş ve Altan tarafından 2006 yılında Türkçe'ye uyarlanmıştır. Bu ölçek, çocukların duygu düzenleme becerilerini değerlendirmek için kullanılmaktadır. Likert tipi bu ölçekte her madde dört cevap seçeneği ile değerlendirilmektedir: 'Hiçbir zaman/nadiren' 1 puan, 'Bazen' 2 puan, 'Sık sık' 3 puan ve 'Neredeyse her zaman' 4 puan almaktadır. Alınan yüksek puanlar, çocuğun yüksek düzeyde duygu düzenleme becerisine sahip olduğunu göstermektedir. Ölçek hem anneler hem de öğretmenler tarafından doldurulabilmektedir. ERC toplam 24 madde ile iki alt ölçekten oluşmaktadır. 'Dayanıksızlık-Olumsuzluk' alt ölçeği, reaktiflik, öfke kontrolü, huysuzluk ve katılık gibi maddeleri içerirken, 'Duygu Düzenleme' alt ölçeği uygun gelişimsel davranışlar, empati, uygun duygu ifadesi ve duygusal farkındalık maddelerini barındırmaktadır.

Shields ve Cicchetti (1997)'nin temel alınan çalışmasında, Değişkenlik/Olumsuzluk' alt ölçeği için Cronbach alfa iç tutarlık katsayısını .96, 'Duygu Düzenleme' alt boyutu için ise .83 olarak belirlemiştir. Altan'ın (2006) 4-6 yaş arası 145 çocuk üzerinde yürüttüğü çalışmada, ölçeğin genel iç tutarlık katsayısı anne formu için .75, öğretmen formu için ise .84 olarak tespit edilmiştir. Daha sonraki çalışmalarda, anne formu için Cronbach alfa iç tutarlık katsayıları Batum ve Yağmurlu (2007) tarafından .73, Yağmurlu ve Altan (2010) tarafından .75, Arı ve Yaban (2016) tarafından ise .83 olarak bulunmuştur. Yapılan araştırmalar, ölçeğin yüksek iç tutarlık katsayılarına sahip olduğunu ve geçerli ile güvenilir bir araç olduğunu göstermektedir.

3.3.2. Ebeveyn Çocuk Kapsayıcı İşlevler Ölçeği (KİO)

Ebeveyn Çocuk Kapsayıcı İşlevler Ölçeği (KİO), Zabcı, Erol ve Şimşek tarafından 2018 yılında geliştirilmiş, ebeveynlerin çocuklarına yönelik kapsayıcı davranışlarını değerlendirmek amacıyla tasarlanmış bir araçtır. Bu ölçek, toplamda 36 madde içermekte ve her bir madde için beşli Likert tipi bir yanıt skalası kullanılmaktadır. Yanıt seçenekleri 'Hiçbir zaman' 1 puan, 'Nadiren' 2 puan, 'Ara sıra' 3 puan, 'Sık sık' 4 puan ve 'Her zaman' 5 puan şeklinde puanlandırılarak, ebeveynlerin çocuklarına karşı sergiledikleri davranışların sıklığını ölçer. Ölçeğin maddeleri, ebeveynlerin çocuklarıyla olan etkileşimlerini geniş bir yelpazede değerlendirerek, bu etkileşimlerin çocukların duygusal ve sosyal gelişim üzerindeki etkilerini aydınlatmayı amaçlamaktadır.

Ebeveyn Çocuk Kapsayıcı İşlevler Ölçeği, Türk Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Dergisi'nde yayımlanan bir çalışma ile bilimsel literatüre kazandırılmıştır. Bu ölçek, özellikle ebeveyn davranışlarının çocukların duygusal düzenleme yetenekleri üzerindeki rolünü anlamada kullanılmaktadır. Ebeveyn Çocuk Kapsayıcı İşlevler Ölçeği'nin beş alt ölçeği şunlardır: Endişe-Ayrılığa Hassasiyet, Eş ile İlişki, Doyum Odaklılık, Kapsanamayan İlişki ve Katı- Kuralcı İlişki. Bu alt ölçekler, ebeveynlerin çocuklarına karşı sergiledikleri davranışların farklı yönlerini ölçmek için tasarlanmıştır ve her biri, çocuğun duygusal ve sosyal gelişimi üzerindeki etkileri açısından önem taşır. Bu alt ölçeklerin her biri, çocukların duygusal ve sosyal gelişimini etkileyebilecek ebeveyn davranışlarının farklı yönlerini aydınlatmaya yardımcı olur ve bu ölçek üzerinde yapılan güvenilirlik çalışmaları, ölçeğin geçerli ve güvenilir bir araç olduğunu göstermektedir. Ölçeğin genel Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı .81 iken alt ölçeklerdeki değerleri Endişe-Ayrılığa Hassasiyet .83, Eş ile İlişki .73, Doyum Odaklılık .73, Kapsanamayan İlişki .74 ve Katı- Kuralcı İlişki .65 şeklinde hesaplanmıştır. Bu bağlamda, tezimizde KİO'nun kullanımı, ebeveyn-çocuk ilişkisinin çeşitli boyutlarını derinlemesine analiz etme fırsatı sunmuştur.

Bu çalışmada Zabcı, Erol ve Şimşek tarafından (2018) geliştirilen “Ebeveyn Çocuk Kapsayıcı İşlev Ölçeği”, Shields ve Cicchetti tarafından (1997) geliştirilen ve Türkçe'ye uyarlama çalışması Batum ve Yağmurlu (2007) tarafından yürütülen “Duygu Düzenleme Ölçeği” ve “Demografik Bilgi Formu” olarak belirlenmiştir.

3.3.3. Demografik Bilgi Formu

Demografik bilgi formu, annenin eğitim durumu, çocuğun yaşı, çocuğun cinsiyeti, çocuğun okul öncesi eğitime devam etme süresi, ailenin sosyoekonomik durumu, annenin çalışma durumu, ebeveynlerin birlikte/ayrı olma durumu, kardeş sayısı, doğum sırası değişkenlerini içeren araçtır.

3.4. Veri toplama süreci

Araştırma verileri, 2022-2023 eğitim öğretim yılında Kocaeli ili İzmit ilçesinde bulunan anasınıfı ve bağımsız anaokullarına devam eden öğrencilerin annelerinin ölçek formlarını doldurması ile toplanmıştır. Veri toplama sürecinin başlangıcında; Sakarya Üniversitesi Etik Kurulu'ndan, Millî Eğitim Bakanlığı'ndan, Kocaeli İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden araştırma ile ilgili gerekli araştırma izinler alınmıştır. Araştırma izinlerin tamamlanmasının ardından araştırmaya katılım sağlayacak okullar belirlenmesiyle ölçek formları, öğrenci velilerine okul müdürlükleri aracılığıyla ulaştırılmıştır. Katılımcılara, araştırmaya ve ölçek formlarına ilişkin gerekli bilgilendirmeler yapılmıştır.

3.5. Verilerin analizi

Araştırmanın amacına yönelik olarak ulaştırılması gereken katılımcılardan verilerin toplanmasının ardından veri analiz sürecine geçilmiştir. Verilerin değerlendirilmesi için Duygu Düzenleme Ölçeği (ERC), Kapsayıcılık Ölçeği (KİÖ) ve Genel Bilgi Formundan toplanan bilgiler bilgisayar ortamına aktarılmış, verilerin analizi için SPSS 25.0 programından yararlanılmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde, katılımcılardan elde edilen verilerin analizi sonucunda ortaya çıkan bulgular ve yorumlar detaylı bir şekilde sunulmuştur. Araştırmanın ana hedefi, okul öncesi dönemdeki çocukların duygu düzenleme becerileri ile annelerin kapsayıcı işlevi arasındaki ilişkiyi incelemektir. Araştırma sürecinde test edilen temel hipotez ve bu hipoteze bağlı olarak belirlenen alt amaçlar çerçevesinde elde edilen analiz sonuçları ve bulgular detaylı bir şekilde ortaya konmuştur.

Çalışmada katılımcılara ait değerlendirmelere ilişkin frekans, yüzde, ortalama, standart sapma, medyan, minimum ve maksimum değerler gibi tanımlayıcı istatistiklere yer verilmiştir. Kullanılan ölçeklerden elde edilen puanların değerlendirilmesinde hangi testlerin kullanılacağına karar vermek amacıyla normal dağılıma uygunluk incelemesi yapılmıştır. Bu süreçte Likert ölçekli verilerdeki hassasiyetinin daha yüksek olması nedeniyle Shapiro Wilks normal dağılıma uygunluk testi sonuçları, dağılım grafikleri (histogram, kutu grafiği, dal-yaprak grafikleri, Q-Q grafiği), tanımlayıcı istatistikler (mod, medyan, çarpıklık (skewness), basıklık (kurtosis), standart sapma vb.) incelenmiştir.

Tablo-2:

Ölçeklerin genel puanları ve alt boyutlarına ilişkin normallik testi

	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
	Istatistik	sd	p	Istatistik	sd	p
Genel DDÖ	,112	340	,000	,969	340	,000
DDÖ-Değişkenlik Olumsuzluk	,114	340	,000	,961	340	,000
Duygu Düzenleme	,117	340	,000	,960	340	,000
Genel KİO	,059	340	,006	,990	340	,017
KİO- Kapsanamayan İlişki	,063	340	,003	,989	340	,010
KİO-Endişe-Ayrılığa Hassasiyet	,053	340	,021	,975	340	,000
KİO-Eş ile İlişki	,118	340	,000	,951	340	,000
KİO-Doyum Odaklılık	,074	340	,000	,974	340	,000
KİO- Katı Kuralcı İlişki	,147	340	,000	,887	340	,000

Çalışmada uygulanan genel ve alt ölçek puanları ile ana ve alt hipotezlerde yer alan demografik değişkenlerin alt birimleri bazında inceleme yapılmıştır. Shapiro-Wilk Testi sonuçlarına göre verilerin büyük bir kısmının normal dağılım varsayımını karşılamadığı belirlenmiştir. Öte yandan çalışmanın histogram grafikleri ile (Skewness) ve basıklık (Kurtosis) değerlerine göre detaylı incelemeler yapıldığında ilgili değerlerin +1,5 -1,5 arasında olduğu görülmektedir. (Tabachnick and Fidell, 2013).

Tablo-3:

Duygu Düzenleme Ölçeği'nin Toplam ve Alt Boyutlarına İlişkin Betimsel İstatistikler

	N	Minimum	Maximum	X	Sd	Kurtosis	Skewness
Genel ERC	340	1,790	3,290	2,343	,227	1,045	,676
ERC- Değişkenlik Olumsuzluk	340	1,070	3,530	1,947	,344	1,371	,783
Duygu Düzenleme	340	1,630	4,00	3,172	,431	1,020	-,739

Tablo-4:

Ebeveyn Çocuk Kapsayıcı İşlev Ölçeği'nin Toplam ve Alt Boyutlarına İlişkin Betimsel İstatistikler

	N	Minimum	Maximum	X	Sd	Kurtosis	Skewness
Genel KİÖ	340	48	131	87,17	15,886	-,119	,312
KİÖ- Kapsanamayan İlişki	340	6	26	15,91	4,051	-,490	,080
KİÖ-Endişe- Ayrılığa Hassasiyet	340	13	83	33,27	8,997	1,958	,585
KİÖ-Eş ile İlişki	340	6	30	13,69	4,874	,122	,737
KİÖ-Doyum Odaklılık	340	6	25	12,63	3,671	,229	,475
KİÖ- Katı Kuralcı İlişki	340	7	27	11,67	4,138	1,480	1,248

Tablo-3 ve Tablo-4 incelendiğinde ölçeklerin genel puanı ve alt boyutlarına ilişkin çarpıklık ve basıklık katsayısı değerlerinin +1,5 -1,5 arasında olduğu görülmektedir.

Bununla birlikte Merkezi Limit Teoremi, belirli bir popülasyondan alınan yeterli büyüklükteki rastgele örneklerin, örneklem büyüklüğü arttıkça normal dağılıma yakınsayacağını öngörür (Field, 2009). Dolayısıyla, örneklem büyüklüğü yeterli olduğunda parametrik testlerin kullanılması uygundur. Bu bağlamda, hipotezlerin test edildiği analizlerde parametrik testler tercih edilmiştir. Kullanılan ölçeklerin iç tutarlığı Cronbach Alfa katsayısı ile hesaplanmıştır. İstatistiksel analizler sırasında, gruplar arası farklılıkları tespit etmek için iki grup arasında Bağımsız Gruplar T-Testi, çoklu grup karşılaştırmalarında ise Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) gibi parametrik testler kullanılmıştır. ANOVA sonuçlarından önce varyansların homojenliği varsayımı için Levene İstatistiği değerlendirilmiştir. Varyansların eşit olduğu ANOVA sonuçlarında anlamlı farklılıklar saptanması halinde, Post-Hoc Çoklu Karşılaştırma Testlerinden Bonferroni düzeltmesi uygulanmıştır. Varyansların homojen olmaması durumunda Güçlü (Robust) Alternatif Testlerden Welch ANOVA veya Kruskal-Wallis Testi uygulanmıştır. Tüm istatistiksel testlerde, anlamlılık değerlendirmesi için alpha düzeyi olarak %5 ($p:0,05$) kabul edilmiştir. Bu, elde edilen p değerlerinin %5 veya daha düşük olması durumunda, sonuçların istatistiksel olarak anlamlı kabul edileceği anlamına gelir.

4.1. Ölçeklerin Güvenilirliği ve Ölçek Değerlendirmeleri

Duygu Düzenleme Ölçeği (ERC), Ebeveyn Çocuk Kapsayıcı İşlevler Ölçeği (KİO) içsel tutarlılık testleri için Cronbach Alfa katsayısı hesaplanmıştır. Cronbach Alfa 0 ile 1 arasında değişmektedir. 1'e yaklaştıkça ölçeğin/boyutun kendisini oluşturan maddelerin kendi içerisinde homojen, birbirleriyle ilişkili olduğunu sonucuna varılmaktadır. Tablo X, araştırmada kullanılan ölçeklerin ve alt boyutlarının istatistiksel özetlerini içermekte ve bu ölçeklerin güvenilirlik analizlerini sunmaktadır. Duygusal Düzenleme Ölçeği'nin toplam puanının ortalama değeri 2.34 (standart sapma ± 0.23) iken, medyanı 2.33 ve değerler 1.79 ile 3.29 arasında değişmektedir; bu ölçeğin Cronbach's Alpha değeri 0.513 olarak hesaplanmıştır, bu değer ölçeğin iç tutarlılığının düşük düzeyde olduğunu göstermektedir. ERC – Değişkenlik/Olumsuzluk alt boyutu için ortalama 1.95 (standart sapma ± 0.34), medyan 1.93 ve değerler 1.07 ile 3.53 arasında yer almakta, Cronbach's Alpha değeri 0.669

ile orta seviyede bir iç tutarlılık sunmaktadır. ERC – Duygu Düzenleme alt boyutunda ise ortalama puan 3.17 (standart sapma ± 0.43), medyan 3.25 ve puanlar 1.63 ile 4.00 arasında bulunurken, Cronbach's Alpha 0.688 olarak belirlenmiştir, bu da görece daha yüksek bir iç tutarlılık anlamına gelmektedir.

Ebeveyn Çocuk Kapsayıcı İşlevler Ölçeği'nin toplam puanı için ortalama 87.17 (standart sapma ± 15.89), medyan 86 ve puan aralığı 48 ile 131 olarak hesaplanmış, Cronbach's Alpha değeri 0.818 ile yüksek iç tutarlılık göstermiştir. Ebeveyn Çocuk KIÖ'nün alt ölçekleri; Endişe-Ayrılığa Hassasiyet, Eş ile İlişki, Kapsanamayan İlişki, Doyum Odaklılık ve Katı-Kuralcı İlişki için Cronbach's Alpha değerleri sırasıyla 0.771, 0.778, 0.726, 0.710 ve 0.683 olarak tespit edilmiştir, bu değerler alt ölçeklerin genel olarak iyi bir iç tutarlılığa sahip olduğunu ve araştırma için güvenilir veriler sağladığını gösterir. Bu ölçekler, duygusal ve sosyal davranışları değerlendirme konusunda önemli araçlar olarak kullanılmakta ve çocuklar ile ebeveynler arasındaki etkileşimleri detaylı bir şekilde analiz etme imkânı sunmaktadır.

Tablo 5:

Ölçeklere Ait Tanımlayıcı İstatistikler ve Güvenilirlik Analizi

	Madde Sayısı	Ortalama Puan $\pm$ Standart Sapma Medyan (Min-Max)	Cronbach's Alpha
Duygus Düzenleme Ölçeği Toplam	24	2,34 $\pm$ 0,23 2,33(1,79-3,29)	0,513
DDÖ– Değişkenlik/Olumsuzluk Alt Boyutu	15	1,95 $\pm$ 0,34 1,93(1,07-3,53)	0,669
DDÖ – Duygu Düzenleme Alt Boyutu	8	3,17 $\pm$ 0,43 3,25(1,63-4,0)	0,688
Ebeveyn Çocuk Kapsayıcı İşlevler Ölçeği Toplam	36	87,17 $\pm$ 15,89 86(48-131)	0,818
Ebeveyn Çocuk KIÖ– Endişe-Ayrılığa Hassasiyet Alt Boyutu	11	33,27 $\pm$ 9,00 33(13-83)	0,771
Ebeveyn Çocuk KIÖ– Eş ile İlişki Alt Boyutu	6	13,69 $\pm$ 4,87 13(6-30)	0,778
Ebeveyn Çocuk KIÖ– Kapsanamayan İlişki Alt Boyutu	6	15,91 $\pm$ 4,05 16(6-26)	0,726

Ebeveyn Çocuk KİÖ– Doyum Odaklılık Alt Boyutu	6	12,63±3,67	13(6-25)	0,710
Ebeveyn Çocuk KİÖ– Katı- Kuralcı İlişki Alt Boyutu	7	11,67±4,14	11(7-27)	0,683

p < 05* anlamlılık değeri

Tablo-5 incelendiğinde; duygu düzenleme ölçeğinin toplamının cronbach alpha katsayısı 0.513, duygu düzenleme ölçeğinin değişkenlik/olumsuzluk alt boyutunun cronbach alpha katsayısı 0.669, duygu düzenleme alt boyutunun cronbach alpha katsayısı 0.688, ebeveyn çocuk kapsayıcı işlev ölçeğinin toplamının cronbach alpha katsayısı 0.818, endişe-ayrılığa hassasiyet alt boyutunun cronbach alpha katsayısı 0.771, eş ile ilişki alt boyutunun cronbach alpha katsayısı 0.778, kapsanamayan ilişki alt boyutunun cronbach alpha katsayısı 0.726, doyum odaklılık alt boyutunun cronbach alpha katsayısı 0.710, katı-kuralcı ilişki alt boyutunun cronbach alpha katsayısı 0.683 olarak bulunmuştur. Duygu Düzenleme Ölçeği ve Ebeveyn-Çocuk Kapsayıcı İşlevler Ölçeği'ne ait alt boyutların madde sayıları ve ilgili maddelere ilişkin ortalama, standart sapma ve medya değerleri de Tablo-2'de belirtilmiştir.

4.2. Problem Cümlesine İlişkin Bulgular

4.2.1. Okul öncesi dönemdeki çocukların duygu düzenleme becerileri ile annelerin kapsayıcı işlev özellikleri ile ilişkisine dair bulgular

Tablo-6:

Duygu düzenleme ölçeği ile kapsayıcı işlevler ölçeği Pearson Korelasyon Katsayısı

		Kapsayıcı İşlevler Ölçeği (KİÖ)					
		Genel KİÖ	Kapsanamayan İlişki	Endişe-Ayrılığa Hassasiyet	Eş ile İlişki	Doyum Odaklılık	Katı-Kuralcı İlişki
Duygu	r	,155**	,237**	,055	,048	,139*	,061
Düzenleme	p	,004	,000	,309	,381	,010	,260
Değişkenlik /	r	,261**	,263**	,083	,185**	,192**	,177**
/Olumsuzluk	p	,000	,000	,127	,001	,000	,001
Duygu	r	-,184**	-,051	-,048	-,247**	-,089	-,183**
Düzenleme	p	,001	,344	,382	,000	,103	,001
Kontrolü							

p>0.05, p<0.05 anlamlılık değeri

Duygu Düzenleme Ölçeği'nin toplam ve alt boyutları ile Kapsayıcı İşlevler Ölçeği (KİÖ) toplam ve alt boyutları arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Duygu düzenlemenin toplam puanı ile kapsayıcı işlevin toplam puanları arasında düşük düzeyde pozitif bir korelasyon tespit edilmiştir ($r = 0.155$, $p = 0.004$), bu da duygu düzenleme puanlarının artışının KİÖ puanlarında hafif bir artışa yol açabileceğini gösterir, ancak bu ilişki zayıftır. Özellikle, Duygu Düzenleme Ölçeği'nin toplam puanı ile KİÖ'nün 'kapsanamayan ilişki' alt boyutu arasında düşük düzeyde bir pozitif korelasyon bulunmuştur ($r = 0.237$, $p < 0.001$). Diğer yandan, Duygu Düzenleme Ölçeği'nin 'Değişkenlik/Olumsuzluk' boyutu ile KİÖ'nün 'kapsanamayan ilişki' alt boyutu arasında da benzer düzeyde bir korelasyon gözlemlenmiştir ($r = 0.263$, $p < 0.001$). Duygu Düzenleme Kontrolü ve KİÖ'nün 'eş ile ilişki' alt boyutu arasında ise orta düzeyde bir negatif korelasyon ortaya çıkmıştır ($r = -0.247$, $p < 0.001$), bu da yüksek düzeyde duygu düzenleme kontrolü olan çocukların eş ile ilişki puanlarının daha düşük olduğunu işaret eder. Bu sonuçlar, genel olarak ERC ve KİÖ arasında doğrudan ve güçlü bir ilişkinin olmadığını göstermektedir; ancak, belirli alt boyutlar arasında dikkate değer bağlantılar mevcuttur. Bu bulgular, çocukların duygusal ve davranışsal dinamiklerini geniş bir perspektiften değerlendirmek için faydalı olabilir ve ileri analizler için bir temel sunar.

4.2.2. Okul öncesi dönemdeki çocukların duygu düzenleme becerilerinin cinsiyete göre incelenmesine dair bulgular

Araştırmanın alt problemlerinden olan; “Okul öncesi dönemdeki çocukların duygu düzenleme becerilerinin cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?” problemine ilişkin bulgular Tablo-7’de sunulmuştur.

Tablo-7:
Duygu Düzenleme Ölçeği Toplam ve Alt Boyutlarının Cinsiyete Göre Karşılaştırılması

	Ortalama±Standart Sapma Medyan (Minimum- Maksimum)		t	p
	Erkek (n:173)	Kadın (n:167)		
Duygu Düzenleme Ölçeği Toplam	2,34±0,25 2,33(1,79- 3,29)	2,35±0,2 2,29(1,88- 2,92)	-0,342	0,733

	Ortalama±Standart Sapma Medyan (Minimum- Maksimum)		t	p
	Erkek (n:173)	Kadın (n:167)		
DDÖ–Değişkenlik/Olumsuzluk Alt Boyutu	1,94±0,35 1,93(1,07- 3,53)	1,95±0,33 1,93(1,27-3)	-0,158	0,875
DDÖ – Duygu Düzenleme Alt Boyutu	3,16±0,46 3,25(1,63-4)	3,18±0,4 3,25(1,75-4)	-0,477	0,633

p>0.05, p<0.05 anlamlılık değeri

Cinsiyete göre Duygu Düzenleme Ölçeği toplam ve alt boyut skorları açısından istatistiksel olarak incelemesi Bağımsız Gruplar t Testi ile yapılmıştır. Tablo-6’da belirtilen Bağımsız Gruplar t-testi sonuçları, Duygu Düzenleme Ölçeği’nin Toplam ve Alt Boyutlarının çocukların cinsiyetine göre karşılaştırılmasını içermekte ve bu ölçeklerde kız ve erkek çocuklar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmadığını göstermektedir.

Duygu Düzenleme Ölçeği’nin toplam puanları açısından, erkek çocukların ortalama puanı kız çocuklarınkinden biraz daha yüksek olmakla birlikte, bu fark istatistiksel olarak anlamlı değildir (p=0.734). ERC – Değişkenlik/Olumsuzluk alt boyutunda da benzer bir durum söz konusu olup, cinsiyetler arasında çok küçük bir ortalama puan farkı gözlemlenmiş ve bu fark istatistiksel olarak önemsiz bulunmuştur (p=0.875). Duygu Düzenleme Kontrolü boyutunda da erkekler, kızlara kıyasla biraz daha yüksek puan almış olsalar da, bu farkın istatistiksel açıdan bir önemi yoktur (p=0.633).

4.2.3. Okul öncesi dönemdeki çocukların duygu düzenleme becerilerinin çocuğun yaşına göre incelenmesine dair bulgular

Araştırmanın ikinci alt problemi olan “Okul öncesi dönemdeki çocukların duygu düzenleme becerilerinin çocuğun yaşına göre farklılaşmakta mıdır? problemine dair bulgular Tablo-8’de yer almaktadır.

Tablo-8:

Duygu Düzenleme Ölçeği Toplam ve Alt Boyutlarının Yaşa Göre Karşılaştırılması

	Ortalama±Standart Sapma Medyan (Minimum-Maksimum)				F	p
	3 Yaş (n:25)	4 Yaş (n:93)	5 Yaş (n:138)	6 Yaş (n:84)		
	(a)	(b)	(c)	(d)		
Duygu Düzenleme Ölçeği Toplam	2,36±0,24 2,29(1,92- 2,96)	2,33±0,19 2,33(1,88- 2,88)	2,37±0,24 2,33(1,79- 3,29)	2,31±0,23 2,29(1,83- 2,96)	1,594	0,191
ERC– Değişkenlik/ Olumsuzluk Alt Boyutu	1,91±0,35 1,8(1,4-2,8)	1,94±0,31 1,93(1,27- 2,87)	1,98±0,38 1,93(1,07- 3,53)	1,91±0,31 1,87(1,07- 2,73)	0,976	0,404
ERC– Duygu Düzenleme Alt Boyutu	3,29±0,32 3,25(2,5- 3,88)	3,13±0,43 3,13(1,63- 3,88)	3,19±0,45 3,25(1,63-4)	3,15±0,44 3,13(1,63-4)	1,082	0,357

*p>0.05.

Araştırmanızda dört farklı yaş grubu (3, 4, 5 ve 6 yaş) incelenmiş ve bu grupların Duygu Düzenleme Ölçeği toplam ve alt boyut skorları karşılaştırılmıştır. İstatistiksel analiz sonuçları, bu yaş grupları arasında duygu düzenleme ölçeklerinde anlamlı farklar olmadığını göstermiştir (p=0.191). ERC – Değişkenlik/Olumsuzluk alt boyutunda da yaş grupları (3, 4, 5, ve 6 yaş) arasında, duygusal değişkenlik ve olumsuz duygular açısından anlamlı bir fark bulunmamıştır (p>0.05). ERC – Duygu Düzenleme alt boyutunda alt boyutunda yaş grupları arasında duygu düzenleme yetenekleri de benzerdir ve istatistiksel olarak anlamlı bir fark göstermemektedir (p>0.05). Bu sonuç, çocukların duygu düzenleme yeteneklerinin, bu yaş aralığında önemli ölçüde değişmediğini işaret eder.

4.2.4. Okul öncesi dönemdeki çocukların duygu düzenleme becerilerinin çocuğun okul öncesi eğitim alma süresine göre incelenmesine dair bulgular

Araştırmanın üçüncü alt problemi olan “Okul öncesi dönemdeki çocukların duygu düzenleme becerileri, çocuğun okul öncesi eğitim alma göre farklılaşmakta mıdır? problemine dair bulgular Tablo-9’da yer almaktadır.

Tablo-9:

Duygu Düzenleme Ölçeği Toplam ve Alt Boyutlarının Okul Öncesi Eğitim Alma Süresine (yıl) Göre Karşılaştırılması

	Ortalama±Standart Sapma Medyan (Minimum-Maksimum)			F	p
	1 Yıl (n:142) (a)	2 Yıl (n:157) (b)	3 Yıl (n:41) (c)		
Duygu Düzenleme Ölçeği Toplam	2,34±0,24 2,33(1,79-3,29)	2,35±0,23 2,3(1,83-3,08)	2,34±0,19 2,29(2,04-2,88)	0,014	0,986
ERC– Değişkenlik/Olum suzluk Alt Boyutu	1,95±0,33 1,9(1,2-3,07)	1,95±0,37 1,93(1,07-3,53)	1,92±0,29 1,87(1,4-2,67)	0,212	0,809
ERC – Duygu Düzenleme Alt Boyutu	3,16±0,42 3,25(1,63-4)	3,17±0,45 3,25(1,63-4)	3,23±0,42 3,25(2,25-4)	0,529	0,590

*p>0.05

Tablo-9 incelendiğinde, okul öncesi eğitim süresinin çocukların duygu düzenleme yetenekleri üzerindeki etkisine bakıldığında, bir, iki veya üç yıl okul öncesi eğitim almış çocuklar arasında duygu düzenleme ölçek puanlarında anlamlı bir fark tespit edilmemiştir (p=0.986). Alt boyutlarda da benzer sonuçlar söz konusudur. Bu sonuç, okul öncesi eğitim süresinin çocukların duygu düzenleme yeteneklerini önemli ölçüde etkilemediğini ortaya koymaktadır.

4.2.5. Okul öncesi dönemdeki çocukların duygu düzenleme becerilerinin çocuğun doğum sırasına göre incelenmesine dair bulgular

Araştırmanın dördüncü alt problemi olan “Okul öncesi dönemdeki çocukların duygu düzenleme becerileri, çocuğun doğum sırasına göre farklılaşmakta mıdır? problemine dair bulgular Tablo-10’da yer almaktadır.

Tablo-10:

Duygu Düzenleme Ölçeği Toplam ve Alt Boyutlarının Doğum Sırasına Göre Karşılaştırılması

	Ortalama±Standart Sapma Medyan (Minimum-Maksimum)			F	p
	İlk Çocuk (n:203) (a)	Ortanca Çocuk (n:34) (b)	En Küçük Çocuk (n:103) (c)		
Duygu Düzenleme Ölçeği Toplam	2,37±0,23 2,33(1,92- 3,29)	2,28±0,21 2,29(1,79- 2,75)	2,32±0,24 2,29(1,83- 3,08)	2,715	0,068
ERC– Değişkenlik/Olum suzluk Alt Boyutu	1,97±0,34 1,93(1,27- 3,07)	1,89±0,33 1,93(1,07- 2,67)	1,92±0,37 1,87(1,07- 3,53)	0,990	0,373
ERC – Duygu Düzenleme Alt Boyutu	3,2±0,42 3,25(1,63-4)	3,1±0,47 3,065(1,75-4)	3,14±0,44 3,13(1,63- 3,88)	1,172	0,311

*p>0.05.

Tablo-10 incelendiğinde Duygu Düzenleme Ölçeği'nin toplam ve alt boyutlarının doğum sırasına göre değerlendirilmesi sonuçlarına göre, ilk çocuk, ortanca çocuk ve en küçük çocuklar arasında duygu düzenleme yetenekleri açısından anlamlı farklar bulunmamaktadır (p=0.068).

4.2.6. Okul öncesi dönemdeki çocukların duygu düzenleme becerilerinin çocuğun kardeş sayısına göre incelenmesine dair bulgular

Araştırmanın dördüncü alt problemi olan “Okul öncesi dönemdeki çocukların duygu düzenleme becerileri, çocuğun kardeş göre farklılaşmakta mıdır? problemine dair bulgular Tablo-11’de yer almaktadır.

Tablo-11:

Duygu Düzenleme Ölçeği Toplam ve Alt Boyutlarının Kardeş Sayısına Göre Karşılaştırılması

	Ortalama±Standart Sapma Medyan (Minimum-Maksimum)				F	p
	Tek Çocuk (n:134) (a)	1 Kardeş (n:134) (b)	2 Kardeş (n:54) (c)	3 Kardeş (n:18) (d)		
Duygu Düzenleme Ölçeği Toplam	2,37±0,2 2 2,33(1,92-3,29)	2,34±0,23 2,29(1,79-3,08)	2,29±0,22 2,27(1,83-2,75)	2,38±0,21 2,4(1,83-2,75)	1,499	0,215
ERC–Değişkenlik /Olumsuzluk Alt Boyutu	1,97±0,3 4 1,93(1,27-3,07)	1,92±0,35 1,87(1,2-3,53)	1,9±0,34 1,87(1,07-3)	2,1±0,32 2,07(1,73-2,73)	1,994	0,115
ERC–Duygu Düzenleme Alt Boyutu	3,2±0,44 3,25(1,63-4)	3,21±0,38 3,25(2,25-4)	3,1±0,49 3,13(1,75-3,88)	2,98±0,52 3,13(1,63-3,75)	2,158	0,093

*p>0.05.

Tablo-11 incelendiğinde, kardeş sayısının çocukların duygu düzenleme yeteneklerine etkisi incelendiğinde, tek çocuklar ile bir, iki veya daha fazla kardeşi olan çocuklar arasında duygu düzenleme ölçek puanlarında anlamlı bir fark gözlemlenmemiştir (p=0.215). Alt boyutlarda da benzer sonuçlar söz konusudur. Bu, kardeş sayısının çocukların duygu düzenleme yetenekleri üzerinde belirleyici bir rol oynamadığını göstermektedir.

4.2.7. Okul öncesi dönemdeki çocukların duygu düzenleme becerilerinin annenin çalışma durumuna göre incelenmesine dair bulgular

Araştırmanın beşinci alt problemi olan; “Okul öncesi dönemdeki çocukların duygu düzenleme becerileri, annenin çalışma durumuna göre farklılaşmakta mıdır? problemine dair bulgular Tablo-12’de yer almaktadır.

Tablo-12:

Duygu Düzenleme Ölçeği Toplam ve Alt Boyutlarının Annenin çalışma durumuna Göre Karşılaştırılması

	Ortalama±Standart Sapma Medyan (Minimum-Maksimum)		t	p
	Çalışıyor (n:192)	Çalışmıyor (n:148)		
Duygu Düzenleme Ölçeği Toplam	2,35±0,22 2,33(1,88-3,08)	2,33±0,24 2,29(1,79-3,29)	0,865	0,388
ERC– Değişkenlik/Olumsuzluk Alt Boyutu	1,97±0,36 1,93(1,07-3,53)	1,92±0,32 1,87(1,07-3,07)	1,227	0,221
ERC – Duygu Düzenleme Alt Boyutu	3,16±0,44 3,25(1,63-4)	3,18±0,43 3,25(1,63-4)	-0,414	0,679

*p>0.05.

Duygu Düzenleme Ölçeği'nin toplam puanlarında, çalışan annelerin çocuklarının ortalama puanı çalışmayan annelerin çocuklarınınkine kıyasla biraz daha yüksek olmakla birlikte, bu fark istatistiksel olarak anlamlı değildir (p=0.388). ERC – Değişkenlik/Olumsuzluk alt boyutunda, yine çalışan annelerin çocuklarının puanları çalışmayanlara göre yüksektir, fakat bu fark istatistiksel olarak anlamlı değildir (p=0.221). Duygu Düzenleme Kontrolü alt boyutu için de benzer şekilde, çalışan annelerin çocuklarının puanları bir miktar yüksek olmasına rağmen, bu fark istatistiksel olarak dikkate değer değildir (p=0.679).

4.2.8. Okul öncesi dönemdeki çocukların duygu düzenleme becerilerinin annenin eğitim durumuna göre incelenmesine dair bulgular

Araştırmanın yedinci alt problemi olan; “Okul öncesi dönemdeki çocukların duygu düzenleme becerileri, annenin eğitim durumuna göre farklılaşmakta mıdır? problemine dair bulgular Tablo-13’te yer almaktadır.

Tablo-13:

Duygu Düzenleme Ölçeği Toplam ve Alt Boyutlarının Annenin Eğitim Durumuna Göre Karşılaştırılması

	Ortalama±Standart Sapma Medyan (Minimum-Maksimum)				F	p
	İlköğretim (n:15) (a)	Ortaöğretim (n:69) (b)	Lisans (n:223) (c)	Yükseklisans- doktora (n:33) (d)		
Duygu Düzenleme Ölçeği Toplam	2,32±0,3 2,25(1,83-2,92)	2,34±0,25 2,33(1,79-3,29)	2,35±0,21 2,33(1,83-2,96)	2,34±0,26 2,25(1,96-3,08)	0,055	0,983

	Ortalama±Standart Sapma Medyan (Minimum-Maksimum)				F	p
	İlköğretim (n:15) (a)	Ortaöğretim (n:69) (b)	Lisans (n:223) (c)	Yüksek lisans- doktora (n:33) (d)		
ERC– Değişkenlik/O lumsuzluk Alt Boyutu (Welch ANOVA Sonucu)	2,06±0,4 1,87(1,6-2,8)	1,96±0,38 1,93(1,07- 3,07)	1,93±0,3 1,93(1,27- 2,73)	1,98±0,48 1,93(1,07- 3,53)	0,630	0,599
ERC – Duygu Düzenleme Alt Boyutu	2,89±0,59 3,13(1,63-3,5)	3,14±0,46 3,13(1,75- 4)	3,21±0,4 3,25(1,63- 4)	3,11±0,48 3,25(1,63- 3,88)	1,965	0,132

*p>0.05.

Duygu Düzenleme Ölçeği'nin toplam ve alt boyutları ortalamalarında annelerin eğitim durumu kategorilerine göre fark olup olmadığı incelenmiştir. Yapılan varyans analizinde varyansların eşitliği varsayımını test eden Levene Testi ($p = 0,005$) sonuçlarına göre, farklı eğitim düzeyleri arasındaki varyansların homojen olmadığı görülmektedir. Bu nedenle Welch ANOVA sonuçları incelenmiştir. Welch ANOVA, farklı gruplardaki varyansların eşit olmadığı durumlar için daha robust (dayanıklı) sonuçlar sağlamaktadır. Welch ANOVA sonuçlarına göre de diğer demografik verilere paralel olarak gerek ERC toplam gerekse alt boyutlarına göre gruplar arası istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur.

4.2.9. Okul öncesi dönemdeki çocukların duygu düzenleme becerilerinin ebeveynlerin birlikte/boşanmış olma durumuna göre incelenmesine dair bulgular

Araştırmanın yedinci alt problemi olan; “Okul öncesi dönemdeki çocukların duygu düzenleme becerileri, ebeveynlerin birlikte/boşanmış olma durumuna göre farklılaşmakta mıdır? problemine dair bulgular Tablo-14’te yer almaktadır.

Tablo-14:

Duygu Düzenleme Ölçeği Toplam ve Alt Boyutlarının Ebeveynlerin birlikte olma durumuna Göre Karşılaştırılması

	Ortalama±Standart Sapma Medyan (Minimum-Maksimum)		t	p
	Birlikte (n:328)	Boşanmış (n:12)		
Duygu Düzenleme Ölçeği Toplam	2,34±0,23 2,315(1,79-3,29)	2,33±0,17 2,33(2,04-2,63)	0,161	0,872
DDÖ– Değişkenlik/Olumsuzluk Alt Boyutu	1,95±0,35 1,9(1,07-3,53)	2±0,3 1,965(1,53-2,4)	-0,539	0,590
DDÖ – Duygu Düzenleme Alt Boyutu	3,18±0,43 3,25(1,63-4)	3,06±0,45 3,13(2,25-3,88)	0,958	0,339

*p>0.05

Tablo-14 incelendiğinde ebeveynleri birlikte olan çocuklar ile boşanmış ebeveynlere sahip çocuklar arasında Duygu Düzenleme Ölçeği'nin toplam puanlarında herhangi bir istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır (p=0.872). ERC – Değişkenlik/Olumsuzluk alt boyutu için de, ebeveynlerin ilişki durumuna göre çocukların puanları arasında istatistiksel bir fark yoktur (p=0.590). Duygu Düzenleme Kontrolü alt boyutunda, ebeveynleri birlikte olan çocukların puanları boşanmış ebeveynlere sahip çocuklara göre biraz daha yüksek olmakla birlikte, bu fark yine istatistiksel olarak anlamlı değildir (p=0.339). Bu sonuçlar, ebeveynlerin birlikte olma durumu açısından çocukların duygu düzenleme yetenekleri üzerinde önemli bir etkiye işaret etmemektedir.

4.2.10. Okul öncesi dönemdeki çocukların duygu düzenleme becerilerinin sosyoekonomik duruma göre incelenmesine dair bulgular

Araştırmanın yedinci alt problemi olan; “Okul öncesi dönemdeki çocukların duygu düzenleme becerileri, sosyoekonomik duruma göre farklılaşmakta mıdır? problemine dair bulgular Tablo-15’te yer almaktadır.

Tablo-15:

Duygu Düzenleme Ölçeği Toplam ve Alt Boyutlarının Ailenin Sosyoekonomik Durumuna Göre Karşılaştırılması

	Ortalama±Standart Sapma Medyan (Minimum-Maksimum)			F	p
	Düşük (n:12) (a)	Orta (n:313) (b)	Yüksek (n:15) (c)		
Duygu Düzenleme Ölçeği Toplam	2,37±0,23 2,33(1,92-3,29)	2,28±0,21 2,29(1,79-2,75)	2,32±0,24 2,29(1,83-3,08)	0,639	0,540
DDÖ-Değişkenlik/Olumsuzluk Alt Boyutu	1,97±0,34 1,93(1,27-3,07)	1,89±0,33 1,93(1,07-2,67)	1,92±0,37 1,87(1,07-3,53)	3,767	0,044
DDÖ – Duygu Düzenleme Alt Boyutu	3,2±0,42 3,25(1,63-4)	3,1±0,47 3,065(1,75-4)	3,14±0,44 3,13(1,63-3,88)	1,688	0,214

*p>0.05.

Duygu Düzenleme Ölçeği'nin toplam ve alt boyutları ortalamalarında ailenin sosyoekonomik durumuna göre fark olup olmadığı incelenmiştir. Yapılan varyans analizinde varyansların eşitliği varsayımını test eden Levene Testi ($p = 0,009$) sonuçlarına göre, farklı eğitim düzeyleri arasındaki varyansların homojen olmadığı görülmektedir. Bu nedenle Welch ANOVA sonuçları incelenmiştir. Welch ANOVA, farklı gruplardaki varyansların eşit olmadığı durumlar için daha robust (dayanıklı) sonuçlar sağlamaktadır. Welch ANOVA sonuçlarına göre Değişkenlik/Olumsuzluk Alt Boyutunda sınıra yakın düzeyde gruplar arası anlamlı fark ($p=0,044$) bulunmuştur. Detaylı incelemelerde bu farkın düşük ve orta gelir grupları arasında olduğu rapor edilmiştir.

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu çalışma, okul öncesi dönemdeki çocukların duygu düzenleme becerileri ile annelerin kapsayıcı işlev özellikleri arasındaki ilişkiyi ortaya koymak amacıyla yürütülmüştür. Bu bölümde, araştırmanın temel problemi ve alt problemlerine odaklanarak elde edilen bulgular literatür bağlamında değerlendirilmiştir. Bu bölümde araştırma sonuçlarına dayalı öneriler ve gelecek araştırmalara yönelik önerileri de yer verilmiştir.

5.1. Sonuç ve Tartışma

Bu başlık altında, araştırmanın temel problemi ve alt problemleri üzerinde elde edilen sonuçlara yer verilmiş, ulaşılan sonuçlar detaylı bir şekilde tartışılmıştır.

5.1.1. Okul öncesi dönemdeki çocukların duygu düzenleme becerilerinin annelerin kapsayıcı işlev özellikleri ile ilişkisinin incelenmesine dair bulguların tartışılması

Bu araştırmanın temel problemi olarak ele alınan okul öncesi dönemdeki çocukların duygu düzenleme ve annelerin kapsayıcı işlev özellikleri arasındaki ilişki, Duygu Düzenleme Ölçeği ve Ebeveyn Çocuk Kapsayıcı İşlev Ölçeği'nin genel ve alt boyutlarının birbiri ile ilişkisi incelenmiştir.

Bu çalışmada duygu düzenleme ile kapsayıcı işlev arasında anlamlı bir ilişki olması beklenmektedir ancak Duygu Düzenleme Ölçeği'nin toplam boyutu ile Kapsayıcı işlev (KİÖ) arasında düşük düzeyde bir ilişki olduğu bulunmuştur ancak bu ilişki istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık oluşturmamaktadır.

Alan yazın incelendiğinde; okul öncesinde duygu düzenlemenin erken dönemde anne ile kurulan ilişkiye göre farklılaştığı sonucuna ulaşan çalışmalara rastlanmaktadır (Thompson & Meyer, 2007; Ural ve diğerleri, 2015; Şahin ve Arı 2015; Tulpar, 2019). Bu çalışmada Duygu Düzenleme Ölçeği'nin “değişkenlik/olumsuzluk alt boyutu ile KİÖ'nün “kapsanamayan ilişki” alt boyutu arasında düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna

ulaşılmıştır. Anne ile kurulan ilişkide annenin kapsayıcı olmayan yaklaşımı, çocuğun duygu regülasyonu problemleri yaşaması ile ilişkilidir.

Duygu Düzenleme Ölçeği'nin “duygu düzenleme kontrolü” alt boyutu ile Kapsayıcı İşlev Ölçeği'nin “eş ile ilişki” arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki vardır. Benzer şekilde; Öztürk (2018) ailenin işlevselliği ile okul öncesi dönemdeki çocukların duygu düzenleme becerileri ile aile işlevselliği arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Aile içi iletişim, eşler arası ilişki gibi çeşitli dinamikleri içeren aile işlevselliği arasında anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur,

Bu çalışmada ilişkisi incelenen “kapsayıcı işlev” anne ve çocuk arasındaki ilişkiyi psikoanalitik olarak ele alır. Bu bağlamda yürütülen bu çalışmada da benzer şekilde duygu düzenleme ve kapsayıcı işlev arasında anlamlı bir ilişki olması beklenirken anlamlı bir fark yaratacak düzeyde bir ilişki olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

5.1.2. Okul öncesi dönemdeki çocukların duygu düzenleme becerilerinin cinsiyete göre incelenmesine dair bulguların tartışılması

Araştırmada elde edilen bulgulara göre 3-6 yaş arasındaki çocukların duygu düzenleme becerileri, cinsiyete göre istatistiksel açıdan anlamlı bir fark göstermemektedir. Duygu düzenleme ölçeğinin genel puanı ve Değişkenlik/Olumsuzluk alt boyutu ve Duygu Düzenleme alt boyutunun her biri cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur. Bu sonuçlar, ölçeklerde değerlendirilen duygu düzenleme yetenekleri açısından kız ve erkek çocuklar arasında önemli bir fark olmadığını göstermektedir. Her iki cinsiyet de benzer düzeyde duygu düzenleme becerilerine sahip olarak değerlendirilebilir. Okul öncesi dönemdeki çocukların duygu düzenleme becerilerinin cinsiyete göre incelendiği çalışmalarda benzer şekilde istatistiksel olarak anlamlı bir farkın bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır (Bozkurt Yükçü ve Demircioğlu, 2017; Yılmaz, 2020; Yurdaişık, 2023). Bu bulgular, çocukların duygu düzenleme becerilerini geliştirmesi ve desteklenmesi konusunda cinsiyete özel yaklaşımların gerekli olmadığını öne sürmektedir. Bununla birlikte literatürde okul öncesi dönemde duygu düzenleme becerilerini kullanımında cinsiyete göre anlamlı farklılık olduğu sonucuna ulaşılan çalışmalar da mevcuttur (Dunsmore, Noguchi, Garner, Casey, & Bhullar, 2008; Chen, Wu & Wang, 2018).

5.1.3. Okul öncesi dönemdeki çocukların duygu düzenleme becerilerinin çocuğun yaşına göre incelenmesine dair bulguların tartışılması

Bu çalışma, okul öncesi dönemdeki 3,4,5 ve 6 yaş grubunda olan çocukları kapsamaktadır. Elde edilen bulgulara göre çocukların yaş düzeyi ile duygu düzenleme becerileri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamaktadır. Okul öncesi dönemdeki çocukların duygu düzenleme becerilerinin yaşa göre farklılaşmadığını ortaya koyan çalışmalar mevcuttur (İlgar ve Akbaba, 2017; Bozkurt Yükçü ve Demircioğlu, 2017)

Çocuğun yaşının artmasıyla birlikte bilişsel olarak içsel süreçlerini yönetebilme, düşüncelerini ifade edebilme becerisi ve bunlara ilişkin davranış repertuarı artar ve böylelikle duygularını düzenleme becerileri de gelişir. Örneğin; okul çağındaki bir çocuk duygularını düzenleme konusunda etkili beceriler koyabilir (Fields ve Prinz, 1997). Bu araştırmada erken çocukluk dönemi olarak adlandırılan 3-6 yaş aralığındaki çocukların duygu düzenleme becerilerinin yaşa göre farklılaşmadığı sonucu, belirtilen yaş aralıklarının (3-6) benzer gelişimsel özellikleri içermesi, benzer yapıları içermesi ile ilişkili olabileceği değerlendirilmektedir.

Cheah, Rubin ve Fox (2001), yürüttükleri çalışmada annenin çocuğun duygularını anlamlandırabilmesinde rehberlik etmesinin, çocuğun duygularına yönelik kabul edici yaklaşımının çocukta duygu düzenleme becerilerinin gelişiminde etkili olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Annenin çocuğa karşı aşırı hassas ve kontrolcü yaklaşımı veya aşırı serbest tutumu çocuğun duygularını düzenleyebilme becerilerini edinmesini etkilediği ve duygu düzenleme zorluğu yaşayan dört yaşındaki bir çocuğun benzer zorlukları yedi yaşında da yaşadığı ortaya konmuştur. Bu bağlamda çocuğun başta ebeveyni olmak üzere diğerleri ile kurduğu ilişkinin niteliğinin önemli olduğu ifade edilmiştir. Buradan hareketle çocuğun duygu düzenleme becerilerinin yalnızca yaşın ilerlemesiyle paralel olmadığı, çocuğun çevresindekilerin tepkileri ve yaklaşımının oldukça önemli olduğu sonucuna varılabilir.

5.1.4. Okul öncesi dönemdeki çocukların duygu düzenleme becerilerinin okul öncesi eğitimi alma süresine göre incelenmesine dair bulguların tartışılması

Bu çalışmada okul öncesi dönemdeki çocukların duygu düzenleme becerileri ile okul öncesi eğitim alma süresi arasındaki ilişki incelenmiş ve okul öncesi eğitim alma süresinin duygu düzenleme becerilerini açıklamaya dair anlamlı bir fark oluşturmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç, okul öncesi eğitim süresinin çocukların duygu düzenleme yeteneklerini önemli ölçüde etkilemediğini ortaya koymaktadır.

Literatür incelendiğinde; okul öncesi eğitim alma süresini ele alan çalışmalar incelendiğinde okul öncesi eğitim alma süresinin artmasıyla duygu düzenleme becerilerinin geliştiğini ortaya koyan çalışmalara rastlanmaktadır (Nakamichi, 2017; Omruk; 2019; Yılmaz, 2020; Yılmaz ve zembat; 2024). Okul öncesi dönemdeki çocukların bir yıldan üç yıla kadar uzanan okul öncesi eğitim alma süresinin duygu düzenleme becerilerinde etkili olması beklenmektedir.

Bu çalışmanın sonucuna benzer şekilde okul öncesi eğitim alma süresinin, çocukların duygu düzenleme becerileri için belirleyici olmadığı sonucuna ulaşan çalışmaların da olduğu görülmektedir (Özkan, 2019; Omruk; 2019; Kayhan Aktürk; 2015)

Bu çalışmada 3-6 yaş aralığındaki çocukların duygu düzenleme becerileri ile okul öncesi eğitim alma süresi arasında anlamlı bir farkın bulunmaması, uygulamanın yapıldığı katılımcılarla sınırlı olması ile ilişkili olabilir. Bununla birlikte okul öncesi eğitim alma süresinin etkililiğine dair incelemenin, çocuğu okul öncesi eğitim alma başlangıcında ve bitişine kadar çocuğun öğreniminden sorumlu öğretmenin de dahil edilmesinin etkili olabileceği düşünülmektedir. Öğretmenin çocuğun gelişimine dair görüş ve gözlemleri de bu araştırma probleminin incelenmesi için önemli bir dinamiktir.

5.1.5. Okul öncesi dönemdeki çocukların duygu düzenleme becerilerinin doğum sırasına göre incelenmesine dair bulguların tartışılması

Bu araştırmada okul öncesi dönemdeki çocukların duygu düzenleme becerileri ile doğum sırası arasında anlamlı bir fark olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç., doğum çocuğun ailedeki doğum sırasının duygu düzenleme becerileri için belirleyici bir etken olmadığını işaret etmektedir.

Doğum sırası ile duygu düzenleme becerileri arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalarda, doğum sırasının, duygu düzenleme becerilerini açıklamak için yeterli olmadığı sonucuna ulaşılmıştır ve elde edilen sonuç, yürütülen bu araştırmada ilgili araştırma problemine dair sonucu destekler niteliktedir. (İlgar ve Akbaba, 2017; Yılmaz, 2020; Omruk, 2019).

Doğum sırasının duygu düzenleme becerilerinde anlamlı bir etkisinin olmayışı, aile içi etkileşim, ailenin çocuğun varlığına atfettiği değer, kardeşler arası ilişkinin niteliği, annenin çocuğun duygularını sosyalleştirebilmesi gibi farklı dinamikler ile ilişkili olabilir.

5.1.6. Okul öncesi dönemdeki çocukların duygu düzenleme becerilerinin kardeş sayısına göre incelenmesine dair bulguların tartışılması

Bu çalışmada veri toplama araçlarından olan Demografik Bilgi Formu'nda kardeş sayısı değişkeni “tek çocuk, bir kardeş, iki kardeşi, üç veya daha fazla” şeklinde kategorize edilmiştir. 3-6 yaş aralığındaki çocukların duygu düzenleme becerilerinin kardeş sayısına göre farklılaşma durumu incelenmiş ve kardeş sayısı ile duygu düzenleme becerileri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır. Elde edilen bu bulgu, kardeş sayısının çocukların duygu düzenleme yetenekleri üzerinde belirleyici bir rol oynamadığını göstermektedir.

Literatür incelendiğinde; çocukların duyguları tanınmasının kardeş sayısına göre farklılaşmadığı (Arı ve Seçer, 2004), okul öncesi eğitime devam eden öğrencilerin duygusal zekâ düzeyi ile kardeş sayısı arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığı (Karayılmaz, 2008), okul öncesi dönemdeki çocukların duygu düzenleme becerileri ile kardeş sayısı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olmadığı (Yılmaz, 2020) şeklinde sonuçlanan çeşitli araştırmalara rastlanmaktadır.

Bethany Phelps (2021), tarafından yürütülen çalışmada aile içi etkileşim ve kardeşler arası ilişkinin niteliği ile çocukların duygu düzenleme becerileri arasındaki ilişki incelenmiştir. Kardeşler arasındaki ilişkinin niteliğinin, okul öncesi dönemdeki çocukların duygu düzenleme becerileri için belirleyici olduğu sonucuna varılmıştır.

Yürütülen bu çalışmada kardeş sayısı ile duygu düzenleme becerileri arasında anlamlı bir farkın olmayışı, duygu düzenleme becerilerinin gelişiminin kardeş sayısından öte kardeşle kurulan ilişkinin niteliği ile ilişkili olabileceği değerlendirmesi ile ilişkili olabilir.

5.1.7. Okul öncesi dönemdeki çocukların duygu düzenleme becerilerinin annenin çalışma durumuna göre incelenmesine dair bulguların tartışılması

Bu araştırmaya katılan annelerin 192'si belli bir işte çalışmakta olup 148'i herhangi bir işte çalışmamaktadır. Bu çalışmada okul öncesi dönemdeki çocukların duygu düzenleme becerileri ile annelerin çalışma durumu arasındaki ilişki incelenmiş ve annelerin çalışıp çalışmamasının okul öncesi dönemdeki çocuğun duygu düzenleme becerilerinde anlamlı bir fark ifade etmediği sonucuna ulaşılmıştır. İlgar ve Akbaba (2017) tarafından yürütülen çalışmada bu çalışmada elde edildiği gibi benzer bulgulara ulaşılmıştır.

Literatür incelendiğinde, annelerin çalışma durumunun çocuğun duygusal gelişiminde anlamlı bir etkisi olduğunu ortaya koyan araştırmalara rastlanmaktadır (Hoffman, 1961; Brooks-Gunn, Han, & Waldfogel, 2010).

Şepitçi Sarıbaş ve Şahin (2021) tarafından yürütülen araştırmada annelerin çalışma durumunun okul öncesi dönemdeki çocukların duygu düzenleme becerilerini ölçmeyi hedefleyen Duygu Düzenleme Ölçeği'nin değişkenlik/olumsuzluk ve duygu düzenleme alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşma gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Yürütülen bu çalışmada duygu düzenleme becerilerinin, anne çalışma durumuna göre farklılaşmaması, annelerin çalışıp çalışmama durumunun annenin çocuğa yaklaşımını belirleyen tek etken olmaması, çalışan annenin iş ortamında, çalışmayan annenin ev ortamında benzer ve farklı stresör faktörler veya bireysel kaynaklar içermesi ile ilişkili olabileceği değerlendirilmektedir.

5.1.8. Okul öncesi dönemdeki çocukların duygu düzenleme becerilerinin annenin eğitim durumuna göre incelenmesine dair bulguların tartışılması

Bu alt probleme ilişkin analiz sonuçlarına göre; annenin eğitim durumu, okul öncesi öğrenimine devam eden çocukların duygu düzenleme becerilerinde anlamlı bir farklılık yaratmamaktadır. Annenin ilköğretim, ortaöğretim, lisans ya da lisansüstü düzeyde eğitim almış olmasının, çocuğun duygu düzenleme becerileri için belirleyici olmadığı sonucuna varılmıştır. Anne eğitim durumu değişkeni ile ilgili literatür incelendiğinde benzer bulgulara ulaşan çalışmalara rastlanmaktadır (Dereli, 2017; Ersay, 2014). Bununla birlikte okul öncesi dönemdeki çocukların duygu düzenleme becerilerinin annenin eğitim durumuna göre farklılaştığı sonucuna ulaşan çalışmalar da yürütülmüştür (Karaaslan, 2011; Aydın, 2010; Bozkurt Yükçü ve Demircioğlu, 2017).

Annenin çocuğa yönelik tutumu, çocuğun duygu düzenleme becerileri geliştirebilmesinde etkilidir (Thompson, 1994; Eisenberg., Cumberland, & Spinrad, 1998; Tekin ve Kayılı, 2023; Akbaba, 2017). Turgut ve Koca (2019), annenin çocuğa yönelik tutumunun eğitim düzeyi ile farklılaşmadığını ortaya koymuştur. Bu bağlamda anne eğitim düzeyi annenin çocuğa yaklaşımını, ebeveyn tutumunu tek başına yordayan bir değişken olmadığından, anne eğitim düzeyi ile okul öncesi dönemdeki çocukların duygu düzenleme becerileri için belirleyici bir değişken olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

5.1.9. Okul öncesi dönemdeki çocukların duygu düzenleme becerilerinin ebeveynlerin birlikte/boşanmış olma durumuna göre incelenmesine dair bulguların tartışılması

Araştırmada elde edilen bulgulara göre okul öncesi dönemdeki çocukların duygu düzenleme becerileri, ebeveynlerinin birlikte/boşanmış olma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Bu sonuç, ebeveynlerin birlikte olma durumu açısından çocukların duygu düzenleme becerileri üzerinde önemli bir etkiye işaret etmemektedir.

Özsarı ve Güngör Aytaç (2018) tarafından yapılan araştırmada, okul öncesi dönemdeki çocukların sosyal-duygusal gelişimi ve sosyal değer kazanımının, ailelerin birlikte ya da boşanmış olma durumuna göre farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, boşanmanın çocukların sosyal değer kazanımı üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığı, ancak sosyal-duygusal gelişimlerini önemli ölçüde etkilediği bulunmuştur.

Bu çalışmada boşanmanın duygu düzenleme becerileri için belirleyici bir etkisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ulaşılan bu sonuç, boşanma sürecinin yönetiminde etkili olabilecek farklı dinamiklerin, ebeveynin bireysel kaynaklarının ve çocukla kurduğu iletişimi sürdürme biçiminin de duygu düzenleme ve diğer sosyal duygusal beceriler için belirleyici olabileceği şeklinde değerlendirilebilir.

5.1.10. Okul öncesi dönemdeki çocukların duygu düzenleme becerilerinin ailenin sosyoekonomik durumuna göre incelenmesine dair bulguların tartışılması

Okul öncesi dönemdeki çocukların duygu düzenleme becerilerinin sosyoekonomik duruma göre değerlendirilmesi sonucunda, sosyoekonomik durum ile Duygu Düzenleme Ölçeği'nin değişkenlik/olumsuzluk alt boyutu arasında anlamlı bir fark tespit edilmiştir. Sosyoekonomik düzeyin orta ya da düşük olması okul öncesi dönemdeki çocukların duygu düzenleme becerileri için düşük düzeyde belirleyici bir faktördür.

Literatür incelendiğinde, sosyoekonomik durumun duygu düzenleme için farklılık oluşturmadağını ortaya koyan çalışmalar da mevcuttur (Kayhan Aktürk, 2015; Yılmaz, 2020).

Cuartas, Hanno, Lesaux & Jones (2022) erken çocuklukta sosyal duygusal beceriler ve yürütücü işlevler ile sosyoekonomik durum arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçladıkları çalışmada erken çocuklukta sosyal duygusal becerilerin, sosyoekonomik duruma göre farklılaştığını ortaya koymuşlardır. Miller ve diğerleri (2006), yürüttükleri çalışmada,

sosyoteknik düzeyi düşük ailelerden gelen çocukların olumsuz duyguların ifadesi ve duygu düzenleme üzerine yeterliliklerinin geliştirilmesinin önemini vurgulamıştır.

Annelerin kapsayıcı işlev özelliklerinin, çocukların duygu düzenleme becerilerinde nasıl bir etki yarattığını ortaya koymak, hem akademik hem de pratik uygulamalar için değerli olabilir. Bu alandaki bulgular, ebeveyn eğitim programları ve çocuk gelişimi ile ilgili müdahaleler için de rehberlik edebilir.

Annenin çocuğunun duygusal, bilişsel ve sosyal ihtiyaçlarına duyarlılık göstermesi olarak ifade edilen kapsayıcı yaklaşımı, okul öncesi dönemdeki çocukların duygularını ve ihtiyaçlarını fark etme ve ifade etmesinde önemli bir yer tutar. Duygu ve ihtiyaçları fark etme, çocuğun akranlarıyla sağlıklı bir ilişki geliştirebilmesi, olumlu davranış edinimi, özgüven geliştirebilmesi gibi çeşitli sosyal becerilerin öncüsüdür. İlişki kurabilmek, insan doğasının en temel ihtiyaçlarından olduğundan ilişki kurmayı kolaylaştıran çeşitli becerilerin gelişimi bebeklikten itibaren önemli bir yer tutar. İnsan doğasının sosyal bağlantı ihtiyacı, çocukların duygusal düzenleme becerilerinin ve annelerin kapsayıcı işlev özelliklerinin önemini vurgular. Annenin duygusal desteği, empatik yaklaşımı ve duyarlılığı, çocukların duygusal gelişiminde ve sosyal bağlantılar kurmasında kaynak oluşturur. Kapsayıcı bir ilişki içinde olan çocuk, duygularını ifade ettiğinde kabul göreceğinin, anlaşılması için çaba gösterildiğinin farkındadır.

Annelerin çocuklarına yönelik kapsayıcı işlevinin oluşması ve gelişilmesinde annenin psikolojik sağlığı ve stres düzeyi, ebeveynliğe yönelik bilgi ve becerisi, sosyal destek sistemleri, kültürel ve sosyoekonomik faktörler gibi çeşitli bireysel ve toplumsal dinamiklerden söz edilebilir. Bu dinamiklerin gelişimi için çeşitli koruyucu destekleyici programların geliştirilmesinin etkili olacağı değerlendirilmektedir.

5.2. Öneriler

5.2.1. Araştırma sonuçlarına dayalı öneriler

Bu araştırmada okul öncesi dönemdeki çocukların duygu düzenleme becerileri ile kardeş sayısı, cinsiyet, ebeveynin boşanma/birlikte olma durumu, yaş, anne eğitim düzeyi, doğum sırası, ebeveynin boşanma/birlikte olma durumu değişkenleri ile belirleyici düzeyde anlamlı bir ilişki olmadığı onucuna varılmıştır. Okul öncesi dönemde uygulanması planlanan duygu

düzenleme çalışmaları, belirtilen değişkenlere özgü bir biçimlendirmeye ihtiyaç duymadan yürütülebilir.

Erken çocukluk döneminde edinilen becerilerin diğer gelişim dönemleri için belirleyici olması nedeniyle erken çocukluk döneminde duygu düzenleme gibi diğer birçok sosyal becerinin kazandırılması için çeşitli bilgilendirme seminerleri ve psikoeğitsel çalışmalar yürütülebilir.

5.2.2. Gelecek araştırmalara dayalı öneriler

Bu araştırmada ele alınan duygu düzenleme becerileri ve ebeveyn çocuk kapsayıcı işlevler ölçeği ile çeşitli demografik değişkenler arasındaki ilişki çocukların annelerinden elde edilen verilerden toplanmıştır. Bu durum araştırma için bir sınırlılık oluşturabileceğinden duygu düzenleme becerileri ile ilgili veri toplama sürecinde çocukların ve öğretmenlerin de sürece dahil olduğu çalışmalar yürütülebilir.

Bu araştırma, Kocaeli ili İzmit ilçesi ile sınırlıdır. İlerleyen çalışmalarda ilgili değişkenlere dair incelemeler farklı il ve ilçelerde farklı örneklem grupları ile sürdürülebilir.

Ebeveynin çocuğa yönelik kapsayıcı işlev özelliklerinin farklı sosyal beceriler ile ilişkisini ele alan çalışmalar yürütülebilir

Duygu düzenleme, pek çok sosyal becerinin öncüsü olduğundan farklı değişkenlerle ilişkisi incelenebilir.

Sınıf ortamında duygu düzenleme becerilerinin etkin kullanımı oldukça önemli olduğundan sınıf ortamı ile ilgili çeşitli değişkenler ve duygu düzenlemeye etkisi üzerine çeşitli çalışmalar yürütülebilir. Bununla birlikte sınıf bazlı duygu düzenleme beceri programları geliştirebilir.

KAYNAKÇA

- Abram, J. (2021). On Winnicott's concept of trauma. *The International Journal of Psychoanalysis*, 102(4), 778–793. <https://doi.org/10.1080/00207578.2021.1932079>
- Abram, J., & Hinshelwood, R. D. (2018). *The clinical paradigms of Melanie Klein and Donald Winnicott*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780429466922>
- Adolphs, R. (2002). Neural systems for recognizing emotion. *Current Opinion in Neurobiology*, 12(2), 169–177. [https://doi.org/10.1016/S0959-4388\(02\)00301-X](https://doi.org/10.1016/S0959-4388(02)00301-X)
- Ainsworth, M. D. (1985). Patterns of attachment. *The Clinical Psychologist*, 38(2), 27-29. <https://psycnet.apa.org/record/1985-25025-001>
- Akbaba, G. (2017). *Beş ve altı yaş çocuklarının duygu düzenlemesinde çocuk mizacıyla anne davranışları arasındaki etkileşimin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul. (YÖK Tez No: 479313).
- Altshuler, J. L., & Ruble, D. N. (1989). Developmental changes in children's awareness of strategies for coping with uncontrollable stress. *Child Development*, 60(6), 1337–1349. <https://doi.org/10.2307/1130925>
- Are, F., & Shaffer, A. (2016). Family emotion expressiveness mediates the relations between maternal emotion regulation and child emotion regulation. *Child Psychiatry & Human Development*, 47(5), 708-715. <https://doi.org/10.1007/s10578-015-0605-4>
- Aslan, H. S. (2019) 48-66 aylık çocuklarda dil gelişimi ve sosyal beceri ile ilişkili değişkenlerin araştırılması (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Gazi Üniversitesi. (YÖK Tez No: 535509).
- Bacanlı, H. ve Erdoğan, F. (2003). Matson çocuklarda sosyal becerileri değerlendirme ölçeği'nin (MESSY) Türkçe'ye uyarlanması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(2), 351-379. <https://search.trdizin.gov.tr/tr/yayin/detay/3176>
- Bailes, L. G., Ennis, G., Lempres, S. M., Cole, D. A., & Humphreys, K. L. (2023). Parents' emotion socialization behaviors in response to preschool-aged children's justified and unjustified negative emotions. *Journal of PLoS One*, 18(4). doi: 10.1371/journal.pone.0283689
- Bayındır, D., Balaban Dağal, A., Önder, A. (2018). Türkiye'deki 60-72 aylık çocuklarda duygu düzenleme becerilerinin ego sağlamlık düzeylerine göre incelenmesi. *Adıyaman*

- Bayındır, D., Güven, G., Sezer, T., Akşin, E., & Yılmaz, E. (2017). Annelerin kabul-red düzeyleri ile okul öncesi dönemdeki çocukların sosyal yetkinlik ve duygu düzenleme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *International Journal of Innovative Research in Education*, 4(1), 43. <https://doi.org/10.18844/ijire.v4i1.2311>
- Bekir, Ş. (2004). *Almanya’da okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 5-6 yaş grubu türk çocuklarına uygulanan dil eğitim programının dil gelişimine etkisi* (Yayınlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Bendel-Stenzel, L. C., An, D., & Kochanska, G. (2022). Infants’ attachment security and children’s self-regulation within and outside the parent–child relationship at kindergarten age: Distinct paths for children varying in anger proneness. *Journal of Experimental Child Psychology*, 221, 105433. <https://doi.org/10.1016/j.jecp.2022.105433>
- Berking, M., Wupperman, P., Reichardt, A., Pejic, T., Dippel, A., & Znoj, H. (2008). Emotion-regulation skills as a treatment target in psychotherapy. *Behaviour Research and Therapy*, 46(11), 1230–1237. <https://doi.org/10.1016/j.brat.2008.08.005>
- Billow, R. M. (2000). Relational levels of the “container-contained” in group therapy. *Group*, 24(3), 243–259. <https://doi.org/10.1023/A:102660392496>
- Bion, W. R. (2015). *Yaşayarak öğrenmek* (Learning from experience, çev. Güvenir, T.). Bağlam Yayıncılık.
- Bowlby, J. (1973). *Attachment and loss* (Vol. 2): *Separation: anxiety and anger*. Basic Books.
- Bowlby, J. (1980). *Attachment and loss* (Vol. 3): *Loss: sadness and depression*. Basic Books.
- Bowlby, J. (2012). *A secure base: Parent-child attachment and healthy human development*. Basic Books. (Çeviren: Güneri, S.) Güvenli bir dayanak: *Ebeveyn-çocuk bağlanması ve sağlıklı insan gelişimi*. Psikoterapi Enstitüsü Eğitim Yayınları.
- Bowlby, J. (2012). *Bağlanma ve kaybetme 1: Bağlanma* (T. V. Soylu, Çev.). Pinhan Yayıncılık.
- Bozkurt Yükçü, Ş., & Demircioğlu, H. (2017). Okul öncesi dönem çocuklarının duygu düzenleme becerilerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy*

- Brooks-Gunn, J., Han, W.-J., & Waldfogel, J. (2010). First-year maternal employment and child development in the first 7 years: VIII. Discussion and conclusions. *Monographs of the Society for Research in Child Development*, 75(2), 96–113. doi:: 10.1111/j.1540-5834.2010.00562.x.
- Brumariu, L. E. (2015). Parent–child attachment and emotion regulation. In G. Bosmans & K. A. Kerns (Eds.), *New directions for child and adolescent development* (Vol. 148, pp. 31–45). Wiley.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak-Kılıç, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (13. baskı). Ankara. Pegem Akademi.
- Campos, J. J., Campos, R. G., Barrett, K. C. (1989). Emergent themes in the study of emotional development and emotion regulation. *Developmental Psychology*, 25(3), 394–402. <https://doi.org/10.1037/0012-1649.25.3.394>
- Carlson, S. M., & Wang, T. S. (2007). Inhibitory control and emotion regulation in preschool children. *Cognitive Development*, 22(4), 489–510. <https://doi.org/10.1016/j.cogdev.2007.08.002>
- Carter, A. S., Briggs-Gowan, M. J., Jones, S. M., & Little, T. D. (2003). The infant–toddler social emotional assessment (ITSEA): Factor structure, reliability, and validity. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 31, 495–514. doi: 10.1023/a:1025449031360
- Cassidy, J., Jones, J. D., & Shaver, P. R. (2013). Contributions of attachment theory and research: A framework for future research, translation, and policy. *Development and Psychopathology*, 25(4), 1415–1434. doi: 10.1017/S0954579413000692.
- Cheah, C. S. L., Rubin, K. H., & Fox, N. A. (2001). Emotion regulation, parenting, and the display of social reticence in preschoolers. *Early Education and Development*, 12, 97-115. https://doi.org/10.1207/s15566935eed1201_6
- Chen, X., Wu, X., and Wang, Y. (2018). Mothers’ emotional expression and discipline and preschoolers’ emotional regulation strategies: gender differences. *J. Child Fam. Stud.* 27, 3709–3716. doi: 10.1007/s10826-018-1199-9
- Clair, St. M. ve Wigren, J. (2004). *Object relations and self psychology: An introduction*. Canada, Thomson Learning Inc

- Cole, P. M., Michel, M. K., & Teti, L. O. (1994). The development of emotion regulation and dysregulation: A clinical perspective. *Monographs of the Society for Research in Child Development*, 59(2-3), 73–100, 250–283. <https://doi.org/10.2307/1166139>
- Conti-Ramsden, G., & Durkin, K. (2012). Language Development and Assessment in the Preschool Period. *Neuropsychology Review*, 22(4), 384–401. <https://doi.org/10.1007/s11065-012-9208-z>
- Cowes, E. A., & Santelices, M. P. (2020). Preschool theory of mind: it's relation with mother's parental stress and reflective function. *Early Child Development and Care*, 1–10. <https://doi.org/10.1080/03004430.2020.1763977>
- Crockenberg, S., Lyons-Ruth, K., & Dickstein, S. (1993). The family context of infant mental health: II. Infant development in multiple family relationships. In C. H. Zeanah (Ed.), *Handbook of infant mental health* (pp. 38–55). Guilford Press.
- Cuartas, J., Hanno, E., Lesaux, N. K., & Jones, S. M. (2022). Executive function, self-regulation skills, behaviors, and socioeconomic status in early childhood. *PLOS ONE*, 17(11). <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0277013>
- Cui, L., Criss, M. M., Ratliff, E., Wu, Z., Houtberg, B. J., Silk, J. S., & Morris, A. S. (2020). Longitudinal links between maternal and peer emotion socialization and adolescent girls' socioemotional adjustment. *Journal of Developmental Psychology*, 56(3), 595–607. <https://doi.org/10.1037/dev0000861>
- Çandır, T., & Filiz, S. (2023). Türkiye’de okul öncesi dönemde duygu düzenlemeye yönelik yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 7(1), 25–45. <https://doi.org/10.24130/eccdjecs.1967202371461>
- Çeçen, Y. D. D. A. (2002). Duygular insan yaşamında neden vazgeçilmez ve önemlidir? *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(9). <https://dergipark.org.tr/tr/pub/cusosbil/issue/4366/59724>
- Dağlı, H., & Dağlıoğlu, H. E. (2021). Okul öncesi dönem çocuklarının duygu düzenleme becerileri ile problem çözme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi*, 10(3), 1020-1046. <https://doi.org/10.30703/cije.799698>
- Danilewitz, J. R. (2014). Duygu düzenlemesi ile yürütücü işlevler arasındaki ilişki: Sağlıklı okul öncesi çocuklarda uyku kısıtlaması sonrası (Yayımlanmamış lisans tezi). Western Üniversitesi

- Darwin, C. (1872). *The expression of the emotions in man and animals*. John Murray.
<https://doi.org/10.1037/10001-000>
- Demir, S. (2020). Duygular ve duygu kuramları. In E. İnan & E. Yücel (Eds.), *Psikoloji penceresinden duygular: Kuramdan uygulamaya* (ss. 3-31). Nobel Akademik Yayıncılık.
- Demirci, E., (2007). *Okul öncesi eğitimde psikomotor gelişim*. (Yüksek Lisans Tezi). Kafkas Üniversitesi. (YÖK Tez No: 211098).
- Demirdağ, M. F. (2017). Bağlanma teorisi'nin kökenleri: John Bowlby ve Mary Ainsworth. *Düzce Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1(2), 76-90.
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/duifad/issue/32178/357173>
- Denham, S. A. (2006). Social-Emotional Competence as Support for School Readiness: What Is It and How Do We Assess It? *Early Education and Development*, 17(1), 57–89. https://doi.org/10.1207/s15566935eed1701_4
- Denham, S. A., & Holt, R. W. (1993). Preschoolers' likability as cause or consequence of their social behavior. *Developmental Psychology*, 29(2), 271–275.
<https://doi.org/10.1037/0012-1649.29.2.271>
- Denham, S. A., Bassett, H. H., & Wyatt, T. (2010). The socialization of emotional competence. In J. E. Grusec & P. D. Hastings (Eds.), *Handbook of socialization* (pp. 614-637). New York: Guilford Press.
- Denham, S., Blair, K., Demlilder, E., Levitas, J., Sawyer, K., Auerbach, S. and Queenan, P. (2003). Preschool Emotional Competence: Pathway to Social Competence. *Child Development*, January / February, 74(1), 238-256. doi: 10.1111/1467-8624.00533.
- Dereli, E. (2017). Prediction of emotional understanding and emotion regulation skills of 4-5 age group children with teacher-child relations. *European Journal of Education Studies*, 3(5), 59-78. <https://doi.org/10.5281/zenodo.439586>
- Diem-Wille, G. (2015). Teaching Bion's theory in the context of child analysis: a case study. *Psychotherapie Forum*, 20(4), 128–135. <https://doi.org/10.1007/s00729-015-0045-4>
- Dodge, K. A., & Coie, J. D. (1987). Social-Information-Processing Factors in Reactive and Proactive Aggression in Children's Peer Groups. *Journal of Personality and Social Psychology*, 53, 1146. <http://dx.doi.org/10.1037/0022-3514.53.6.1146>
- Eisenberg, N., & Silik, M. J. (2012). Emotion-Related Self-Regulation in Children. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 53(12), 1250-1257. doi: 10.1177/0098628311430172

- Eisenberg, N., Cumberland, A., & Spinrad, T. L. (1998). Parental Socialization of Emotion. *Psychological Inquiry*, 9(4), 241–273. https://doi.org/10.1207/s15327965pli0904_1
- Eisenberg, N., Hofer, C., & Vaughan, J. (2007). Effortful control and its socio-emotional consequences. In J. Gross (Ed.), *Handbook of emotion regulation* (pp. 287-306). Guilford Press.
- Eisenberg, N., Spinrad, T. L., & Eggum, N. D. (2010). Emotion-related self-regulation and its relation to children's maladjustment. *Annual Review of Clinical Psychology*, 6, 495-525. doi: 10.1146/annurev.clinpsy.121208.131208
- Eisenberg, N., Spinrad, T. L., & Eggum, N. D. (2010). Emotion-Related Self-Regulation and Its Relation to Children's Maladjustment. *Annual Review of Clinical Psychology*, 6(1), 495–525. <https://doi.org/10.1146/annurev.clinpsy.121208.131208>
- Eisenberg, N., Wentzel, M., & Harris, J. D. (1998). The role of emotionality and regulation in empathy-related responding. *School Psychology Review*, 27(4), 506–521. <https://doi.org/10.1080/02796015.1998.12085934>
- Ekas, N. V., Lickenbrock, D. M., & Braungart-Rieker, J. M. (2012). Developmental Trajectories of Emotion Regulation Across Infancy: Do Age and the Social Partner Influence Temporal Patterns. *Infancy*, 18(5), 729–754. <https://doi.org/10.1111/inf.12003>
- Ekman, P. (1994). All emotions are basic, Derl, Ekman,P, Davidson, J.R, *The Nature of Emotion:Fundamental Questions*, New York-Oxford University Press,ss.15-20.
- Empathy-related responding. *School Psychology Review*, 27(4), 506-521. https://www.researchgate.net/publication/285874118_The_nature_of_emotion_Fundamental_questions
- Ersan C, Tok Ş. (2020). The study of the aggression levels of preschool children in terms of emotion expression and emotion regulation. *Education Science*, 45(201), 359-391. doi: 10.15390/EB.2019.8150
- Ersan, C. (2019). Physical aggression, relational aggression and anger in preschool children: The mediating role of emotion regulation. *The Journal of General Psychology*, 147(1), 18–42. <https://doi.org/10.1080/00221309.2019.1609897>
- Ersay, E. (2014). Parental socialization of emotion: How mothers respond to their children's emotions in Turkey. *International Journal of Emotional Education*, 6(1), 33-46. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1085734.pdf>

- Feeney, J. A. (2000). Implications of Attachment Style for Patterns of Health and Illness. *Child: Care, Health, and Development*, 26, 277-288. doi: 10.1046/j.1365-2214.2000.00146.x.
- Fehr, B., & Russell, J. A. (1984). Concept of emotion viewed from a prototype perspective. *Journal of Experimental Psychology: General*, 113(3), 464-486. <https://doi.org/10.1037/0096-3445.113.3.464>
- Ferri, J., & Hajcak, G. (2015). Neural mechanisms associated with reappraisal and attentional deployment. *Current Opinion in Psychology*, (3) 17-21. <https://doi.org/10.1016/j.copsyc.2015.01.010>
- Field, A. (2009). *Discovering statistics using SPSS statistics*. London: Sage publications.
- Fields, L., & Prinz, R. J. (1997). Coping and adjustment during childhood and adolescence. *Clinical Psychology Review*, 17(8), 937-976. doi: 10.1016/s0272-7358(97)00033-0.
- Flaherty, S. C., & Sadler, L. S. (2011). A Review of Attachment Theory in the Context of Adolescent Parenting. *Journal of Pediatric Health Care*, 25(2), 114-121. <https://doi.org/10.1016/j.pedhc.2010.02.005>
- Fonagy, P. (2001). The human genome and the representational world: The role of early mother-infant interaction in creating an interpersonal interpretive mechanism. *Bulletin of the Menninger Clinic*, 65(3), 1-18. doi: abs101521bumc65342719844
- Fonagy, P., Steele, M., Steele, H., Moran, G. S., & Higgitt, A. C. (1998). Measuring the ghost in the nursery: An empirical study of the relation between parents' mental representations of childhood experiences and their infants' security of attachment. *Journal of the American Psychoanalytic Association*, 46(4), 1017-1037. doi: 10.1177/000306519304100403
- Ghanbari, S., Vahidi, E., Behzadpoor, S., Goudarzi, Z., & Ghabezi, F. (2022). Parental reflective functioning and preschool children's psychosocial functioning: the mediating role of children's emotion regulation. *European Journal of Developmental Psychology*, 1-22. <https://doi.org/10.1080/17405629.2022.2079631>
- Gottman, J. M., & Katz, L. F. (2002). Children's emotional reactions to stressful parent-child interactions. *Marriage & Family Review*, 34(3-4), 265-283. https://doi.org/10.1300/j002v34n03_04

- Gökdağ, C., Sorias, O., Kıran, S. ve Ger, S. (2019). Kişilerarası Duygu Düzenleme Ölçeği'nin Türkçe'ye uyarlanması ve psikometrik özelliklerinin incelenmesi. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 30(1), 57-66. <https://doi.org/10.5080/u23067>
- Gross, J. J. (1998). The emerging field of emotion regulation: An integrative review. *Review of General Psychology*, 2(3), 271–299. doi:10.1037/1089-2680.2.3.271
- Gross, J. J. (1999). Emotion and emotion regulation. In L. A. Pervin & O. P. John (Eds.), *Handbook of personality: Theory and research* (2nd ed., pp. 525–552). Guilford Press.
- Gross, J. J., & Levenson, R. W. (1997). Hiding feelings: The acute effects of inhibiting negative and positive emotion. *Journal of Abnormal Psychology*, 106(1), 95–103. <https://doi.org/10.1037/0021-843X.106.1.95>
- Gross, J. J., Carstensen, L. L., Pasupathi, M., Tsai, J., Götestam Skorpen, C., & Hsu, A. Y. C. (1997). Emotion and aging: Experience, expression, and control. *Journal of Psychology and Aging*, 12(4), 590–599. doi: 10.1037//0882-7974.12.4.590
- Gülay, H. (2009). Okul öncesi dönemde akran ilişkileri. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(22), 82-93. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/baunsobed/issue/50240/648062>
- Gülenay, N. S. (2019). *Davranım bozukluğu belirtileri gösteren çocuklarda annenin kapsayıcı işlevi ve babasal işlevlerin değerlendirilmesi*. (Yüksek lisans tezi). Maltepe Üniversitesi. (YÖK Tez No: 609982).
- Gülkanat, G., (2019). *Aile içi şiddet mağduru annelerin kapsayıcı işlevleri ile çocukların depresif semptomları ve saldırgan davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Maltepe Üniversitesi. (YÖK Tez No: 596671).
- Haggbloom, S. J., Warnick, R., Warnick, J. E., Jones, V. K., Yarbrough, G. L., Russell, T. M., Borecky, C. M., McGahhey, R., Powell, J. L. III, Beavers, J., & Monte, E. (2002). The 100 most eminent psychologists of the 20th century. *Review of General Psychology*, 6(2), 139–152. <https://doi.org/10.1037/1089-2680.6.2.139>
- Halman Kara, P., (2022). *Çocuk Saldırganlığına Yönelik Anne Baba Tutum Ölçeği*, [Yayımlanmamış doktora tezi]. İstanbul Arel Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Harlow, H. F. (1958). The nature of love. *American Psychologist*, 13(12), 673–685. <https://doi.org/10.1037/h0047884>
- Harris, P. (1997). An Analysis of Melanie Klein's The Psychoanalysis of Children, *The University of Manchester*, London: Vintage.

https://www.researchgate.net/publication/272999920_An_analysis_of_Melanie_Klein's_The_Psychoanalysis_of_Children

- Harris, P. L., Olthof, T., Terwogt, M. M., & Hardman, C. E. (1987). Children's knowledge of the situations that provoke emotion. *International Journal of Behavioral Development*, 10, 319-343. <https://doi.org/10.1177/016502548701000304>
- Hayes, S.C. (2004) Acceptance and Commitment Therapy, Relational Frame Theory, and the Third Wave of Behavioral and Cognitive Therapies. *Behavior Therapy*, 35, 639-665. Doi: 10.1016/S0005-7894(04)80013-3
- Haywood, K., & Getchell, N. (2020). *Life span motor development* (7th ed.). Human Kinetics.
- Hoffman, L. W. (1961). Effects of Maternal Employment on the Child. *Child Development*, 32(1), 187. <https://doi.org/10.2307/1126185>
- Holodynski, M., & Friedlmeier, W. (2012). Affect and culture. In J. Valsiner (Ed.), *The Oxford handbook of culture and psychology* (pp. 957–986). Oxford University Press.
- Houzel, D. (2022). Depresif konumdan birincil depresyona. In D. Tunç (Ed.), *Eksiklik, ayrılık ve ötesi - Psikanaliz defterleri 5: Çocuk ve ergen çalışmaları* (ss. 54-71). Yapı Kredi Yayınları.
- Isaacs-Elmhirst, S. (1980). “*Bion and Babies*”. In J. S. Grotstein (Ed.), *Do I Dare Disturb the Universe? A Memorial to W.R. Bion* (pp. 123-145). London.
- İlgar, L., & Akbaba, G. (2017). Beş ve altı yaş çocuklarının duygu düzenlemelerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2017(9), 491-520. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/goputeb/issue/34356/381090>
- Juwariah, T., Suhariadi, F., Soedirham, O., Yoenanto, N., H., Laka, L., M. Qomaruddin, B., Setiyorini, E., Dwi Wahyuni, M., M., Priyanto, A., Triana, H., Setyowati, A., (2022). Emotion regulation and academic achievement among children of divorce: a systematic review. *Journal of Medicine and Health Sciences*: 18(12):162-167. https://medic.upm.edu.my/upload/dokumen/2022110210233524_1226.pdf
- Kandır, A. ve Alpan, Y. (2008). Okul öncesi dönemde sosyal-duygusal gelişime anne-baba davranışlarının etkisi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 14(14), 33-38. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/spcd/issue/21109/227348>

- Karaaslan, Ü. K. (2012). *Okul öncesi eğitimin ve diğer değişkenlerin ilköğretim 1. sınıf öğrencilerinin duyguları tanıma ve ifade etme becerilerine etkisi*. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya. (YÖK Tez No: 325888).
- Karadeniz, G., Zabcı, N., Gezgin, S., Kâtip, C. (2022). Anneleri ile ceza infaz kurumlarında kalan 0-3 yaş çocuklarının bağlanma süreçlerinin desteklenmesi ve sağlıklı gelişimleri için bir pilot çalışma: Duygu Salıncağı. *Uludağ Üniversitesi Fen- Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 23(42), 45-89. doi: 10.21550/sosbilder.978943
- Karaş, Z., & Altun, F. (2022). Okul öncesi çocuklarının duygu düzenleme becerileri: çocuğun mizacı ile ebeveyninin duygusal zekâsı ve psikolojik iyi oluşunun rolü nedir? *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 12(2), 1268-1283. <https://doi.org/10.30783/nevsosbilen.987751>
- Karayılmaz, D. (2008). Ana sınıfına devam eden çocukların duygusal zekâ ve sosyal uyum becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). *Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü*, Ankara. (YÖK Tez No: 218473).
- Kartal, H. (2007). Erken çocukluk eğitimi programlarından Anne-Çocuk Eğitim Programı'nın altı yaş grubundaki çocukların bilişsel gelişimlerine etkisi. *İlköğretim Online*, 6(2), <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ilkonline/issue/8604/107171>
- Kaya, E. (2021). *Okul öncesi dönem çocuğu olan annelerin duygu düzenleme becerileri ile çocuklarının kaygı düzeyi ve duygu ifade biçimleri arasındaki ilişki*. (Yüksek Lisans Tezi) Ordu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Ordu. (YÖK Tez No: 686759).
- Kayhan Aktürk, Ş. (2015). *Okul öncesi dönem çocuklarında duygu düzenleme becerileri ile akran ilişkilerinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul. YÖK Tez No: 428671
- Keltner, D., & Shiota, M. N. (2003). New displays and new emotions: A commentary on Rozin and Cohen (2003). *Emotion*, 3(1), 86–91. <https://doi.org/10.1037/1528-3542.3.1.86>
- Klein, M. (2012). *Sevgi, Suçluluk ve Onarım*, İstanbul: Kanat Yayınları.
- Klein, M. (1946). Notes on some schizoid mechanisms. *The International Journal of Psychoanalysis*, 27, 99-110. doi: 22700275; PMCID: PMC3330415.
- Klein, M. (1999). Haset ve Şükran (Y. Erten ve O. Koçak, Çev.). Metis Yayınları.

- Laible, D. J., & Thompson, R. A. (1998). Attachment and emotional understanding in preschool children. *Developmental Psychology*, 34(5), 1038–1045. <https://doi.org/10.1037/0012-1649.34.5.1038>
- Leahy, R. L., Tirsch, D., & Napolitano, L. A. (2011). *Emotion regulation in psychotherapy: A practitioner's guide*. The Guilford Press.
- Levenson, R. W. (1994). Human Emotions: A Functional View. In P. Ekman, & R.J. Davidson (Eds.), *The Nature of Emotion: Fundamental Questions* (pp. 123-126). New York, NY: Oxford University Press.
- Liman, B. (2020). Cinsiyet ve anne-baba eğitim düzeyinin 66-77 aylık okul öncesi çocukların duyguları tanıma ve duygu düzenleme becerilerine etkisinin İncelenmesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 24(1), 209-222. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tsadergisi/issue/53617/554853>
- Livingstone, K. M., & Isaacowitz, D. M. (2015). Situation Selection and Modification for Emotion Regulation in Younger and Older Adults. *Social Psychological and Personality Science*, 6(8), 904–910. <https://doi.org/10.1177/1948550615593148>
- Main, M., & Solomon, J. (1990). Procedures for Identifying Infants as Disorganised/Disoriented during the Ainsworth Strange Situation. IN M. T. Greenberg, D. Cicchetti, & E. M. Cummings (Eds.), *Attachment in the Preschool Years: Theory, Research, and Intervention* (pp. 121-160). The University of Chicago Press.
- Malatesta C. Z. (1990). The role of emotions in the development and organization of personality. In Thompson R. A., *Nebraska Symposium on Motivation* (Vol. 36, pp. 1–56). Lincoln: University of Nebraska Press.
- Mikulincer, M. and Shaver, P.R. (2007) *Attachment in Adulthood. Structure, Dynamics and Change*. The Guilford Press, London.
- Mills, J. (2010). Object Relations Theory. In I. B. Weiner & W. E. Craighead (Eds.), *The Corsini Encyclopedia of Psychology* (4th ed.).
- Mutlu, Ö. (2020). *Okul öncesi çocukların duygu düzenleme stratejileri ile anne babaların duygu sosyalleştirme yaklaşımları arasındaki ilişki*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Maltepe Üniversitesi. (YÖK Tez No: 642960).
- Nakamichi, K. (2017). Differences in young children's peer preference by inhibitory control and emotion regulation. *Psychological Reports*, 120(5), 805-823. <https://doi.org/10.1177/0033294117709260>
- Ochsner, K., Gross, J. (2005). The cognitive control of emotion. *Trends in Cognitive Sciences*, 9(5), 242–249. <https://doi.org/10.1016/j.tics.2005.03.010>

- Ogden, T. H. (2004). An introduction to the reading of Bion. *The International Journal of Psychoanalysis*, 85(2), 285–300. <https://doi.org/10.1516/002075704773889751>
- Omrak, C. (2019). *Okul öncesi dönem çocuklarının bağlanma örüntüleri ve duygu düzenleme becerilerinin teknoloji kullanımıyla ilişkisi*. (Yüksek lisans tezi). Maltepe Üniversitesi. İstanbul.
- Ostrosky, M. M. & Meadan, H. (2010). Helping children play and learn together. *Young Children*, 65(1), 104-110. https://www.researchgate.net/publication/283382802_Helping_children_play_and_learn_together
- Özkan, S. (2019). *Okul öncesi dönemdeki çocukların duygu düzenleme becerileri ile ebeveynlerinin sosyal sorun çözme ve çocuklarının olumsuz duygularıyla baş etme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi. (YÖK Tez No: 5894448)
- Özsarı, E., Güngör Aytar, A., (2018). Aileleri boşanmış ve boşanmamış okul öncesi dönem çocuklarının sosyal değerler kazanımı ve sosyo-duygusal gelişimleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Uluslararası Eğitim ve Psikoloji Kongresi*, İstanbul, Türkiye.
- Öztürk, E., C., (2018). *Okul öncesi dönem çocuklarının aile işlevleri ile duygu düzenleme becerileri ve bağlanma stilleri arasındaki ilişki*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi
- Öztürk, H., & Kayılı, G. (2024). Annelerin kapsayıcı işlev düzeyi ile çocukların oyun oynama eğilimi ve saldırganlık yönelimi arasındaki ilişki. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 1-21. <https://doi.org/10.9779/pauefd.1262851>
- Parry, R. (2011). *A critical examination of Bion's concept of containment and Winnicott's concept of holding, and their psychotherapeutic implications* Master Thesis. **University** of the Witwatersrand. Johannesburg.
- Phelps, B. A. (2021). *Quality of sibling relationships and preschooler's emotion regulation* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Texas Tech University.
- Qashmer, A. F. (2023). Emotion regulation among 4–6 year-old children and its association with their peer relationships in Jordan. *Journal of Frontiers in Psychology*, 14. doi: doi: 10.3389/fpsyg.2023.1180223.

- Reijman, S., Foster, S., & Duschinsky, R. (2018). The infant disorganised attachment classification: "Patterning within the disturbance of coherence". *Social Science & Medicine*, 200, 52–58. <https://doi.org/10.1016/j.socscimed.2017.12.034>
- Rodrigues, A. (2010). *An Examination of Clients' Attachment Styles, Affect Regulation, and Outcome in the Treatment of Depression*. Yüksek Lisans Tezi. University of Toronto. <http://hdl.handle.net/1807/25673>
- Rubin, K. H., Coplan, R. J., Fox, N. A., & Calkins, S. D. (1995). Emotionality, emotion regulation, and preschoolers' social adaptation. *Development and Psychopathology*, 7(1), 49–62. <https://doi.org/10.1017/S0954579400006337>
- Rugancı, R. N. (2008). *The relationship among attachment style, affect regulation, psychological distress and mental construction of the relational world* [Ph.D.-Doctoral Program]. Middle East Technical University. (Tez No: 228519).
- Saarni, C. (2001). Cognition, Context and Goals: Significant Components in Social-Emotional Effectiveness. *Social Development*, 10 (1), 125- 127. <https://doi.org/10.1111/1467-9507.00152>
- Saarni, C. (1984). An observational study of children's attempts to monitor their expressive behavior, *Child Development*, 55, 1504-1513. <https://doi.org/10.2307/1130020>
- Sala, M. N., Pons, F., & Molina, P. (2014). Emotion regulation strategies in preschool children. *British Journal of Developmental Psychology*, 32(4), 440–453. <https://doi.org/10.1111/bjdp.12055>
- Scherer, K. R. (2000). Psychological models of emotion. In J. C. Borod (Ed.), *The neuropsychology of emotion* (pp. 137–162). Oxford University Press. <http://emotion.caltech.edu/dropbox/bi133/files/Psychological.pdf>
- Schmidt, M., Demulder, E., & Denham, S. (2002). Kindergarten Social-Emotional Competence: Developmental Predictors and Psychosocial Implications. *Early Child Development and Care*, 172(5), 451–462. <https://doi.org/10.1080/03004430214550>
- Senemoğlu, N. (2000). *İlk çocukluk döneminde gelişim*. İçinde E. Ceyhan (Ed.), *Çocuk Gelişimi ve Psikolojisi*. Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Serbin, L., Kara, J. (2003). Intergenerational studies of parenting and the transfer of risk from parent to child. *Current Directions in Psychological Science*, 12(4), 138-142. <https://doi.org/10.1111/1467-8721.01249>

- Shields, A. & Cicchetti, D. (1997). Emotion regulation among school-age children: the development and validation of a new criterion Q-sort scale. *Developmental psychology*, 33(6), 906-916. doi: 10.1037//0012-1649.33.6.906
- Sims, T., Hogan, C. L., & Carstensen, L. L. (2015). Selectivity as an emotion regulation strategy: lessons from older adults. *Current Opinion in Psychology*, 3, 80-84. <https://doi.org/10.1016/j.copsyc.2015.02.012>
- Snyder, Courtney Marie, "The effect of task difficulty on preschoolers' problem-solving and emotion- regulation strategy use" (2010). LSU Master's Theses. 722.
- Şahin, G. & Arı, R. (2016). Okul Öncesi Çocukların Yürütücü İşlevleri ve Duygu Düzenleme Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, (6), 1-9. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/inesj/issue/40018/475792>
- Şahin, K. (2019). *Okul öncesi dönem çocukların duygu düzenleme becerileri ile davranış sorunları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul. YÖK Tez veri tabanından erişildi (YÖK Tez No: 561803).
- Şepitci Sarıbaş, M. & Tezel Şahin, F. (2021). Annelerin Duygu Düzenleme Stratejileri ve kişiler Arası duygu düzenleme becerilerinin çocuklarının duygu düzenleme becerileriyle ilişkisi, *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi (IJOESS)*, 12(46), 1226-1261. <http://dx.doi.org/10.35826/ijoess.3036>
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2013). *Using multivariate statistics* (6th ed.). Pearson.
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2013). *Using Multivariate Statistics* (6th ed.). Boston, MA: Pearson.
- Tekin, H., & Kayılı, G. (2023). The effects of parental attitudes on emotion regulation skills of 36-72 month-old children (example of three centers in Menteşe District of Muğla Province). *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 12(2), 621-640. doi:10.33206/mjss.1149122
- Thompson, R. (1994). Emotion Regulation: A Theme in Search of Definition. In N. Fox (Ed.), *The Development of Emotion Regulation: Biological and Behavioral Considerations. Monographs of the Society for Research in Child Development*, Vol. 59 (pp. 25-52). Chicago: University of Chicago Press.
- Thompson, R. A., & Lagattuta, K. H. (2006). Feeling and understanding: early emotional development. In K. McCartney & D. Phillips (Eds.), *Blackwell handbook of early*

- childhood development* (pp. 317–337). Blackwell Publishing.
<https://doi.org/10.1002/9780470757703.ch16>
- Thompson, R. A., & Meyer, S. (2007). Socialization of Emotion Regulation in the Family.
- Tulpar, L. B. (2019). 4–6 yaş aralığındaki çocukların bağlanma stillerinin ve duygu düzenleme becerilerinin incelenmesi (Yayın No. 543372) (Yüksek lisans tezi). Işık Üniversitesi. (YÖK Tez No. 543372).
- Turgut, Ö., & Koca, S. (2019). Ebeveynlerin anne-babalık stillerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *Uluslararası Bilim ve Eğitim Dergisi*, 2(2), 60-71.
<http://dergipark.gov.tr/ubed>
- Ural, O., Güven, G., Sezer, T., Azkeskin, K., vd. (2015). Okul öncesi dönemdeki çocukların bağlanma biçimleri ile sosyal yetkinlik ve duygu düzenleme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*.
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/husbfd/issue/7893/103919>
- Uyar, R. Ö., Yılmaz Genç, M. M., & Arnas, Y. A. (2018). Emotion regulation and emotion understanding in preschoolers as a predictor of the maternal socialization of emotion. *Education & Science*, 43(195). doi: 10.15390/EB.2018.7629
- van Rosmalen, L., van der Veer, R., & van der Horst, F. (2020). The nature of love: Harlow, Bowlby and Bettelheim on affectionless mothers. *History of Psychiatry*, 31(2), 227-231. <https://doi.org/10.1177/0957154X19898997>
- Vardi, Ö., & Demiriz, S. (2021). 5-6 yaş çocuklarının davranışsal öz düzenleme ve duygu düzenleme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 41(3), 1993-2029. <https://doi.org/10.17152/gefad.925176>
- Winnicott, C. (1978). A Reflection. *In Between Reality and Fantasy: Transitional Objects and Phenomena*, edited by S. A. Grolnick and L. Barkin, 17–33. New York, NY: Aronson.
- Winnicott, D. W. (1945) Primitive Emotional Development. *International Journal of Psychoanalysis* 26:137-143. doi: DOI: 10.1093/med:psych/9780190271343.003.0058
- Winnicott, D. W. (1956). On transference. *The International Journal of Psychoanalysis*, 37, 386–388.
- Winnicott, D. W. (1960). The theory of the parent–infant relationship. *The International Journal of Psychoanalysis* (41): 585–595. <https://tcf-website-media-library.s3.eu-west-2.amazonaws.com/wp-content/uploads/2021/09/21095241/Winnicott-D.-1960.->

- The-Theory-of-the-Parent-Infant-Relationship.-International-Journal-of-Psycho-Analysis.-411.-pp.585-595-1.pdf
- Winnicott, D.W. 1969). The Use of An Object. *International Journal of Psycho-Analysis*, 50:711-716.
- Winnicott,D.W.(1971). *Oyun ve gerçeklik*. (T,Birkan.çev). İstanbul: Metis Yayınları, 2013.
- Yagmurlu, B. & Altan, O. (2010). Maternal socialization and child temperament as predictors of emotion regulation in Turkish preschoolers. *Infant and Child Development*, 19(3), 275-296. doi: DOI: 10.1002/icd.646
- Yavuzer, H. (2002). *Çocuk Psikolojisi*, 22.Basım, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yeşilyaprak, B. (2006). *Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Yolcu, M. N., & Düşünceli, B. (2020). 60-72 aylık çocukların dikkat becerisinin ve ebeveynin kapsayıcılık işlevlerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(1), 89-107. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/sakaefd/issue/56009/726713>
- Yurdaışık, Ö., E., (2023). Okul öncesi dönem çocuklarının duygu düzenleme becerilerini etkileyen faktörlerin incelenmesi. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Gelişim Üniversitesi
- Zabcı, N., & Erol, E. (2021). 3-7 yaş çocukların depresif belirtileri ile annelerinin kapsayıcı işlevleri arasındaki ilişki. *AYNA Klinik Psikoloji Dergisi*, 8(3), 510-534. <https://doi.org/10.31682/ayna.870299>
- Zabcı, N., & Karadeniz, G. (2021). Koronavirüs pandemisinde annenin ruhsal süreçlerinin çocuklarda görülen belirtilere yansımaları. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 13(Ek 1), 12-26. <https://doi.org/10.18863/pgy.852022>
- Zabcı, N., Erol, E. ve Şimşek, Ö.F. (2018). Ebeveyn Çocuk Kapsayıcı İşlev Ölçeği geliştirme. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 8(51), 190-212. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tpdrd/issue/42772/516482>
- Zeman, J., Cassano, M., Perry-Parrish, C., & Stegall, S. (2006). Emotion Regulation in Children and Adolescents. *Journal of Developmental & Behavioral Pediatrics*, 27(2), 155–168. doi: 10.1097/00004703-200604000-00014.
- Zeman, J., Cassano, M., Perry-Parrish, C., & Stegall, S. (2006). Emotion regulation in children and adolescents. *journal of Developmental & Behavioral Pediatrics*, 27(2), 155–168. <https://doi.org/10.1097/00004703-200604000-00014>

- Zembat, R., & Yılmaz, H. (2023). Okul öncesi dönem çocuklarının duygu düzenleme becerileri ile öğretmen-çocuk ilişkisi üzerine bir değerlendirme. *Ondokuz Mayıs University Journal of Education Faculty*, 42(1), 323-358. <https://doi.org/10.7822/omuefd.1252629>
- Zhu, J., Xiao, B., Hipson, W., Yan, C., Coplan, R. J., & Li, Y. (2021). Social Avoidance and Social Adjustment: The Moderating Role of Emotion Regulation and Emotion Lability/Negativity Among Chinese Preschool Children. *Frontiers in Psychology*, 12. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.618670>
- Zimmermann, P., & Thompson, R. A. (2014). New directions in developmental emotion regulation research across the life span. *International Journal of Behavioral Development*, 38(2), 139–141. <https://doi.org/10.1177/0165025413519015>

EK-1: SAÜ Etik kurul Araştırma İzni

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Etik Kurulu

Sayı : E-61923333-050.99-199914
Konu : 13/27 Rana DURGUT

15.12.2022

Sayın Rana DURGUT

İlgi : 08.12.2022 tarihli ve E--000-0 sayılı yazınız.

Üniversitemiz Eğitim Araştırmaları ve Yayın Etik Kurulu'nun 14.12.2022 tarihli ve 13 sayılı toplantısında alınan "27" nolu karar ile Rana DURGUT'un başvurusu **uygun** görülmüş ve karar örneği ekte sunulmuştur.

Bilgilerinizi rica ederim.

Prof. Dr. Murat İSKENDER
Eğitim Araştırmaları ve Yayın Etik
Kurulu Başkanı

Ek: Karar Yazısı (1 Sayfa)

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Doğrulama Kodu :BSRKK59H9E Pin Kodu :70752

Belge Takip Adresi : <https://turkiye.gov.tr/ebd7eK-5783&eD=BSRKK59H9E&eS=199914>

Adres:Esentepe Kampüsü 54187 Serdivan SAKARYA / KEP Adresi:

sakaryauniversitesi@hs01.kep.tr

Telefon No:0264 295 50 00 Faks No:0264 295 50 31

e-Posta:ozelkalem@sakarya.edu.tr Elektronik Ağ:www.sakarya.edu.tr

Bilgi için: Hanife Babacan

Unvanı: Birim Evrak Sorumlusu

EK-2: MEB Araştırma İzni

SAÜ Evrak Tarih ve Sayısı: 07.03.2023-228079 Evrak Tarihi ve Sayısı:07.03.2023-E.71646187

T.C.
KOCAELİ VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-99332089-605.01-71646187
Konu : Araştırma İzni
(Rana DURGUT)

07/03/2023

SAKARYA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü)

İlgi : 24/01/2023 tarih ve E-67236739-044-213752 sayılı yazınız.

Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri EABD Eğitimde Psikolojik Hizmetler Bilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Rana DURGUT'un "*Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Duygu Düzenleme Becerileri ile Annelerin Kapsayıcı İşlevi Arasındaki İlişki*" konulu çalışmasını İlimiz Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında uygulama talebi komisyonumuzca uygun görülmüş olup, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, Millî Eğitim Temel Kanunu ile Türk Millî Eğitiminin genel amaçlarına uygun olarak, 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanununa ve yürürlükteki diğer tüm düzenlemelerde belirtilen hüküm, esas ve amaçlara aykırılık teşkil etmeyecek şekilde, denetimleri ilgili okul, ilçe millî eğitim müdürlükleri tarafından gerçekleştirilmek üzere, gönüllülük esasına göre, anket çalışmasının İlçe Millî Eğitim Müdürlükleri ve Okul Müdürlüklerinin denetimi, gözetimi ve sorumluluğunda yapmasının uygun görüldüğüne ilişkin, 02/03/2023 tarih ve E-99332089-605.01-71443167 sayılı Valilik Onayı ekte gönderilmiştir.

Gereğini rica ederim.

Abdul Rauf ULUSOY
Vali a.
Vali Yardımcısı

Adres : Kozluk Mahallesi İnönü Caddesi No:32
41040 İzmit/KOCAELİ
Telefon No : 0 (262) 322 12 69
E-Posta: stratejigelistirme41@meh.gov.tr
Kep Adresi : meh@hs01.kep.tr

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/meh-ebys>

Bilgi için: İbrahim TURAN

Unvan : Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni

İnternet Adresi: www.kocaelimem.meh.gov.tr

Faks: _____

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meh.gov.tr> adresinden fd02-57e8-37f4-81d2-b54f kodu ile teyit edilebilir.

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.
Evrak sorgulaması <https://turkiye.gov.tr/ebd?eK=5783&eD=BSRKAYTFH5&eS=228079> adresinden yapılabilir.

EK: Demografik Bilgi Formu

DEMOGRAFİK BİLGİ FORMU

Çocuğunuzun Cinsiyeti: Kız ☐
Erkek ☐

Çocuğunuzun Yaşı : 3 ☐
4 ☐
5 ☐
6 ☐

Çocuğunuz Kaç Yıldır Okul Öncesi Eğitim Alıyor? 1 ☐
2 ☐
3 ☐

Kardeş Sayısı: Tek Çocuk ☐
1 ☐
2 ☐
3 ve daha fazla ☐

Çocuğunuzun Ailede Kaçınıcı Çocuk (Doğum Sırası): İlk Çocuk ☐
Ortanca Çocuk ☐
En Küçük Çocuk ☐

Anne Eğitim Durumu: İlköğretim ☐
Ortaöğretim ☐
Lisans ☐
Lisansüstü ☐

Annenin Çalışma Durumu: Çalışıyor ☐
Çalışmıyor/Ev Hanımı ☐

Ebeveynlerin Birlikte/ Boşanmış Olma Durumu: Birlikte ☐
Boşanmış ☐

Ailenizin Sosyoekonomik Durumu: Düşük ☐
Orta ☐
Yüksek ☐